

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Diplomová práce

Ekonomika obce Knovíz

Bc. Jan Krym

© 2023 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Jan Krym

Ekonomika a management

Název práce

Ekonomika obce Knovíz

Název anglicky

The Economy of the Municipality Knovíz

Cíle práce

Cílem diplomové práce je zhodnocení hospodaření vybrané obce Knovíz v letech 2017-2021 pomocí nástrojů finanční a majetkové analýzy obce. Na základě zjištěných výsledků jsou navržena doporučení vedoucí ke stabilizaci a rozvoji obce.

Metodika

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je založena na studiu odborné literatury a internetových zdrojů zabývajících se problematikou finanční a majetkové analýzy. Teoretická část je zaměřena na charakteristiku obce, rozpočtu obce a na základní charakteristiku finanční a majetkové analýzy. Praktická část se zabývá socio-demografickou charakteristikou obce, podrobnou analýzou hospodaření obce Knovíz v letech 2017-2021. Dále je provedena finanční a majetková analýza. Závěr práce obsahuje návrhy a doporučení vedoucí ke stabilizaci a rozvoje obce na základě zjištěných výsledků.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran textu

Klíčová slova

obec Knovíz, rozpočet, saldo rozpočtu, FAMA, ukazatelé SIMU, účetní výkazy

Doporučené zdroje informací

ČMEJREK, J., BUBENÍČEK, V., ČOPÍK, J. 2010. Demokracie v lokálním politickém prostoru : specifika politického života v obcích ČR. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3061-5.

KRAFTOVÁ, I. 2002. Finanční analýza municipální firmy. 1. vyd. Praha: C.H. Beck. 206 s. ISBN 80-7179-778-2.

OTRUSINOVÁ, M., KUBÍČKOVÁ, D. 2011. Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck. 178 s. ISBN 978-80-7400-342-4.

PEKOVÁ, J., PILNÝ, J., JETMAR, M. 2008. Veřejná správa a finance veřejného sektoru. Praha: ASPI. ISBN 978-80-7357-351-5.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana, 2015. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 3. vyd. Praha: Grada Publishing. 288 s. ISBN 978-80-247-5608-0.

Předběžný termín obhajoby

2022/23 ZS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Helena Řezbová, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 16. 6. 2022

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 27. 10. 2022

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 09. 01. 2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Ekonomika obce Knovíz" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 24. února 2023

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval paní Ing. Heleně Řezbové, Ph.D. za odborné vedení diplomové práce, cenné připomínky a užitečné rady při jejím zpracování. Dále bych chtěl poděkovat za vlídný přístup a online konzultace při zpracovávání diplomové práce. Poděkování také patří panu místostarostovi obce Knovíz Milanu Cimrmanovi za spolupráci a poskytnutí potřebných informací a dokumentů k vypracování této diplomové práce.

Ekonomika obce Knovíz

Abstrakt

Cílem diplomové práce je zhodnocení hospodaření obce Knovíz v letech 2017-2021 pomocí nástrojů finanční a majetkové analýzy. Na základě zjištěných výsledků jsou navržena doporučení vedoucí ke stabilizaci a rozvoje obce. Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je založena na studiu odborné literatury a internetových zdrojů zabývajících se problematikou finanční a majetkové analýzy. Teoretická část je zaměřena na charakteristiku obce, rozpočtu obce a na základní charakteristiku finanční a majetkové analýzy. Praktická část se zabývá socio-demografickou charakteristikou obce, podrobnou analýzou hospodaření obce Knovíz v letech 2017-2021. Dále je provedena finanční a majetková analýza obce Knovíz. Závěr práce obsahuje shrnutí zjištěných výsledků analýzy hospodaření vybrané obce. Součástí závěru diplomové práce jsou návrhy a doporučení vedoucí ke stabilizaci a rozvoje obce Knovíz na základě zjištěných výsledků analýzy hospodaření obce.

Klíčová slova: obec Knovíz, rozpočet, saldo rozpočtu, FAMA, ukazatelé SIMU, účetní výkazy

The Economy of the Municipality Knovíz

Abstract

The aim of the diploma thesis is evaluate the economy of the municipality Knovíz for the period 2017-2021 by instruments of the financial and property analysis. Based on the obtained results are proposed recommendations leading to the stabilization and development of the selected municipality. The diploma thesis is divided into theoretical and practical part. The theoretical part is based on the study of literature and internet resources related to the financial and property analysis. The theoretical part is focused to the characteristics of the municipality, the budget of municipality and the basic characteristic of the financial and property analysis. The practical part deals with socio-demographic characteristic of the selected municipality. The conclusion of the diploma thesis contains a summary of the results of the analysis of the economy of the municipality Knovíz. The part of the conclusion of the diploma thesis are suggestions and recommendations leading to the stabilization and development of the municipality Knovíz based on the results of analysis of the economy of the selected municipality.

Keywords: municipality Knovíz, budget, budget balance, financial and property analysis, SIMU indicators, financial statements

Obsah

1	Úvod.....	- 11 -
2	Cíl práce a metodika	- 12 -
2.1	Cíl práce.....	- 12 -
2.2	Metodika	- 12 -
3	Teoretická východiska	- 13 -
3.1	Obec.....	- 13 -
3.2	Orgány obce	- 15 -
3.2.1	Majetek obce.....	- 19 -
3.3	Rozpočet obce	- 20 -
3.4	Struktura rozpočtu obce	- 22 -
3.4.1	Příjmy územních rozpočtů.....	- 24 -
3.4.2	Výdaje územních rozpočtů	- 27 -
3.5	Finanční analýza.....	- 28 -
3.5.1	Zdroje finanční analýzy.....	- 30 -
3.5.2	Metody finanční analýzy	- 33 -
3.6	Finanční analýza municipální firmy	- 39 -
3.7	Ukazatelé finanční stability.....	- 49 -
3.8	Finanční a majetková analýza (FAMA).....	- 51 -
3.8.1	Vstupní zdroje informací FAMA.....	- 52 -
3.8.2	Využití a limity FAMA.....	- 54 -
3.8.3	Ukazatelé FAMA (dle Totha, 2005)	- 55 -
3.9	Soustava informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU)	- 58 -
4	Vlastní práce.....	- 60 -
4.1	Základní charakteristika a informace o vybrané obci.....	- 60 -

4.2	Demografická struktura obyvatelstva.....	- 63 -
4.3	Analýza rozpočtu obce Knovíz.....	- 66 -
4.3.1	Analýza celkového rozpočtu	- 66 -
4.3.2	Analýza běžného rozpočtu	- 68 -
4.3.3	Analýza kapitálového rozpočtu	- 78 -
4.4	Finanční analýza.....	- 81 -
4.5	Finanční a majetková analýza.....	- 84 -
4.6	Soustava informativních a monitorujících ukazatelů	- 90 -
5	Výsledky a diskuse.....	- 93 -
6	Závěr a doporučení.....	- 100 -
7	Seznam použitých zdrojů.....	- 104 -
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	- 108 -
8.1	Seznam obrázků	- 108 -
8.2	Seznam tabulek	- 108 -
8.3	Seznam grafů	- 109 -
8.4	Seznam použitých zkratk	- 109 -
	Přílohy.....	- 111 -

1 Úvod

Obec je veřejnoprávní korporací mající svá práva a povinnosti a zároveň disponuje samostatnou a přenesenou působností. Samostatná působnost zahrnuje hospodaření obce s vlastním majetkem, pečování o rozvoj ekonomického potenciálu svého území a zabezpečování statků a služeb svým občanům. Při efektivním a účelném využívání vlastního majetku dochází k maximalizaci užitku a taktéž k ochraně veřejného zájmu. Přenesená působnost obce spočívá s výkonem státní správy, která jí byla svěřena.

Obec každoročně schvaluje a sestavuje svůj rozpočet, se kterým následně hospodaří. Rozpočet je složen z příjmů a výdajů a je využíván k zabezpečování a financování potřeb obce. O využití peněžních prostředků z obecního rozpočtu rozhoduje obecní zastupitelstvo, které je voleno z řad občanů. Ze zastupitelstva obce je volen starosta a místostarostové, kteří obec reprezentují navenek.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je založena na studiu odborné literatury a internetových zdrojů zabývajících se problematikou finanční a majetkové analýzy municipálních jednotek. Teoretická část je založena na charakteristice obce, obecního rozpočtu, základních ukazatelů finanční a majetkové analýzy a soustavy informativních a monitorujících ukazatelů. Praktická část diplomové práce obsahuje podrobnou socio-demografickou charakteristiku obce a analýzu hospodaření obce Knovíz v letech 2017-2021. Dále praktická část obsahuje finanční a majetkovou analýzu a soustavu informativních a monitorujících ukazatelů obce Knovíz za roky 2017-2021. Závěr práce obsahuje shrnutí výsledků praktické části diplomové práce. Součástí závěru jsou návrhy a doporučení vedoucí ke stabilizaci a rozvoji ekonomického potenciálu obce Knovíz na základě zjištěných výsledků.

Diplomovou práci na téma Ekonomika obce Knovíz jsem se rozhodl zpracovávat na základě zájmu o problematiku hospodaření municipálních jednotek, jelikož se domnívám, že by se každý občan měl zajímat o rozpočtové a majetkové hospodaření obce, ve které žije. Tato diplomová práce se zabývá analýzou rozpočtu, finanční a majetkovou analýzou obce Knovíz, která se nachází ve Středočeském kraji, v okrese Kladno. V obci žije zhruba 560 obyvatel. Smyslem této práce bylo zjištění, zda obec Knovíz správně a efektivně využívá vhodné zdroje k poskytování veřejných statků a služeb svým obyvatelům.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je zhodnocení hospodaření vybrané obce Knovíz v letech 2017-2021 pomocí nástrojů finanční a majetkové analýzy obce. Na základě zjištěných výsledků jsou navržena doporučení vedoucí ke stabilizaci a rozvoji obce.

2.2 Metodika

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je založena na studiu odborné literatury a internetových zdrojů zabývajících se problematikou finanční a majetkové analýzy. Teoretická část je zaměřena na charakteristiku obce, rozpočtu obce a na základní charakteristiku finanční a majetkové analýzy. Praktická část se zabývá socio-demografickou charakteristikou obce, podrobnou analýzou hospodaření obce Knovíz v letech 2017-2021. Dále je provedena finanční a majetková analýza. Závěr práce obsahuje návrhy a doporučení vedoucí ke stabilizaci a rozvoje obce na základě zjištěných výsledků.

3 Teoretická východiska

Stát je tradičně vnímán jako poskytovatel vnitřní a vnější bezpečnosti a garantem dodržování lidských práv a svobod na vymezeném území. Cílem státu je ekonomický rozvoj země prostřednictvím například mobilizace fyzických zdrojů (vybudování dopravní a komunikační infrastruktury). Ke konci 20. století došlo k významné změně v koncepci poskytování veřejných statků a služeb. Zatímco dříve byl stát jediným poskytovatelem veřejných statků a služeb, od konce 20. století stát vytváří právní a administrativní podmínky a zdroje pro poskytování veřejných statků a služeb jinými subjekty veřejného a soukromého sektoru (Potůček, 2008).

Veřejnou správu lze charakterizovat jako systém, který je tvořen státní správou a samosprávou, respektive veřejnou samosprávou. Státní správu vykonává stát prostřednictvím institucí, a to přímo nebo zprostředkovaně. Veřejná samospráva je dělena na územní nebo zájmovou samosprávu. V zájmové skupině se jedná o zastupování zájmů osob v určité zájmové skupině. V územní samosprávě se jedná o zastupování zájmů určitého území, tedy obyvatel žijící na tomto území. Územní samospráva je vykonávána na území obcí a krajů. Územní správa je také označována pojmem místní správa, která označuje nejnižší úroveň územní veřejné správy (Procházková, 2015).

3.1 Obec

Obec je základním článkem územní samosprávy. Dále obec tvoří územní celek vymezený hranicemi území obce. Díky dlouhodobé decentralizaci kompetencí a zvyšování odpovědnosti zabezpečování veřejných statků pro obyvatele obcí, dochází k růstu postavení obcí ve veřejné správě (Peková a kol., 2008).

Žák a kol. (1999) definuje obec jako samostatný, geograficky vymezený a sociálně ekonomický systém vyznačovaný s relativní stabilitou v prostoru a čase. Obec se od ostatních forem osídlení odlišuje na základě dynamických charakteristik.

Dynamické charakteristiky Macháček a kol. (2011) rozděluje na základní dynamické a specifické charakteristiky. Mezi dynamické charakteristiky jsou řazeny faktory měnící se v závislosti na čase. Jedná se například o počet obyvatel, rozlohu obce, hustotu obyvatel a zástavby. U specifických charakteristik se jedná o faktory převládající v obci. Do této charakteristiky se řadí sociologické, urbanistické, ekonomické, ekologické a další faktory.

Dle Pekové a kolektivu (2008) je obec vymezena třemi základními charakteristikami:

- a) **územím**
- b) **občany** – V katastru obce žijí občané s trvalým pobytem, dále se mohou vyskytovat občané s uděleným čestným občanstvím obce, právnické a podnikající osoby. Do kontaktu s obcí se dále dostávající fyzické či právnické osoby mající nemovitost v dané obci.
- c) **samosprávou veřejných záležitostí** – působnost

Obec dále dle Pekové a kolektivu (2008) plní funkce samostatné a přenesené působnosti. Samostatná působnost, taktéž označována jako vlastní samosprávná funkce, je právo obce samostatně rozhodovat ve věcech územní samosprávy, která je součástí veřejné správy. Veřejná správa je vykonávána pomocí zvolených orgánů obce, které zastupují a jednají ve prospěch občanů obce. Další funkcí je přenesená působnost vykonávání státní správy. Tuto funkci vykonávají výkonné orgány obce a jsou kontrolovány orgány státní správy.

Obec je veřejnoprávní korporace rozkládající se na jednom či více katastrálních územích. Dle katastrálního území se obec může dělit na několik částí. Zákon o obci č. 128/2000 Sb., umožňuje slučování nebo rozdělování obcí na základě výsledků místního referenda. Každá obec v České republice je začleněna do nižšího a vyššího samosprávního celku, tedy do okresů a krajů.

Zákon o obci dále rozlišuje tyto základní druhy obcí:

- a) **obec**
- b) **město** – Jedná se o obec, která má alespoň 3 tisíce obyvatelů a požádá o tento statut předsedu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR anebo statut města získala před 17. 5. 1954.
- c) **městys** – Jedná se o obec, která měla oprávnění užívat toto označení před 17. 5. 1954, nebo požádá předsedu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR o využívání tohoto označení.
- d) **statutární město** – Zastupitelstvo města schvaluje ustanovení, které rozdělí území statutárního města na jednotlivé městské obvody nebo části. Ve většině statutárních měst se nachází sídla krajských úřadů.

Kategorie obcí dle přenesené působnosti podle Pekové a kolektivu (2005):

- a) obec
- b) obec s matričním úřadem
- c) obec se stavebním úřadem
- d) obec s pověřeným obecním úřadem
- e) obec s rozšířenou působností – jedná se o obce, které ve svém správním obvodu zabezpečují výkon statní správy

Hanšpach (1997) provedl studii zabývající se dopadem transformace místních samospráv z politického, ekonomického, administrativního hlediska ve statutárním městě Liberci. Na základě provedené studie byla zjištěna vyšší míra autonomie, vyšší volnost v rozhodování a tvorbě politických rozhodnutí a širší rozsah činnosti místní samosprávního celku. Na druhé straně byla zjištěna velmi nízká míra participace občanů v místní politice a nízká důvěra. Závěrem lze říci, že statutární město prokázalo vysokou schopnost adaptace na měnící ekonomické a politické prostředí.

3.2 Orgány obce

Orgány obce jsou vymezeny v zákoně o obcích. Na základě zákona č. 128/2000 Sb. se mezi orgány obce řadí zastupitelstvo obce, rada obce, starosta, obecní úřad a zvláštní orgány obce. U městysů se rozlišuje zastupitelstvo městyse, rada městyse a zvláštní orgány městyse. U obcí užívající statut města se užívají pojmy zastupitelstvo města, rada města, starosta, městský úřad a zvláštní orgány města.

Zvláštním typem jsou statutární města mající možnost členit své území do několika městských částí nebo obvodů. Mezi 23 statutárních měst se řadí Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Přerov, Chomutov, Děčín, Frýdek-Místek, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná a Mladá Boleslav. Výše zmíněná statutární města jsou spravována zastupitelstvem města, radou města, primátorem, magistrátem a zvláštními orgány města. Městské obvody statutárních měst jsou spravovány zastupitelstvem městských obvodů, radou městských obvodů, starostou, úřadem městských obvodů a zvláštními orgány městských obvodů. V případě rozdělení statutárních měst na městské části, jsou tyto části spravovány zastupitelstvem městských částí, radou městských částí, starostou, úřadem městské části a zvláštními orgány městských částí (Čmejrek a kol., 2010).

Zastupitelstvo obce je základním orgánem obce, který je volen přímo občany ve volbách do obecního zastupitelství. Počet zastupitelů se určuje podle počtu obyvatel v dané obci na základě níže uvedeného rozdělení:

- a) do 500 obyvatel je voleno 5 až 15 členů
- b) od 500 do 3 000 obyvatel se volí 7 až 15 členů
- c) od 3 000 do 10 000 obyvatel je voleno 11 až 25 členů
- d) od 10 000 do 50 000 obyvatel se volí 15 až 35 členů
- e) od 50 000 do 150 000 obyvatel je voleno 25 až 45 členů
- f) nad 150 000 obyvatel je voleno 35 až 55 členů do zastupitelstva

Zastupitel obce zvolený na základě voleb získá mandát okamžikem zvolení a musí složit slib na prvním zasedání zastupitelstva obce. Zvolený zastupitel není vázán žádnými příkazy, pokyny, nařízeními, dále není ani vázán politickou stranu, za kterou kandidoval. Tudíž vykonává svůj mandát pouze na základě svého nejlepšího svědomí a vědomí. Jedná se o neopomenutelnou a zásadní charakteristiku zastupitelské demokracie, kterou je reprezentativní mandát. Zastupitel má po zvolení do zastupitelstva základní práva a povinnosti. Mezi základní práva patří právo iniciativy, interpelace a informace. **Právo iniciativy** znamená možnost překládání návrhů jednotlivým orgánům obce. **Právo interpelace** umožňuje zastupiteli vznášet dotazy, připomínky a podněty na radu, výbor obce, dále na vedoucí příspěvkové organizace založené nebo zřízené obcí. Odpověď na tyto dotazy, připomínky nebo podněty musí dostat v písemné formě do 30 dnů. **Právo informace** znamená právo zastupitele požadovat informace ve věcech, které souvisejí s výkonem jeho funkce. Informace na základě práva informace může zastupitel vyžadovat od zaměstnanců obecního úřadu nebo od zaměstnanců právnických osob zřízených nebo založených obcí. Informace musí být poskytnuta nejpozději do 30 dnů.

Mezi základní povinnosti zastupitele patří aktivní účast na zasedání zastupitelstva a vyvarování se střetu zájmů. **Aktivní účast na zasedání zastupitelstva** spočívá v plnění zadaných úkolů, hájení zájmů občanů a v adekvátním vystupování na veřejnosti, aby nedošlo k ohrožení charakteru reprezentativnosti. Druhou základní povinností je **vyvarování střetu zájmů**, který je charakterizován jako účast zastupitele na projednávání a rozhodování záležitosti obce mohla znamenat výhodu pro zastupitele nebo pro osobu blízkou, fyzickou nebo právnickou, kterou zastupuje na základě plné moci (Balík, 2009).

Zastupitelstvo rozhoduje ve věcech samostatné působnosti. Dále pouze zastupitelstvo má pravomoc rozhodovat o následujících záležitostech: schvalování programu obce, rozpočtů a závěrečných účtů, zřizování peněžních fondů obce, zřizování a zrušení příspěvkových organizací obce, rozhodování o založení nebo rušení právnických osob, delegování zástupců obce na valnou hromadu obchodních společností s majetkovou účastí obce, vydávání obecně závazných vyhlášek obce, rozhodování o vyhlášení místního referenda, navrhování změn v katastrálních území obce, zřizování a rušení výborů, volení starosty, místostarosty, zřizování a rušení obecní policie a další záležitosti (Čmejrek a kol., 2010).

Rada obce je výkonným orgánem obce podléhající zastupitelstvu obce v rámci samostatné působnosti. V rámci přenesené působnosti obce rozhoduje jen pokud to stanovuje zákon. Počet členů rady obce je lichý, který nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů v zastupitelstvu. Rada obce může obsahovat 5-11 členů, ale musí být splněna podmínka, že zastupitelstvo má více než 15 členů. Pokud tato podmínka není splněna, tak radu obce tvoří pouze starosta. Při splnění této podmínky radu obce tvoří starosta, místostarostové a další členové. Ve statutárních městech tvoří radu obce primátor, náměstkové primátora a další členové (Peková a kol., 2008).

Balík (2009) uvádí, že radu obce svolává starosta podle potřeby, tudíž zákon nestanovuje periodu zasedání rady obce. Schůze rady obce nejsou přístupné veřejnosti na rozdíl od schůzí zastupitelstva. Ze schůzí rady obcí je pořizován zápis, který je k nahlédnutí členům zastupitelstva.

Starosta je spolu s místostarostou (místostarosty) volen zastupitelstvem obce z řad svých členů. Starosta je představitelem obce, který obec zastupuje navenek. Starosta dohlíží na pracovníky obecního úřadu a je zodpovědný zastupitelstvu. Starosta je volen na čtyřleté období a setrvává ve funkci až do zvolení nového starosty zastupitelstvem. Další činností starosty je svolání, příprava a vedení schůzí zastupitelstva a rady obce, dále je zodpovědný za objednání a provedení auditu hospodaření obce. Dále má kompetenci jmenovat a odvolávat tajemníka obecního úřadu se souhlasem ředitele krajského úřadu. Místostarosta zastupuje starostu v jeho nepřítomnosti (Peková a kol., 2008).

Čmejrek a kolektiv (2010) uvádí, že zvolený starosta a místostarosta (místostarostové) musí být občani České republiky. Starosta jako představitel obce je zodpovědný za informovanost veřejnosti o činnosti obce. Pokaždé dojde k odvolání starosty

z funkce nebo se této funkce vzdal a není současně zvolen nový starosta, vykonává tuto pravomoc místostarosta do zvolení nového starosty.

Obecní úřad tvoří starosta, místostarosta (místostarostové), tajemník obecního úřadu (pokud je tato funkce zřízena) a zaměstnanci obecního úřadu. Obecní úřad lze členit na odbory, ale není to povinnost daná zákonem. Obecní úřad plní v samostatné působnosti úkoly zadané zastupitelstvem a radou obce a napomáhá výborům a komisím v jejich činnostech. V přenesené působnosti vykonává obecní úřad státní správu. V obcích s pověřeným obecním úřadem a s obcemi s rozšířenou působností je povinnost zřídit funkci tajemníka obecního úřadu, který je zodpovědný starostovi za plnění úkolů obecního úřadu. V případě, že funkce tajemníka obecního úřadu není zřízena, tak tuto funkci vykonává starosta obce (Balík, 2009).

Tajemník obecního úřadu řídí celý administrativní aparát, uzavírá a ukončuje pracovní poměr se zaměstnanci obecního úřadu, řídí a kontroluje jejich pracovní činnosti a dále stanovuje platy zaměstnanců podle mzdových předpisů (Peková a kol., 2005).

Komise mohou v obci mít odlišné funkce. Komisi může zřídit rada obce jako svůj poradní a iniciativní orgán, který předkládá svá stanoviska, náměty a návrhy radě obce. V případě svěřeni výkonu přenesené působnosti se komise stává výkonným orgánem. Předsedou komise se může stát osoba, která prokázala odbornou způsobilost v oblasti komisi svěřené přenesené působnosti. Komise je zodpovědná radě obce a usnáší se při nadpoloviční většinou hlasů svých členů (Čmejrek a kol., 2010).

Komise nemůže být zřízena zastupitelstvem. Tudíž v obcích, kde není zřízena rada, tak komisi jmenuje starosta obce (Balík, 2009).

Výbory zřizuje zastupitelstvo jako svůj kontrolní a iniciativní orgán. Zastupitelstvo má povinnost zřídit kontrolní a finanční výbor a v případě, že na území obce podle posledního sčítání osob žije alespoň 10 % obyvatel jiné národnosti než české, tak zastupitelstvo zřizuje výbor pro národnostní menšiny. Členy tohoto výboru mohou být i zástupci národnostní menšin. Předsedou výboru musí být zastupitel a počet členů musí být lichý. Výbor se zodpovídá zastupitelstvu, schází se dle potřeby a usnesení výboru se vyhotovuje v písemné formě. Usnesení je platné, pokud souhlas vysloví nadpoloviční většina členů výboru. Minimální počet členů kontrolního a finančního výboru jsou 3 členové. Finanční výbor provádí kontrolu hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce a plní další úkoly svěřené zastupitelstvem. Kontrolní výbor kontroluje plnění usnesení zastupitelstva a rady obce, dodržování právních předpisů ostatních výborů a obecního úřadu

na úseku samostatné působnosti a také plní další kontrolní úkoly zadané od zastupitelstva obce (Balík, 2009).

3.2.1 Majetek obce

Neexistuje žádný právní předpis určující, jakým přesným způsobem a konkrétní formou má obec nakládat s obecním majetkem. Obecně je majetek chápán jako souhrn všeho, co dané osobě patří. Souhrn aktiv a dluhů je nazýván jměním. Předpokladem je, že obce svůj majetek využívají k plnění cílů a úkolů. Ačkoli žádný právní předpis nerozděluje ani blíže nespecifikuje obecní majetek. Dle Černohorského (2018) lze rozdělit majetek obce na kmenový majetek, majetek v sociální oblasti, majetek ve veřejné oblasti nebo majetek v zájmové oblasti. Mezi kmenový majetek se řadí majetek sloužící k výkonu funkcí obce, majetek v sociální oblasti slouží k sociálním účelům, majetek ve veřejné činnosti slouží obyvatelům ke každodennímu životu a majetek v zájmové činnosti je využíván ke společenskému životu obyvatel. Podstatnějším členěním obecního majetku je na majetek hmotný, nehmotný, dále na movitý a nemovitý majetek. Hmotný majetek je charakterizován samostatnou povahou. Nehmotný majetek je majetek bez hmotné podstaty. Mezi nemovitý majetek jsou řazeny pozemky, podzemní stavby a související věcná práva. Dále se do této skupiny majetku řadí takový majetek, který nelze přenést z místa na místo bez porušení podstaty majetku. Ostatní majetek s podstatou hmotnou nebo nehmotnou je považován za movitý majetek.

Obec může spravovat obecní majetek přímo nebo nepřímo. Přímá správa majetku je vykonávána pomocí orgánů obce. Nepřímá správa je taktéž označována jako zprostředkovaná správa, která je vykonávána pomocí právnických osob zřízených obcí. Mezi právnické osoby zřízené obcemi patří příspěvkové organizace (Černohorský, 2018).

Mezi povinnosti vztahu obce k majetku je počínání si s péčí řádného hospodáře, přičemž členové obecního zastupitelstva nesou zodpovědnost za vynaložení zmíněné péče. Dále jej musí chránit před poškozením, zničením či odcizením. Péče řádného hospodáře znamená hospodárné a účelné využívání obecního majetku k naplnění obecních cílů a úkolů vyplývajících z přenesené působnosti. Cílem hospodaření s obecním majetkem je také uspokojování potřeb občanů obce. Dalším cílem hospodaření s obecním majetkem je dosahování zisku, který by neměl být upřednostňován před uspokojováním potřeb občanů. Záměr obce směnít, pronajmout, prodat či darovat nemovitý majetek musí obec zveřejnit po dobu nejméně 15 dnů na úřední desce. Aby zájemci se k tomuto záměru mohli vyjádřit a

případně předložit nabídky. Hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok je vždy přezkoumáváno příslušným krajským úřadem, auditorem nebo auditorskou společností (Horzinková a Novotný, 2013).

3.3 Rozpočet obce

Rozpočet obce je vnímán jako peněžní fond, do kterého proudí různé druhy veřejných příjmů využívající se pro financování veřejných statků. Rozpočet lze chápat jako stavovou i tokovou veličinu. Jako stavovou veličinu je rozpočet chápán jako bilance, která porovnává příjmy a výdaje za sledované období a dále rozpočet je ekonomickým nástrojem k prosazování obecních cílů. Na příjmový účet rozpočtu se připisují příjmy, které se postupně přetvářejí na výdaje uhrazující vzniklé potřeby obce. Rozpočet je také chápán jako finanční plán, jenž je sestavován a schvalován zastupitelstvem a obec dle něj hospodář v průběhu kalendářního roku. V poslední době se sestavují rozpočtové výhledy, tedy střednědobé finanční plány odhadující výnosy z místních daní, poplatků, transferů, dotací a dalších. Střednědobé plánování rozpočtů je plánováno na dobu dvou až tří let a je dáno zákonem. Ve vyspělých zemích, mezi které lze řadit Velkou Británii nebo Španělsko, je střednědobé plánování rozpočtů municipalit dobrovolné. Tyto plány sestavují pouze velká města (Macháček a kol., 2011).

Rozpočet je toková veličina, pro kterou je typické, že během rozpočtového období běžně dochází k časovému nesouladu mezi vývojem příjmů a výdajů rozpočtu. Rozpočtové období v České republice je totožné s kalendářním rokem oproti tomu například ve Velké Británii začíná fiskální rok 1. dubna a končí 31. března. (Provazníková a Sedláčková, 2009)

Místní rozpočty jsou významnou součástí struktury veřejných rozpočtů vyspělých zemí. Místní rozpočty jsou organizačně řazeny do oblasti veřejných rozpočtů, protože dotace poskytované místním rozpočtům jsou součástí veřejného rozpočtu. V České republice se místní rozpočty podílejí na veřejných rozpočtech z 20 %. Mezi místní rozpočty se řadí rozpočty obcí, měst a krajů (Černohorský a Teplý, 2011).

Územní rozpočty jsou vytvářeny, rozdělovány a používány v rozpočtové soustavě s využíváním nevratného, neekvivalentního a nedobrovolného způsobu financování. Tyto typy financování jsou typické pro veřejné rozpočty.

$$F_1 + P - V = F_2$$

Pro rozpočet jako bilanci je typický vztah součtu stavu peněžních prostředků v rozpočtu na počátku rozpočtového období a příjmů od kterých se odečte hodnota výdajů

se rovná hodnotě stavu peněžních prostředků v rozpočtu na konci rozpočtového období. V rámci hospodaření obcí vznikají nebo se spotřebovávají rezervy. Je-li stav peněžních prostředků v rozpočtu na konci rozpočtového období větší, než hodnota peněžních prostředků v rozpočtu na počátku rozpočtového období vzniká finanční rezerva pro hospodaření v dalším rozpočtovém roce. Pokud je hodnota peněžních prostředků v rozpočtu na začátku rozpočtového období vyšší, než hodnota peněžních prostředků na konci rozpočtového období je nutné využití rezerv z minulých období nebo jiných zdrojů pro vyrovnání rozpočtové bilance (Provazníková a Sedláčková, 2009).

Při vytváření rozpočtů se objevuje problém rozpočtového omezení, který je dán snahou územních celků vytvořit dostatečné množství prostředků na příjmové straně rozpočtu. Tento záměr se dostává do konfliktu s financováním určitých záměrů a cílů na výdajové straně. Proto plánování množství prostředků na příjmové a výdajové straně by se nemělo oddělovat (Provazníková, 2011).

Rozpočet obce dle Pekové (2002) obsahuje následující skupiny:

- a) příjmy a výdaje mající vztah k činnosti samosprávy nebo k výkonu státní správy v přenesené působnosti.
- b) finanční vztahy k podnikatelským subjektům. Na straně příjmů obecního rozpočtu se jedná o daně od podniků a na straně výdajů se jedná o dotace podnikům.
- c) finanční vztahy ke státnímu rozpočtu a státním fondům. Do této skupiny lze zařadit dotace.
- d) finanční vztahy mezi místními rozpočty. Příjmem rozpočtu obce mohou být krajské dotace.
- e) finanční vztahy k ostatním obecním nebo krajským rozpočtům.
- f) finanční vztahy k ostatním subjektům. Do této skupiny vztahů se řadí banky a pojišťovny.

Rozpočet obce plní tři základní funkce. První funkcí je **funkce alokační**, jenž vyjadřuje, že z finančních prostředků v rozpočtu obce se financují potřeby obce a veřejné statky. Další je **funkce redistribuční**, kdy pomocí této funkce dochází k přerozdělování části finančních prostředků z krajských rozpočtů do rozpočtu obcí. Posledním základní funkcí je **funkce stabilizační**, která ovlivňuje kvalitu života v dané obci pomocí růstu ekonomického potenciálu daného území obce (Kadeřábková a Peková, 2012).

Zpravidla se rozpočet sestavuje jako vyrovnaný, ale také může být schválen jako přebytkový, jsou-li přebývající finanční prostředky využity například ke splacení jistiny úvěru. Nebo ho lze schválit jako schodkový, ale jen v případě, že schodek bude uhrazen finančními prostředky z minulých let či půjčkou, úvěrem nebo návratnou finanční výpomocí anebo uhrazení příjmem z prodeje komunálních dluhopisů (Černohorský, 2018).

Tradičním způsobem pro sestavování rozpočtu je přírůstkový způsob, taktéž označovaný jako indexový. Při tomto způsobu sestavování a plánování rozpočtu obce se vychází z existující lokální politiky a z poskytovaných statků a služeb. Jedná se o postup, kdy je proveden odhad a stanovení meziročních změn o které je navýšen současný rozpočet, který je základem pro budoucí rozpočet. V přírůstkovém způsobu sestavování rozpočtu se zohledňují celoroční dopady a efekty, jednorázové změny a dopady na položky rozpočtu, odhad růstu cenové hladiny, změny v demografických trendech a dopady na příjmy a výdaje způsobené realizací investičních projektů (Provazníková, 2015).

Obec má povinnost zveřejnit návrh rozpočtu na svých internetových stránkách a na úřední desce nejméně 15 dní před dnem zahájení projednávání na zasedání zastupitelstva. Zveřejnění musí trvat až do schválení rozpočtu. Na internetových stránkách se zveřejňuje úplné znění návrhu rozpočtu oproti tomu na úřední desce může být zveřejněný rozpočet v užším rozsahu. Současně obec má povinnost na úřední desce oznámit informaci týkající se možnosti nahlédnutí do listinné formy návrhu rozpočtu. Připomínky k návrhu rozpočtu mohou občané podat v písemné formě ve stanovené lhůtě nebo ústně při projednání na zasedání zastupitelstva obce. Schválený rozpočet obce je zveřejněn do 30 dnů od jeho schválení na svých internetových stránkách. Zároveň je úřední desce oznámena informace o umístění schváleného rozpočtu v elektronické podobě a možnosti nahlédnutí v tištěné podobě. V případě neschválení rozpočtu obce před 1. lednem je zastupitelstvo obce povinno schválit do konce roku rozpočtové provizorium, které je potřebné pro zajištění plynulosti hospodaření do doby schválení rozpočtu na rozpočtový rok (Černohorský, 2018).

3.4 Struktura rozpočtu obce

Struktura rozpočtu taktéž nazývána jako rozpočtová skladba je stanovena závazným způsobem třídění plánovaných a uskutečněných peněžních operací. Mezi peněžní operace se zahrnuje přijetí peněžních prostředků na odpovídající účty nebo vydání peněžních prostředků z příslušných účtů. Veškeré peněžní operace jsou tříděny na základě **kapitolního, druhového a funkčního třídění**. **Kapitolní třídění** vyjadřuje působnost a odpovědnost

daného orgánu. Dle **druhového třídění** lze rozlišit peněžní operace na příjmy, výdaje a financující operace. Druhové členění je dále členěno do tříd, seskupení položek, podseskupení položek a do jednotlivých položek. Každý stupeň tohoto třídění má svůj určitý číselný symbol pro snadnější identifikaci (Matoušková a kol., 2000).

Příjmy mají charakter nenávratných přijatých peněžních prostředků, mezi které se řadí daně a poplatky, příjmy z poskytovaných služeb, příjem z prodeje a pronájmu obecního majetku, přijaté dary, dotace nebo úroky z poskytnutých půjček a podíly na zisku. Druhou skupinou jsou výdaje, které lze charakterizovat jako nenávratně poskytnuté prostředky, kterými jsou platby za nakoupené zboží a služby, platy zaměstnancům, transfery ve smyslu poskytnutí dotací nebo příspěvků různým subjektům a dále úroky, dividendy a podíly na zisku. Financující operace se vyznačují jako návratné přijetí a vydání dluhových prostředků. Dále jsou zde řazeny veškeré operace spojené s přijetím, poskytnutím a splacením dluhových prostředků. **Funkční třídění** využívá číselného označení pro podrobnější klasifikaci, kdy jsou výdaje děleny do skupin, oddílů, pododdílů a na jednotlivé paragrafy. U příjmů se funkční třídění vztahuje pouze na třídu nedaňových příjmů (Matoušková a kol., 2000).

Ve většině případech je rozpočet při sestavování dělen na **běžný a kapitálový rozpočet**. Jedná se o oddělení běžného hospodaření od dlouhodobého investičního hospodaření a díky tomuto rozdělení dochází k vyšší přehlednosti. Běžný také jinak nazývaný provozní rozpočet je bilancí běžných příjmů a běžných výdajů, které se každoročně opakují během rozpočtového roku. Pomocí běžných (neinvestičních) příjmů se financují běžné (neinvestiční) výdaje. Běžný rozpočet může být sestaven jako vyrovnaný, přebytkový nebo schodkový. Při vyrovnaném běžném rozpočtu je patrné, že územní samosprávný celek je schopný běžnými příjmy krýt pouze běžné výdaje. Schodkový běžný rozpočet odráží skutečnost, že územní samosprávný celek není schopen pokrýt běžnými příjmy běžné výdaje. Deficitní a vyrovnaný běžný rozpočet evokuje zhoršené hospodaření obce. Na základě níže uvedené tabulky je patrné, že běžné příjmy obecního rozpočtu lze rozdělit na daňové příjmy, nedaňové příjmy a přijaté transfery.

Tabulka 1 – Schéma běžného rozpočtu

Příjmy	Výdaje
Daňové příjmy svěřené daně sdílené daně místní daně správní poplatky	všeobecné veřejné služby veřejný pořádek vzdělání péče o zdraví bydlení
Nedaňové příjmy uživatelské poplatky za služby příjmy z pronájmu majetku příjmy od vlastních neziskových organizací zisk z podnikání ostatní	komunální služby na podnikání ostatní běžné výdaje placené úroky běžné dotace jiným rozpočtům
Přijaté transfery běžné dotace ze státního rozpočtu běžné dotace ze státních fondů transfery od územních rozpočtů ostatní běžné příjmy	

Zdroj: Provozničková (2015)

Kapitálový rozpočet obsahuje jednorázové a neopakovatelné příjmy a výdaje vztahující se k financování investičních potřeb přesahující období rozpočtového roku. Kapitálový rozpočet se využívá pro kumulaci zdrojů na získávání dlouhodobých aktiv (Provozničková, 2015).

Kapitálový rozpočet může být vyrovnaný, jedná se o stav, kdy se rovnají příjmy výdajům. Nebo může být deficitní, kdy kapitálové výdaje jsou větší než kapitálové příjmy. Poslední možností je přebytkový kapitálový rozpočet, to je stav, jsou-li kapitálové výdaje nižší než kapitálové příjmy. Provozničková a Sedláčková (2009) uvádí, že v praxi jsou kapitálové příjmy doplněny návratnými příjmy z důvodu chybějících prostředků na financování investic. Mezi kapitálové příjmy se dle Provozničkové a Sedláčkové (2009) řadí příjmy z prodeje majetku, kapitálové dotace z rozpočtové soustavy, příjmy z půjček, přebytek běžného rozpočtu nebo dary na investice. Mezi kapitálové výdaje lze řadit výdaje na investice, kapitálové dotace jiným rozpočtům, nákup obligací nebo akcií, poskytování střednědobých půjček nebo krytí schodku běžného rozpočtu.

3.4.1 Příjmy územních rozpočtů

Existuje velká variabilita příjmů rozpočtů obce, a proto je žádoucí rozlišovat příjmy, na ty, které může samospráva ovlivnit a na příjmy, které samospráva nemůže ovlivnit. Dále lze příjmy územních rozpočtů rozdělit na základě návratnosti. Na základě návratnosti se dělí příjmy na nenávratné a na návratné. Mezi nenávratné příjmy se řadí daňové příjmy,

nedaňové příjmy, transfery a dotace. Nenávratné příjmy jsou nejdůležitějším zdrojem financování potřeb územních samospráv a představují tvorbu územních rozpočtů na základech principů neekvivalentnosti, nedobrovolnosti a nenávratnosti. Poslední skupinou příjmů územních rozpočtů jsou úvěry a půjčky, které tvoří skupinu návratných příjmů (Provazníková, 2015).

Dále se příjmy územních rozpočtů dělí na běžné příjmy územních rozpočtů a na kapitálové příjmy územních rozpočtů. Mezi běžné příjmy územních rozpočtů se řadí daňové příjmy, nedaňové příjmy, transfery, dotace a úvěry či půjčky. Součástí kapitálových příjmů jsou příjmy z prodeje obecního majetku, kapitálové dotace, příjmy z poskytnutých půjček, či dary.

Macháček a kolektiv (2011) označují běžné příjmy jako neinvestiční a kapitálové příjmy jako investiční.

Daňové příjmy tvoří 2/3 příjmů územních rozpočtů, jedná se tudíž o nejvýznamnější skupinu příjmů územních rozpočtů. Mezi daňové příjmy se řadí výnos ze sdílených a svěřených daní. Výnos ze sdílené daně obce nemohou nikterak ovlivnit, je stanoven pomocí koeficientů v rozpočtovém určení daní. Výnos ze sdílené daně je rozdělen mezi různé úrovně veřejných rozpočtů. Výnos ze svěřených daní výlučně plyne do konkrétního místního rozpočtu. Mezi svěřené daně se řadí daň z nemovitých věcí, kdy výnos z daně nemovitých věcí plyne do obecního rozpočtu, na jejímž katastrálním území se daná nemovitost nachází. U svěřené daně má obec oprávnění si stanovit místní koeficient, kterým je vynásobená vypočtená výše daně (Černohorský, 2020).

Peková a kolektiv (2005) oproti Černohorskému (2020) mezi daňové příjmy dále řadí místní a správní poplatky. Místní poplatky jsou uzákoněny zákonem o místních poplatcích a jsou vybírány a spravovány obecním úřadem. Místní poplatky mají fakultativní charakter, který znamená, že orgány obce rozhodují o tom, které místní poplatky budou na území obce vybírány. Mezi místní poplatky jsou řazeny následující poplatky: poplatek ze psů, poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt, poplatek za užívání veřejného prostranství, poplatek ze vstupného či poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj, poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst a další místní poplatky. Místní poplatky představují 2 % z celkových příjmů územních rozpočtů.

Správní poplatky jsou poplatky za správní úkony, které obce vykonávají v rámci přenesené působnosti na základě zákona o správních poplatcích. Sazby správních poplatků

musí být jednotné na celém území, a proto je lze zahrnout mezi daňové příjmy (Peková a kol., 2005).

Nedaňové příjmy jsou druhou nejvýznamnější skupinou příjmů místních rozpočtů. Obec může ovlivnit výši či strukturu nedaňových příjmů, což je rozdíl v porovnání s daňovými příjmy. Mezi nedaňové příjmy lze zahrnout poplatky za poskytnuté služby obce, příjmy z pronájmů obecního majetku, zisky z obecních podniků a další nedaňové příjmy (Černohorský a Teplý, 2011).

Černohorský (2020) doplňuje, že nedaňové příjmy tvoří zhruba 10 % z celkových příjmů.

Mezi nedaňové příjmy lze zařadit příjmy z vlastního podnikání obce, příjmy z vlastní správní činnosti, pokuty či příjmy z mimorozpočtových fondů. Jinými slovy lze říct, že nedaňové příjmy územní samosprávy souvisí s hospodářskou nebo podnikatelskou činností dané územní samosprávy. Do skupiny příjmů z vlastního podnikání obce lze zařadit zisky z municipálních a regionálních podniků, podíly na zisku podniků s majetkovým vkladem obcí, příjmy z pronájmu majetku obcí nebo příjmy z obchodování s cennými papíry (Provazníková a Sedláčková, 2009).

Dotace a transfery jsou poskytovány rozpočtům nižších vládních úrovní z rozpočtů vyšších vládních úrovní. Dotace územním rozpočtům jsou poskytovány přímo nebo prostřednictvím zvláštních fondů. Dalším způsobem je uvolňování dotací v průběhu rozpočtového roku. Dotace lze rozdělovat na specificky účelové a na všeobecně neúčelové. Specificky účelové dotace jsou poskytovány na předem stanovený účel, za který je obec zodpovědná. Všeobecně neúčelové dotace jsou obdrženy na základě stanoveného kritéria, ale užití této dotace je v plné kompetenci obce. Oba typy dotací mohou být využity pro financování běžných i kapitálových výdajů.

Dále lze dotace dělit na základě spoluúčasti na financování. Kdy u účelových dotací může být podmíněna spoluúčast na financování daných výdajů. Dotace bez spoluúčasti je taková dotace, která představuje pevnou částku, kterou vyšší vládní úroveň poskytne obci na určené statky nebo služby (Provazníková, 2015).

Dotace jsou poskytovány na rozpočtové období, kdy po skončení rozpočtového období je dotace vyúčtována a nevyčerpaná část poskytnuté dotace je vrácena zpět do státního rozpočtu. Přijaté transfery mohou mít investiční nebo neinvestiční podobu (Černohorský, 2018).

Municipální jednotky se při čerpání peněžních prostředků z předstrukturálních fondů musí řídit pravidly podle českých norem, ale i také podle norem Evropské unie, aby byla zajištěna spravedlnost a otevřenost soutěže. I přes proces sjednocování právního řádu se lze setkat s různými odchylkami a zvláštnostmi v rámci srovnání norem (Kubátová, 2002).

Obce díky své finanční nesoběstačnosti využívají dodatečné finanční prostředky ze státního rozpočtu. Díky tomuto využívání finančních prostředků tvoří dotace významnou část příjmů místních rozpočtů. Místní samosprávy mohou využívat dotace ze státních fondů mající kapitálovou povahu. Jedná se zejména o účelové dotace ze Státního fondu životního prostředí. Obce také mohou využívat dotace ze strukturálních fondů (Peková a kol., 2005).

Úvěry a půjčky jsou zdroje návratného charakteru, tudíž je obce budou muset vrátit svým věřitelům. Zdroje návratného charakteru jsou využívány pro financování dlouhodobých investic. Teorie veřejných financí vychází z toho, že běžné výdaje mají být pokryty z běžných příjmů a kapitálové výdaje by měly být financovány ze zdrojů návratného charakteru nebo z kapitálových příjmů. Existují 3 základní zdroje návratných příjmů. První zdroj jsou úvěry od komerčních bank nebo od institucí zaměřujících se zejména na půjčování územním samosprávám. Druhým zdrojem jsou emise komunálních obligací nebo akcií a posledním zdrojem jsou návratné půjčky a finanční výpomoci od jiných subjektů v rámci rozpočtové soustavy (Provazníková a Sedláčková, 2009).

Peková a kolektiv (2005) mezi druhy návratných příjmů územních samospráv řadí krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé úvěry lišící se dobou splatnosti, dále příjmy z emise obligací, návratné půjčky a návratné finanční výpomoci.

Pro územní samosprávný celek je důležitá znalost podmínek úvěru a půjček. Mezi tyto podmínky je řazena doba splatnosti úvěru, podmínky splacení dluhové služby a stanovená úroková sazba (Provazníková, 2015).

3.4.2 Výdaje územních rozpočtů

Druhou skupinou členění územních rozpočtů jsou výdaje územních rozpočtů, mezi které se řadí veškeré nenávratné platby na kapitálové nebo běžné účely a poskytování návratných půjček za účelem rozpočtové politiky (Macháček a kol., 2011).

Výdaje územních rozpočtů se významně podílí na zabezpečování a financování veřejných statků pro obyvatelé dané obce. Tato činnost je charakteristická pro decentralizaci veřejné správy a posilování role obcí. Výdaje obecního rozpočtu lze členit z několika hledisek. Důležité hledisko členění výdajů územních rozpočtů je podle rozpočtového

plánování. Na základě tohoto členění se výdaje dělí na plánované a neplánované. Největší zastoupenou skupinou ve struktuře výdajů územních rozpočtů tvoří alokační výdaje, které jsou spojené se zabezpečováním veřejných statků. Alokační výdaje lze rozdělit na běžné a kapitálové výdaje (Peková a kol., 2005).

Běžné výdaje obsahují neinvestiční nákupy, výdaje spojené s pořízením zboží a služeb neinvestičního charakteru, platy zaměstnanců územní samosprávy a pojistné. Dále do běžných výdajů se řadí neinvestiční transfery ve formě dotací, příspěvků a dávek poskytovaných mimo rozpočtovou jednotkou a dále neinvestiční půjčky, které odpovídají návratně poskytovaným peněžním prostředkům jiným subjektům na neinvestiční účely (Macháček a kol., 2011).

Černohorský (2020) udává, že běžné výdaje zahrnují také náklad na energie, nákup materiálu a poskytování služeb a další výdaje obecního rozpočtu. Běžné výdaje tvoří zpravidla více než 75 % celkových výdajů územních samospráv.

Kapitálové výdaje se dělí na investiční nákupy, investiční transfery a na investiční půjčky. Investiční půjčky jsou opětovně poskytované výdaje na pořízení dlouhodobého nehmotné a hmotného majetku a akcií. Investiční transfery jsou dotace a příspěvky na investiční účely. Investiční půjčky lze charakterizovat jako návratně poskytované peněžní prostředky jiným subjektům na investiční účely (Macháček a kol., 2011).

Kapitálové výdaje tvoří výdaje ve formě lokálních investic, například do infrastruktury a formu finančního investování v případě volných finančních zdrojů. Dále mezi kapitálové výdaje lze řadit dotace na krytí ztrát podnikům zřízených obcí, splátky úvěrů a na finanční investice. Kapitálové výdaje tvoří zbývající 1/4 celkových výdajů územních samospráv (Černohorský a Teplý, 2011).

3.5 Finanční analýza

Finanční analýza slouží pro hodnocení finanční situace a výkonosti obcí s využitím celé řady poměrových ukazatelů. Hlavním úkolem finanční analýzy je posouzení finančního zdraví, vyhlídek finanční situace zkoumané obce a příprava opatření směřující ke zlepšení ekonomické situace zkoumané obce. Finanční analýzu lze rozdělit do tří na sebe navazujících fází. Nejprve je potřeba provést diagnózu základních charakteristik finanční situace, na kterou navazuje hlubší rozbor příčin zjištěných charakteristik a poslední fází je návrh opatření směřujících k nápravě nežádoucího vývoje základních charakteristik finanční situace (Dluhošová a kol., 2021).

Finanční analýza je formalizovaná metoda, která poměřuje účetní výdaje mezi sebou a tím zvyšuje jejich vypovídající schopnost. Finanční analýza poskytuje informace o celkovém hospodaření, majetkové a finanční situaci zkoumané firmy (Pešková a Jindřichovská, 2012).

Cílem finanční analýzy municipální firmy je podle Kraftové (2002):

- a) posouzení dosavadního vývoje firmy a poskytování informací pro rozhodování do budoucna
- b) rozbor možných variant vývoje a výběr nejvhodnější varianty
- c) porovnávání výsledků konkurenčních firem v daném odvětví
- d) zpracování informací pro hodnocení firmy vnějšími partnery

Mezi další cíle podle Peškové a Jindřichovské (2012) je poznání finančního zdraví zkoumané firmy, identifikace slabých a silných stránek. Slabé stránky by mohly vést k problémům v budoucím vývoji firmy a silné stránky firmy lze využít k nápravě slabých stránek.

Strouhal a kolektiv (2014) řadí mezi uživatele finanční analýzy akcionáře, věřitele, zákazníky, zaměstnance, potenciální investory, analytiky, finanční úřady, banky a další. U finanční analýzy se rozlišují základní a pokročilé metody.

Pešková a Jindřichovská (2012) dělí finanční analýzu podle hlediska účelu, uživatelů výstupů finanční analýzy a zdroje dat na dvě oblasti

- a) externí finanční analýza
- b) interní finanční analýza

Externí finanční analýza slouží k interpretaci účetních výkazů, podle kterých posuzují externí uživatelé finanční důvěryhodnost firmy. Tento druh finanční analýzy vychází z veřejně dostupných finančních a účetních informací. Základem externí finanční analýzy je analýza účetních výkazů. Mezi externí uživatele finanční analýzy patří investoři, banky, státní orgány, dodavatelé, odběratelé, regionální orgány a konkurenti.

Interní finanční analýza je prováděna podnikovými útvary nebo povolánými osobami, kterými jsou auditoři, ratingové agentury, oceňovatelé. Tyto přizvané nebo povolané osoby musí mít přístup ke všem požadovaným interním informacím, údajům finančního, manažerského či vnitropodnikového účetnictví, statistiky či plánu. Auditoři, pracovníci ratingové agentury a další povolané osoby mají k dispozici širší spektrum

finančních informací. Mezi interní uživatele finanční analýzy patří manažeři, zaměstnanci, vlastníci či investoři.

Analytici a manažeři využívají ukazatele finanční analýzy k předpovídání budoucí výkonnosti firem. Předpovědi a prognózy závisí na velikosti zkoumané firmy. Studie ukazuje, že se v prognózách analytiků a manažerů vyskytují chyby. Výskyt chyb budoucí výkonnosti je dán velikostí firmy (Brushko, 2013).

3.5.1 Zdroje finanční analýzy

Mezi základní zdroje dat pro finanční analýzu jsou zahrnovány účetní výkazy, konkrétně rozvaha, výkaz zisku a ztráty, výkaz o peněžních tocích a výkaz o změnách ve vlastním kapitálu. Tyto účetní výkazy jsou součástí účetní závěrky (Otrusinová a Kubíčková, 2011).

Mezi informační zdroje finanční analýzy Kalouda (2016) řadí:

- a) finanční účetnictví
- b) naturální ukazatelé
- c) vstupy z fundamentální analýzy
- d) údaje z finančního či kapitálového trhu

Do skupiny finančního účetnictví se řadí účetní výkazy v podobě standardizovaných výkazů finančního účetnictví a výkazů vnitropodnikového účetnictví. Mezi naturální ukazatele je řazena výroční zpráva a mezi vstupy z fundamentální analýzy jsou řazeny například prospekty cenných papírů (Kalouda, 2016).

V účetnictví municipálních firem bylo provedeno množství změn, aby bylo dosaženo podobné podoby, v jaké je vedeno účetnictví podnikatelských subjektů. Jinými slovy základní účetní výkazy (rozvaha a výkaz zisku a ztráty) je již ve velkém míře shodné s účetními výkazy v podnikatelské sféře (Otrusinová a Kubíčková, 2011).

Rozvaha je podle Fridsona (2002) pozoruhodný vynález poskytující souhrn aktiv vlastněných podnikem. Ale na druhou stranu v ní Fridson spatřuje zásadní nedostatky. Na základě nedokonalosti účetního systému, může docházet ke zkreslování ekonomické reality.

Dle Kubíčkové a Jindřichovské (2015) je rozvaha chápána jako základní účetní výkaz podávající přehled o celkové finanční situaci podniku. Rozvaha obsahuje stav majetku k určitému datu. Levá strana rozvahy obsahuje aktiva (stav majetku) uspořádaná podle likvidnosti a z hlediska času. Pravá strana rozvahy obsahuje pasiva, která představují způsob

financování aktiv. Účetní jednotky mohou rozvahu sestavovat v plném či zkráceném rozsahu. Rozvaha musí obsahovat údaj o stavu ke konci vykazovaného období, údaj o stavu ke konci minulého období, na straně aktiv jsou jednotlivé položky povinně uváděny v brutto, korekce a netto hodnotě. Položky pasiv jsou uváděny pouze v brutto hodnotě.

Strouhal a kolektiv (2014) rozdělují aktiva do 4 základních skupin:

- a) pohledávky za upsaný vlastní kapitál
- b) dlouhodobá aktiva
- c) oběžná aktiva
- d) časové rozlišení aktiv

Dlouhodobá aktiva se dělí na dlouhodobý nehmotný, dlouhodobý hmotný a dlouhodobý finanční majetek. Mezi dlouhodobý hmotný majetek patří pozemky, budovy a zařízení. Do dlouhodobého nehmotného majetku lze zařadit například investice do nemovitostí.

Oběžná aktiva se dělí na zásoby, dlouhodobé a krátkodobé pohledávky, peněžní prostředky a krátkodobý finanční majetek.

Časové rozlišení aktiv je tvořeno náklady příštích období a příjmy příštích období.

Pasiva

Dluhošová a kolektiv (2021) rozděluje pasiva na:

- a) vlastní kapitál
- b) cizí kapitál
- c) časové rozlišení pasiv

Vlastní kapitál je tvořen základním kapitálem, kapitálovými fondy, fondy ze zisku, výsledkem hospodaření minulých let a výsledkem hospodaření běžného období. Vlastní kapitál obsahuje vlastní zdroje podnikání a způsob tvorby vlastního kapitálu záleží na právní formě podnikání.

Cizí kapitál, také označován jako cizí zdroje, obsahuje cizí kapitál vložený do podnikání a dluhy. Cizí kapitál obsahuje rezervy, závazky krátkodobé a dlouhodobé, bankovní úvěry a výpomoci. Časové rozlišení pasiv je tvořeno výdaji příštích období a výnosy příštích období (Dluhošová a kol., 2021).

Výkaz zisku a ztráty je účetní výkaz informující o úspěšnosti podniku, o dosažených výsledcích v hlavní a v doplňkové činnosti. Od roku 2010 mají povinnost sestavovat výkaz zisku a ztráty všechny účetní jednotky, tato povinnost se stahuje i na organizační složky státu. Výkaz zisku a ztráty vykazuje konečné zůstatky účtů nákladů a

výnosů. Součástí je také výsledek hospodaření před zdaněním, výsledek hospodaření po zdanění za účetní jednotku. Výkaz zisku a ztráty je členěn do 4 sloupců, z důvodu povinnosti účetní jednotky vykazovat náklady a výnosy v hlavní a vedlejší činnosti účetní jednotky. Tyto činnosti jsou ve výkazu zisku a ztráty uváděny v běžném a minulém období (Otrusínová a Kubíčková, 2011).

Analytik při analýze výkazu zisku a ztráty provede porovnání aktuálního výkazu zisku a ztráty s výkazy zisku a ztráty z dřívějších období a porovná je s výkazy jiných společností, například s firmami působící ve stejném odvětví. Jedná se o jednoduchou techniku analýzy, která umožňuje získat velké množství informací. U těchto informací je velmi důležitá kvalita informací, protože v důsledku nedokonalosti účetního systému může docházet ke zkreslování ekonomické reality. Tento fakt musí analytik brát v potaz při provádění analýzy zisku a ztráty, jinými slovy určit, jak přesně daný výkaz odráží skutečné výnosy a náklady (Fridson, 2002).

Při sestavování výkazu zisku a ztráty se využívá aktuální princip, který vyjadřuje, že všechny transakce jsou vykazovány a zaznamenávány právě v tom období, ve kterém byly realizovány. U tohoto principu není závislé, zda došlo k zaplacení poskytnutých služeb v témže období. Aktuální princip zahrnuje časovou a věcnou shodu nákladů a výnosů pomocí časového rozlišení aktiv a pasiv (Pešková a Jindřichovská, 2012; Landa, 2008).

Výkaz o peněžních tocích neboli výkaz cash flow udává informace o přírůstcích a úbytcích peněžních prostředků během účetního období. Výkaz cash flow je členěn do 3 částí a lze jej sestavit pomocí přímé nebo nepřímé metody. První část jsou peněžní toky z provozní činnosti, další částí jsou peněžní toky z dlouhodobých aktiv a poslední částí je cash flow z vlastního kapitálu, dlouhodobých závazků a dlouhodobých pohledávek (Otrusínová a Kubíčková, 2011).

Oproti tomu Jindřichovská a Kubíčková (2015) nazývají části výkazu o peněžních tocích oblastmi provozní, investiční a financování.

Přehled o změnách vlastního kapitálu je účetní výkaz, který je rozdělen na základě vyhlášky č. 410/2009 Sb. do 4 sloupců, ve kterých se analyzuje vlastní kapitál. V prvním sloupci je uvedena hodnota vlastního kapitálu v minulém účetním období a ve druhém a ve třetím sloupci je uvedeno navýšení, respektive snížení hodnoty vlastního kapitálu v běžném

účetním období. V posledním sloupci je uvedena hodnota vlastního kapitálu v běžném období k rozvahovému dnu (Otrusínová a Kubíčková, 2011).

3.5.2 Metody finanční analýzy

V praxi se metody finanční analýzy mohou různě členit. Dluhošová (2021) člení metody finanční analýzy do dvou základních skupin, konkrétně na **deterministické** a **matematicko-statistické metody**. Mezi deterministické metody patří analýza trendů (horizontální analýza), analýza struktury (vertikální analýza), vertikálně-horizontální analýza, poměrová analýza, analýza soustav ukazatelů a analýza citlivosti. Do skupiny matematicko-statistických metod se řadí regresní analýza, diskriminační analýza, analýza rozptylu a testování statistických hypotéz. Deterministické metody se využívají zejména pro strukturální analýzu, analýzu vývoje a pro kombinace trendů a struktur využívajících se pro analýzu odchylek. Dále se deterministické metody využívají k analýze menšího počtu období a dále jsou tyto metody součástí běžné finanční analýzy. Oproti tomu matematicko-statistické metody vycházejí z údajů delších časových řad, kde se bere v potaz statistická náhodnost dat. Dále tyto metody finanční analýzy slouží pro posouzení determinantů, faktorů vývoje a kauzálních závislostí.

Klasická finanční analýza definována podle Kovanicové a Kovanice obsahuje navzájem propojenou **kvalitativní (fundamentální)** a **kvantitativní (technickou)** analýzu. Základy vzniku klasické finanční analýzy je možné sledovat na trhu s cennými papíry. Fundamentální analýza primárně využívá kvalitativní údaje k posouzení činnosti firmy. K posouzení činnosti dané firmy se využívají také kvantitativní údaje. Zde je patrná provázanost kvantitativní a kvalitativní analýzy. Pro zpracování adekvátního výstupu fundamentální analýzy musí analytik mít dostatečné znalosti, zkušenosti, praxi a množství ekonomických informací o dané firmě (Pešková a Jindřichovská, 2012).

Další dělení finanční analýzy může být na **kauzální** a **komparativní** analýzu. Kauzální analýza je základem pro pyramidový rozklad ukazatelů a zabývá se příčinně důsledkovými vztahy mezi jednotlivými jevy. Princip komparativní metody spočívá v porovnávání vypočtených hodnot ukazatelů se standardními hodnotami či odborovými ukazateli (Pešková a Jindřichovská, 2012).

Na základě časového rozdělení lze metody finanční analýzy rozdělit na **ex post** analýzu a **ex ante** analýzu. Ex post analýza je založena na retrospektivních datech a oproti

tomu ex ante analýza je orientována do budoucna, tudíž principem ex ante analýzy je předvídání budoucího vývoje firmy na základě současné situace (Sedláček, 2011).

Kalouda (2016) dělí metody finanční analýzy na **průřezové, elementární** a na **vyšší** metody. Mezi průřezové metody řadí technickou, fundamentální metodu, horizontální a vertikální analýzu. Součástí elementárních metod je poměrová analýza a soustava ukazatelů. Vyšší metody se dělí na analýzu absolutních ukazatelů, bankrotní, bonitní modely a na matematicko-statistické metody.

Dle Knápkové a kolektivu (2017) se mezi základní metody finanční analýzy řadí:

- a) analýzu absolutních ukazatelů
- b) analýzu rozdílových ukazatelů
- c) analýzu poměrových ukazatelů

Analýza absolutních ukazatelů, též nazývána jako analýza stavových ukazatelů. Účetní výkazy obsahují údaje o stavu k určitému datu, jedná se o stavové ukazatele, které se přímo používají k analýze absolutních ukazatelů. Analýza absolutních ukazatelů se dělí na vertikální a horizontální analýzu. Horizontální analýza se využívá k analýze vývojových trendů, které porovnává v čase a vertikální analýza slouží k procentuálnímu zastoupení komponentů nebo ke strukturální analýze (Knápková a kol., 2017).

Horizontální analýza přejímá data přímo z účetních výkazů, popřípadě z výročních zpráv. Horizontální analýza je taktéž nazývána analýzou „po řádcích“, jelikož dochází ke sledování jednotlivých položek účetních výkazů po řádcích. K provedení horizontální je nutné mít k dispozici údaje z dvou po sobě následujících období (Sedláček 2011).

K výpočtu horizontální analýzy je potřeba provést následující 2 kroky:

- a) výpočet absolutní změny
- b) výpočet relativní změny

Absolutní změna stanoví sumu, o jakou se změnila zkoumaná položka v čase a relativní změna je procentuální změna dané položky v čase. Absolutní a relativní změna se vypočítá dle následujících vzorců (Pešková a Jindřichovská, 2012):

$$\text{Absolutní změna} = \text{hodnota}_t - \text{hodnota}_{t-1}$$

$$\text{Relativní změna} = \frac{\text{absolutní změna}}{\text{hodnota}_{t-1}} * 100$$

Vertikální analýza spočívá v procentním vyjádření jednotlivých položek ke zvolené základně. Při procentním rozboru rozvahy je za základnu považována suma aktiv nebo suma pasiv a u výkazu zisku a ztráty je považována suma nákladů či suma výnosů (Knápková a kol., 2017).

Pešková a Jindřichovská (2012) uvádí, že vertikální analýza poskytuje také posouzení jednotlivých faktorů na tvorbě zisku. Také může dále poskytnout nejzásadnější změny ve struktuře složek rozvahy a výkazu zisku a ztráty.

$$\text{Vertikální analýza} = \frac{\text{velikost dílčí položky rozvahy, VZZ}}{\text{suma hodnot položek určitého celku}} * 100$$

Za nevýhodu horizontální a vertikální analýzy lze považovat zejména to, že tyto analýzy pouze zjišťují změny, ale neodhalují zcela příčiny těchto změn. Výhodou analýzy absolutních ukazatelů je nenáročnost výpočtu. Dále se tato analýza považuje za výchozí bod v poznávání konkrétní firmy (Pešková a Jindřichovská, 2012).

Analýza rozdílových ukazatelů se zabývá analýzou základních účetních výkazů, které obsahují tokové položky. Analýza rozdílových ukazatelů obsahuje analýzu fondů finančních prostředků a je zaměřena především na výpočet čistého pracovního kapitálu. Čistý pracovní kapitál se využívá k hledání vhodného způsobu financování oběžných aktiv a ke stanovení optimálního množství každé položky oběžných aktiv (Růčková, 2021).

Sedláček (2011) uvádí, že analýza rozdílových ukazatelů se používá pro analýzu a řízení finanční situace zkoumané firmy. Tato analýza zejména zkoumá likviditu, která je definována jako souhrn všech likvidních prostředků, které má firma k dispozici pro úhradu svých závazků. Analýza rozdílových ukazatelů je též označována jako fondy finančních prostředků. Fond se obecně spočítá jako rozdíl mezi sumou určitých položek krátkodobých aktiv a sumou položek krátkodobých pasiv.

Nejčastěji používaným ukazatelem analýzy rozdílových ukazatelů je čistý pracovní kapitál. Dále se zjišťují ukazatele čistých peněžně-pohledávkových fondů a čistých pohotových prostředků.

Čistý pracovní kapitál se spočítá jako rozdíl oběžných aktiv a krátkodobých závazků, který může nabývat záporných i kladných hodnot. Kladná hodnota čistého pracovního kapitálu vyjadřuje tu část oběžných aktiv, které firma nebude muset použít pro uhrazení splatných závazků. Kladná hodnota čistého pracovního kapitálu se označuje jako ochranný polštář pro případ neočekávané potřeby likvidních prostředků. Záporný čistý

pracovní kapitál vyjadřuje, že suma oběžných aktiv je nižší než suma krátkodobých cizích zdrojů. Záporná hodnota čistého pracovního kapitálu je považována za kritickou (Kubičková a Jindřichovská, 2015).

Čistý peněžně-pohledávkový fond je méně často používanou modifikací čistého pracovního kapitálu. Pro výpočet tohoto ukazatele se z oběžných aktiv vylučuje nejméně likvidní položka oběžných aktiv, tedy položka zásob. Výpočet čistého peněžně-pohledávkového fondu se spočítá jako čistý pracovní kapitál snížený o položku zásob (Sedláček, 2011).

Čisté pohotové prostředky, také označované jako peněžní finanční fond, se využívají pro nejprísnější posuzování likvidity zkoumané firmy. Výpočet tohoto ukazatele se provede snížením hodnoty čistého pracovního kapitálu o nejméně likvidní položky oběžných aktiv, tedy o položky zásob a krátkodobých pohledávek. Hodnota peněžně finančního fondu by se měla pohybovat okolo nulové hodnoty, vysoká hodnota signalizuje nadbytek peněžních prostředků a nízká hodnota signalizuje nedostatek peněžních prostředků (Kubičková a Jindřichovská, 2015).

Analýza poměrových ukazatelů je nejčastěji využívaným rozborovým postupem k účetním výkazům. Jejich oblíbenost je dána tím, že analýza poměrových ukazatelů vychází výhradně z údajů ze základních účetních výkazů, tedy z výkazů, které jsou veřejně dostupné. Poměrový ukazatel se spočítá jako poměr jedné či více položek k jiné položce či skupině položek základních účetních výkazů. Pro přehlednost se poměrové ukazatele dle Růčkové (2021) dělí do následujících skupin:

- a) ukazatelé struktury majetku a kapitálu
- b) ukazatelé tvorby výsledku hospodaření
- c) ukazatele na bázi peněžních toků

Skupina ukazatelů struktury majetku a kapitálu vychází primárně z rozvahy a nejčastěji se vztahuje k ukazatelům likvidity a zadluženosti. Ukazatelé tvorby výsledku hospodaření se primárně vztahují k výkazu zisku a ztráty, kde se zabývají nákladovou a výnosovou strukturou a strukturou výsledku hospodaření podle oblasti. Ukazatelé na bázi peněžních toků analyzují pohyb finančních prostředků a primárně vycházejí z výkazu cash flow (Růčková, 2021).

Nejobvyklejší způsob členění poměrových ukazatelů dle Sedláčka (2011) je na:

- a) ukazatele rentability

- b) ukazatele likvidity
- c) ukazatele zadluženosti
- d) ukazatele aktivity

Ukazatelé rentability (Profitability Ratios) jsou také označovány jako ukazatelé výnosnosti. Ukazatelé výnosnosti vyjadřují schopnost podniku dosahovat zisku a tím zhodnocovat vložený kapitál. Dále také vyjadřuje pozitivní nebo negativní vliv řízení aktiv, financování firmy a likvidity na hodnotu rentability (Pešková a Jindřichovská, 2012).

Sedláček (2011) říká, že ukazatelé rentability poměří dosahovaný zisk s výší zdrojů podniku, které byly použity k dosažení daného zisku.

Dluhošová (2021) rozlišuje následující ukazatele rentability:

- a) ROA – rentabilita celkového kapitálu (Return on Assets)
- b) ROE – rentabilita vlastního kapitálu (Return on Equity)
- c) ROS – rentabilita tržeb (Return on Sales)

Ukazatelé likvidity (Liquidity Ratios) odráží schopnost podniku dostát svým závazkům. Ukazatelé likvidity se řadí k významným indikátorům platební schopnosti zkoumané firmy. Likvidita je souhrn všech likvidních prostředků sloužící pro úhradu svých závazků. S likviditou se pojí pojem solventnost, tedy schopnost hradit své dluhy, když nastane jejich doba splatnosti. Podmínkou solventnosti je likvidita. Jinými slovy by firma měla mít část majetku ve formě peněz nebo alespoň ve formě majetku pohotově přeměnitelné na peníze (Sedláček, 2011; Pešková a Jindřichovská, 2012).

Struktura jednotlivých ukazatelů likvidity je totožná. Tudiž se do jmenovatele dosazuje to, co má podnik zaplatit a porovnává to s čitatelem, tedy s čím to může zaplatit. Jednotlivé ukazatele likvidity se od sebe liší různou mírou likvidnosti. Kalouda (2016) a další autoři rozdělují likviditu na:

- a) běžnou (celkovou) likviditu (Current Ratio)
- b) pohotovou likviditu (Quick Ratio – Acid Test Ratio)
- c) okamžitou (peněžní) likviditu (Cash Ratio)

Běžnou likviditu lze také označit jako likviditu třetího stupně, pohotovou likviditu jako likviditu druhého stupně a okamžitou likviditu jako likviditu prvního stupně.

Ukazatelé zadluženosti se zabývají strukturou zdrojů financování, tedy finanční stabilitou zkoumané firmy. Finanční stabilitu je možné hodnotit na základě analýzy vztahu vlastního a cizího kapitálu ve struktuře financování (Dluhošová, 2021).

Ukazatelé zadluženosti (Debt Management) slouží jako indikátory míry rizika, která firma s sebou nese při daném poměru cizího a vlastního kapitálu ve struktuře financování. Je patrné, že s rostoucí zadlužeností musí být firma schopna splácet své závazky bez ohledu na konkrétní finanční situaci. Cizí kapitál bývá levnější než vlastní kapitál z důvodu, že úroky z cizího kapitálu snižují daňové zatížení (Knápková a kol., 2017).

Použití pouze cizích zdrojů ve struktuře financování nepřipouští zákon, neboť zákon stanovuje minimální výši základního kapitálu. Proto u velkých podniků nepřichází v úvahu, že by svá aktiva financoval pouze z vlastního nebo jen z cizího kapitálu. U vlastního kapitálu dochází ke snížení celkové výnosnosti vloženého kapitálu (Růčková, 2021).

Strouhal a kolektiv (2014) udává, že rozhodnutí o optimální kapitálové struktuře se řadí mezi nejdůležitější a nejobtížnější úkoly finančního řízení.

Sedláček (2011) řadí mezi základní ukazatele zadluženosti následující ukazatele:

- a) celková zadluženost (Debt Ratio)
- b) kvóta vlastního kapitálu (Equity Ratio)
- c) koeficient zadluženosti (Debt to Equity Ratio)

Ukazatelé aktivity (Asset Management), též označované jako ukazatelé obratovosti, měří efektivnost hospodaření zkoumané firmy se svými aktivy. Pokud firma hospodaří s nadbytkem aktiv, než je účelné, vznikají firmě zbytečné náklady a tím se snižuje i dosahovaný zisk. V opačném případě, kdy má firma nedostatek aktiv se musí vzdát mnoha potenciálních podnikatelských příležitostí. Ukazatelé aktivity vyjadřují vázanost kapitálu ve vybraných položkách aktiv a pasiv, obratovost aktiv nebo dobu obratu aktiv (Sedláček, 2011).

Rychlost obratu se spočítá jako podíl tržeb a vybraného aktiva či pasiva a udává kolikrát se daná položka za daný časový interval obrátí, tedy se propíše do tržeb. Ukazatel doby obratu se spočítá jako podíl dané položky a denních tržeb a je vyjádřen počtem dnů, za které se přemění nepeněžní prostředky na peněžní (Růčková, 2021).

Kalouda (2016) rozlišuje šest základních ukazatelů aktivity:

- a) doba obratu zásob
- b) rychlost obratu zásob

- c) doba obratu pohledávek
- d) rychlost obratu pohledávek
- e) doba obratu závazků
- f) relativní vázanost stálých aktiv

3.6 Finanční analýza municipální firmy

Před definováním dílčích ukazatelů finanční analýzy municipální firmy je vhodné definovat municipální účetní jednotky. Mezi municipální účetní jednotky se řadí organizační složky státu, státní fondy včetně Pozemkového fondu České republiky a příspěvkové organizace. Příspěvkové organizace mohou být zřízeny organizačními složkami státu nebo územními samosprávnými celky (Otrusínová a Kubíčková, 2011).

Municipalita vznikla z latinského slova municipium, které označovalo ve starořímské říši města s úplnou nebo částečnou samosprávou. Municipalita se dá přeložit také jako městská samospráva. Základními úkoly municipálních firem je zvelebování vlastního majetku, zabezpečování a distribuce veřejných produktů pro své občany, koordinace činností ekonomických subjektů a rozvoj vztahů s jinými subjekty (Kraftová, 2002).

Tomancová a kolektiv (2009) uvádí, že na základě finanční analýzy dochází ke kvalitnějšímu rozhodování v oblasti financování obcí. Hlavním úkolem finanční analýzy je zpřehlednění a zjednodušení množství dat a na základě vypočtených ukazatelů provést porovnání s předcházejícími obdobími nebo s jinými subjekty. Mezi ukazatele finančního hospodaření obcí se řadí ukazatelé příjmů a výdajů. Ukazatelé příjmů se dle Tomancové a kolektivu (2009) vypočítají dle následujících ukazatelů:

- a) opakující se příjmy / celkové příjmy
- b) příjmy ze státních daní / opakující se příjmy
- c) státní provozní dotace / opakující se příjmy
- d) místní příjmy / opakující se příjmy

Pro měření výdajů se používají níže uvedené ukazatele:

- a) celkové výdaje / počet obyvatel
- b) provozní výdaje / počet obyvatel
- c) provozní výdaje / celkové výdaje
- d) investiční výdaje / celkové výdaje
- e) dotace ostatním organizacím / provozní výdaje

Dále Tomancová a kolektiv (2009) definují čistý provozní výsledek jako rozdíl opakujících příjmů a provozních výdajů. V případě přebytku se vytváří částka pro financování nových výdajů. V případě nedostatku by měla obec přijmout opatření vedoucí ke snížení provozních výdajů nebo zvýšení opakujících příjmů.

Pro výpočet čistého provozního výsledku lze použít následující ukazatelé:

- a) celkové výdaje / celkové příjmy
- b) provozní výdaje / opakující se příjmy
- c) provozní přebytek / provozní dotace

Vybrané ukazatele finanční analýzy municipální firmy

Následující ukazatele finanční analýzy se snaží o akceptování zvláštností municipálních firem. Finanční analýza sleduje zejména ty oblasti, které jsou pro ni relevantní a informují o míře dosahování stanovených cílů, silných a slabých stránkách finančního řízení a také informují o možnostech ohrožení. Při interpretaci vypočtených ukazatelů se musí vycházet z konkrétní situace zkoumané municipální firmy (Kraftová, 2002).

Strukturovaný soubor ukazatelů finanční analýzy municipální firmy obsahuje následující ukazatele dle Otrusinové a Kubíčkové (2011):

- a) autarkie
- b) rentability
- c) likvidity
- d) financování
- e) investičního rozvoje / investičního útlumu
- f) produktivity
- g) aktivity

Strukturovaný soubor ukazatelů finanční analýzy municipální firmy, který uvádí Kraftová (2002) je totožný s výše uvedeným.

Ukazatelé autarkie jsou typickým ukazatelem pro municipální firmu, který vyjadřuje míru soběstačnosti municipální firmy z hlediska pokrytí nákladů hlavní činnosti z dosažených výnosů. Daný ukazatel se vyjadřuje v procentech a měl by dosahovat vyšších hodnot než jedna, jinými slovy by výnosy měly být vyšší než náklady (Otrusinová a Kubíčková, 2011).

Ukazatel autarkie výnosově nákladové bázi se týká pouze hlavní činnosti. Pozitivně lze hodnotit ukazatel, který je roven 100 %. Pokud ukazatel dosahuje menších hodnot dochází k nedostatečnému krytí nákladů výnosy a je nutné provést analýzu příčin. V opačném případě je nutné zvážit, zda by nebylo vhodnější využít dotační prostředky v jiné oblasti (Kraftová, 2002).

$$\text{Autarkie} = \frac{\text{Výnosy z hlavní činnosti}}{\text{Náklady z hlavní činnosti}} * 100$$

Při vyhodnocování ukazatele autarkie je nutné vzít v úvahu dva požadavky, které při jejich nesplnění komplikují vyhodnocování těchto ukazatelů. Dle Kraftové (2002) se jedná o:

- a) předpoklad plné saturace poptávky s nabídkou
- b) předpoklad neexistence soukromé firmy, která by na stejné množství výstupů potřebovala menší množství vstupů

Dále Kraftová (2002) rozlišuje na základě použitých dat výnosově nákladové nebo příjmově výdajové ukazatele autarkie. Autarkie výnosově nákladová v sobě obsahuje aplikované účetní principy, kterými jsou například aktuálnost, realizační princip, věcná shoda nákladů a výdajů. Příjmově výdajová autarkie je vázána na tok peněžních prostředků, kde je důležité rozlišování typů příjmů a výdajů. Zda se jedná o provozní, investiční či neinvestiční oblast. Ukazatel autarkie na příjmově výdajové bázi je vhodný pro municipální firmu orientující se na sledování příjmů a výdajů v návaznosti na rozpočet zřizovatele.

Autarkie na bázi příjmů a výdajů je konstruována bez vlivů účetních principů, tedy bez rozlišování investičních a neinvestičních příjmů a výdajů. Vyrovnanost hospodaření municipální firmy dochází v okamžiku, kdy hodnota příjmů stoprocentně pokryje hodnotu výdajů. Při hodnotě výrazně vyšší, než je 100 %, by bylo vhodné uvažovat o vyšším zhodnocení dočasně volných prostředků, tedy posouzení vztahu k autarkii na výnosově nákladové bázi. Při hodnotě výrazně pod 100 %, je nutné odstranit existenci nepokrytí výdajů příjmy a posoudit vztah k výnosově nákladové autarkii. Dále Kraftová (2002) definuje ukazatele autarkie na bázi příjmů a výdajů dle následujícího vzorce:

$$\text{Autarkie} = \frac{\text{Příjmy}}{\text{Výdaje}} * 100$$

Ukazatelé rentability poskytují hodnocení efektivnosti a řadí se mezi tradiční oblasti finanční analýzy. U municipálních firem představuje jeden z nejdiskutovanějších problémů. Municipální firmy vedle hlavní činnosti často realizují doplňkovou činnost. Cíle

rentability hlavní a doplňkové činnosti se od sebe výrazně liší. Hlavní činnost je převážně financována z rozpočtů nebo z příspěvků poskytovaných z rozpočtu zřizovatele. Cílem hlavní činnosti je dosažení souladu mezi výnosy a náklady, kdežto cílem doplňkové činnosti je maximalizace zisku (Kraftová, 2002).

Pro hodnocení hlavní a doplňkové činnosti je vhodné používat následující ukazatele:

- a) autarkii v podmínkách hlavní činnosti
- b) rentabilitu v podmínkách vedlejší činnosti
- c) ukazatel rentability

Ukazatel rentability na bázi ukazatelů produktivity využívá peněžní vyjádření porovnávaných hodnot, ale ve jmenovateli se nachází údaje o vložených či vynaložených prostředcích. Ukazatel rentability se dle Otrusinové a Kubíčkové (2011) spočítá podle následujícího vzorce:

$$\text{Rentabilita} = \frac{\text{Výstup (užitný efekt)}}{\text{Vložené (vynaložené) prostředky}}$$

Otrusinová a Kubíčková (2011) řadí mezi ukazatele rentability ukazatel nákladové rentability a ukazatel míry pokrytí ztráty hlavní činnosti ziskem z doplňkové činnosti.

Ukazatel nákladové rentability je nejpřísnějším ukazatelem efektivnosti, který poměřuje užitný efekt s hodnotou nákladů vynaložených na jeho produkci. Užitný efekt může být vyjádřen pomocí zisku, úspory nebo jiným způsobem vyjádřený výsledek. Cílem je maximalizace ukazatele nákladové rentability, který po vynásobení stem vychází v procentech (Kraftová, 2002).

Vyšší hodnota ukazatele značí účinnější využití vynaložených prostředků (nákladů), ale na druhou stranu tento ukazatel nic nevyovídá o objemu vynaložených nákladů. Otrusinová a Kubíčková (2011) definují ukazatel nákladové rentability následovně:

$$\text{Rentabilita nákladů} = \frac{\text{Hospodářský výsledek (popřípadě jiný efekt)}}{\text{Náklady na danou činnost}} * 100$$

Ukazatel míry pokrytí ztráty z hlavní činnosti ziskem z doplňkové činnosti zachycuje procentuální míru pokrytí ztráty z hlavní činnosti pomocí zisku z doplňkové činnosti. Tento ukazatel je aplikovatelný u municipálních firem, které vedle hlavní činnosti vykonávají i doplňkovou činnost. Další podmínkou pro použití tohoto ukazatele je záporný výsledek z hlavní činnosti, tedy ztráta. V opačném případě by aplikace výše uvedeného ukazatele neměla smysl (Kraftová, 2002).

$$\text{Míra pokrytí ztráty z HČ ziskem z DČ} = \frac{\text{Hospodářský výsledek DČ}}{\text{Hospodářský výsledek HČ}} * 100$$

Ukazatelé aktivity znamenají pro municipální firmu doplňující ukazatele hodnocení. Jelikož prolíná výkonnost, vázanost a dobu obratu jednotlivých složek aktiv a pasiv (Kraftová, 2002).

V praxi se dle Otrusinové a Kubičkové (2011) využívají následující ukazatelé aktivity:

- a) obrat kapitálu
- b) rychlost obratu stálých aktiv
- c) doba obratu pohledávek
- d) poměr doby obratu krátkodobých pohledávek a závazků
- e) rychlost obratu zásob

Ukazatel obratu kapitálu, nebo také označovaný jako ukazatel rychlosti obratu celkového kapitálu, vypovídá o tom, jak velká část celkových aktiv se obrátí do hodnoty ročních výnosů. Dle Kraftové (2002) ukazatel obratu aktiv říká, kolikrát se vložený kapitál vrátí do fungování municipální firmy pomocí ocenění její produkce za jeden rok. Cílem je maximalizace tohoto ukazatele.

$$\text{Obrat kapitálu} = \frac{\text{Výnosy}}{\text{Pasiva}}$$

Druhým ukazatelem je doba obratu stálých aktiv, vypovídá o tom, jak velká část stálých aktiv se obrátí v hodnotě ročních výnosů. Ukazatel doby obratu stálých aktiv vyjadřuje počet let, za kterých by se hodnota stálých aktiv obrátila v hodnotu výnosů sledovaného roku. Vyšší hodnoty ukazatele míry vázanosti stálých aktiv ve výnosech vypovídají o nižší intenzitě využívání stálých aktiv při tvorbě výnosů (Otrusinová, 2011).

$$\text{Doba obratu stálých aktiv} = \frac{\text{Stálá aktiva}}{\text{Výnosy}}$$

Ukazatel doby obratu pohledávek je dalším ukazatelem aktivity, který se doporučuje využít u municipálních firem s vysokou hodnotou pohledávek pro sledování jejich vývoje vztahu k výnosům. Cílem je minimalizace tohoto ukazatele (Kraftová, 2002).

Ukazatel doby obratu pohledávek vypovídá o průměrné délce vázání peněz v pohledávkách. Dle Otrusinové a Kubičkové (2011) se definuje ukazatel doby obratu pohledávek následujícím vzorcem:

$$\text{Doba obratu pohledávek} = \frac{\text{Pohledávky} * 360}{\text{Výnosy}}$$

Ukazatel poměru doby obratu krátkodobých pohledávek a závazků je dán souladem mezi dobou splatnosti krátkodobých pohledávek a dobou splatnosti krátkodobých závazků ve vazbě na provozní výnosy a provozní náklady. U tohoto ukazatele je snaha o analyzování vazeb mezi dobou splatností krátkodobých závazků a pohledávek mající vliv na provozní činnost municipální jednotky. Ukazatel odpovídající hodnotě jedna představuje vyrovnaný stav mezi dobami. Ukazatel s vyšší hodnotou než jedna dokumentuje situaci, kdy pohledávky mají výrazně delší dobu splatnosti než závazky. Municipální firma by měla přijmout opatření vedoucí ke snižování doby splatnosti pohledávek a ke zvyšování doby splatnosti závazků. Opačná situace by se řešila opatřeními vedoucí ke zvyšování doby splatnosti pohledávek a snižování doby splatnosti závazků (Kraftová, 2002 a Otrusinová a Kubíčková, 2011).

$$\text{Poměr doby obratu krátkodobých pohledávek a závazků} = \frac{\frac{\text{Pohledávky} * 360}{\text{Výnosy}}}{\frac{\text{Závazky}}{\text{Provozní náklady}}}$$

Ukazatel rychlosti obratu zásob vyjadřuje kolikrát se hodnota zásob obrátí v roční hodnotě nákladů. Ukazatel se doporučuje využívat u municipálních firem s velkou hodnotou zásob ke zjišťování jejich vývoje ke vztahu k nákladům. Cílem je maximalizace tohoto ukazatele (Kraftová, 2002). Otrusinová a Kubíčková (2011) uvádí následující vzorec pro výpočet ukazatele rychlosti obratu zásob:

$$\text{Rychlost obratu zásob} = \frac{\text{Náklady}}{\text{Zásoby}}$$

Ukazatelé financování mají u municipálních firem ve srovnání se soukromým ziskovým sektorem odlišnou pozici. Pro výpočet ukazatelů financování je nutnost rozdělit investiční a neinvestiční financování. U municipálních firem převažují vlastní zdroje nad dluhy, které mají krátkodobý charakter. Mezi tyto dluhy se řadí závazky vůči dodavatelům, zaměstnancům, institucím sociálního zabezpečení a další (Kraftová, 2002).

V praxi se lze nejčastěji setkat s následujícími ukazateli financování dle Otrusinové a Kubíčkové (2011):

- a) ukazatel finanční samostatnosti
- b) ukazatel věřitelského rizika
- c) ukazatel míry zadluženosti vlastního kapitálu
- d) ukazatel míry oddlužování

Ukazatel finanční samostatnosti nabývá u příspěvkových organizacích relativně vysokých hodnot, tedy hodnot přes 70 %. Hodnota není vždy v souladu s pravidlem, že dlouhodobý kapitál má být kryt fixními aktivy, k této podmínce z pravidla nedochází z důvodu nízkých hodnot fixních aktiv. Při hodnotě ukazatele finanční samostatnosti pod 50 % je nutné tomuto stavu věnovat pozornost a při hodnotě pod 30 % může být stabilita municipální firmy označena jako nestabilní (Kraftová, 2002).

$$\text{Míra finanční stability} = \frac{\text{Vlastní kapitál}}{\text{Celková pasiva}}$$

Ukazatel míry věřitelského rizika udává podíl cizího kapitálu na celkovém objemu finančních zdrojů. Údaje pro výpočet je možno čerpat z rozvahy, kdy se k položce cizích zdrojů přičte časové rozlišení nebo pouze výdaje příštích období. Při respektování zlatého bilančního pravidla by měl ukazatel ideálně činit 50 %. Podíl vyšší než je 50 % představuje vyšší zadluženost firmy a nižší podíl než je 50 % představuje nižší míru zadluženosti (Kubíčková a Jindřichovská, 2015).

Kraftová (2002) uvádí, pokud by firma realizovala svou činnost hlavně z cizího neúročeného kapitálu, bylo by vhodné podíl tohoto kapitálu na celkovém kapitálu maximalizovat. Municipální firma by věřitelům nemusela platit úrok. Nebezpečí této situace spočívá v ohrožení finanční stability.

Kubíčková a Jindřichovská (2015) definují vzorec pro výpočet výše uvedeného ukazatele následovně:

$$\text{Ukazatel věřitelského rizika} = \frac{\text{Cizí kapitál}}{\text{Celková aktiva}} * 100$$

Ukazatel míry zadluženosti vlastního kapitálu, taktéž označován jako ukazatel síly finanční páky, představuje míru zadluženosti vlastního kapitálu zvýšenou o hodnotu jedna a ukazuje v jaké míře municipální firma využívá finanční páku. Z důvodů časté absence úročeného cizího kapitálu u municipálních jednotek má finanční páka pozitivní vliv. Kraftová (2002) pro výpočet ukazatele zadluženosti vlastního kapitálu používá následující vzorec:

$$\text{Míra zadluženosti vlastního kapitálu} = 1 + \frac{\text{Cizí kapitál}}{\text{Vlastní kapitál}}$$

Ukazatel míry oddlužování vyjadřuje podíl cizích zdrojů, které by bylo možné uhradit z vytvořeného ročního cash flow. Hodnotu cash flow lze přebrat z výkazu o peněžních tocích nebo ho lze odhadnout jako součet hospodářského zisku, odpisů a změn stavu rezerv. Kraftová (2002) definuje ukazatel míry oddlužování jako schopnost

municipální firmy generovat dostatek peněžních prostředků na úhradu dluhu. Kraftová (2002) a Otrusínová (2011) se shodují na podobě vzorce pro ukazatele míry oddlužování:

$$\text{Míra oddlužování} = \frac{\text{Cash flow}}{\text{Cizí kapitál}}$$

Ukazatelé investičního rozvoje / útlumu nejsou obvykle řazeny do standardně prováděné finanční analýzy municipální firmy, ale mají velký význam pro municipální firmu (Kraftová, 2002).

Otrusínová a Kubičková (2011) definují ukazatele investičního rozvoje / útlumu jako ukazatele mající charakterizovat stav a hospodaření s dlouhodobým majetkem. Zaměřují se především na míru opotřebení dlouhodobého majetku a na podíl odpisů na financování pořízení investičních aktiv.

Nová pořizovaná aktiva mohou mít podobu obnovovacích investic, která mohou mít podobu prosté reprodukce nebo rozšiřující charakter. Pro pořízení investic je potřeba mít dostatečné množství finančních zdrojů, které mohou mít původ v samofinancování či v poskytnutí investiční dotace. V případě investičního útlumu jsou nadbytečné zdroje jinde využité ve veřejném sektoru (Kraftová, 2002)

Mezi ukazatele investičního rozvoje / útlumu Kraftová (2002) řadí:

- a) koeficient opotřebení dlouhodobého majetku
- b) míra investičního rozvoje

Koeficient opotřebení dlouhodobého majetku udává, v jaké míře je dlouhodobý majetek firmy opotřebován. Vyšší hodnota ukazatele bude vyjadřovat apel na získání restitučních investic, pokud se jedná o potřebný investiční majetek.

Otrusínová a Kubičková (2011) definují vzorec pro výpočet výše uvedeného ukazatele následujícím způsobem:

$$\text{Koeficient opotřebení dlouhodobého majetku} = \frac{\text{Oprávký}}{\text{Dlouhodobá aktiva}}$$

Ukazatel míry investičního rozvoje podává obraz o potřebě investičních zdrojů. Tento ukazatel uvádí, v jaké míře je municipální firma schopna obnovit či rozšířit svůj majetek z odpisů. S růstem rozvoje municipální firmy nebudou dostačovat odpisy jako zdroj krytí investic a bude potřeba hledat jiné zdroje krytí, například zvýšení investičních dotací z veřejných rozpočtů. Otrusínová a Kubičková (2011) používají k výpočtu výše uvedeného ukazatele tento vzorec:

$$\text{Míra investičního rozvoje} = \frac{\text{Celkové investice}}{\text{Odpisy (oprávký)}}$$

Ukazatelé produktivity jsou skupinou produkčních schopností a výkonností ve vazbě na tvorbu bohatství. Produktivitu lze měřit pomocí práce, která je měřena počtem pracovníků, odpracovaných hodin a také mzdovými prostředky za odvedenou práci anebo ji lze měřit pomocí vlastního a cizího kapitálu, který se využívá k produkci. Produktivita práce je ukazatel poměřující rozsah produkce na jednoho pracovníka, lze ji také vyjádřit v podobě podílu přidané hodnoty připadající na jednoho pracovníka. Přidaná hodnota je absolutní ukazatel, který je nutný rozšířit o výnosy odpovídající provozní (neinvestiční) dotaci. Pro hodnocení produkční výkonnosti je pro municipální firmy vhodnější využití ukazatele míry zhodnocení kapitálu (Kraftová, 2002).

Ukazatelé produktivity jsou obměnou ukazatelů rentability, které na místě zisku využívají hodnoty představující objem výkonu a vstupní veličina je z oblasti objemu vynaložené práce. Dle Otrusinové a Kubíčkové (2011) se používají následující ukazatelé:

- a) produktivita práce z přidané hodnoty
- b) produktivita kapitálu z přidané hodnoty

Ukazatel produktivity práce z přidané hodnoty udává, kolik peněžních prostředků vytvořené přidanou hodnotou připadá na jednoho pracovníka municipální jednotky. Tento ukazatel je ovlivňován přidanou hodnotou, tedy rozdílem mezi výkony a výrobní spotřebou, počtem pracovníků a osobními náklady vážící se na počet pracovníků. Pro maximalizaci daného ukazatele dochází za předpokladu zvyšování přidané hodnoty a zároveň ke snižování počtu pracovníků (Kraftová, 2002).

Dle Otrusinové a Kubíčkové (2011) se ukazatel produktivity práce z přidané hodnoty spočítá podle následujícího vzorce:

$$\text{Ukazatel produktivity práce z přidané hodnoty} = \frac{\text{Přidaná hodnota}}{\text{Počet pracovníků}}$$

Ukazatel míry zhodnocení celkového kapitálu pomocí přidané hodnoty je vhodný pro určení produkční síly kapitálu municipální jednotky, který zohledňuje celou přidanou hodnotu vytvořenou municipální firmou. Cílem je maximalizace ukazatele (Kraftová, 2002).

Pro výpočet výše uvedeného ukazatele lze použít následující vzorec dle Otrusinové a Kubíčkové (2011):

$$\text{Ukazatel produktivity kapitálu z přidané hodnoty} = \frac{\text{Přidaná hodnota}}{\text{Celkový kapitál}}$$

Ukazatelé likvidity jsou v praxi nejběžněji používaným ukazatelem finanční analýzy. Ukazatele likvidity lze definovat jako schopnost municipální firmy hradit své závazky, tedy získat dostatečné množství prostředků pro splacení potřebných plateb. Likvidita je ovlivněna rychlostí inkasování pohledávek za prodané výrobky. Smysl ukazatele likvidity spočívá v tom, že se poměruje hodnota oběžných aktiv s hodnotou krátkodobých závazků. Hodnota oběžných aktiv představuje potenciální objem peněžních prostředků. Podstatou ukazatelů likvidity je pokrytí krátkodobých závazků v době jejich splatnosti z předem stanovených složek majetku. Není žádoucí, aby pro splacení krátkodobých dluhů byl prodáván dlouhodobý hmotný majetek. Tato činnost by mohla ohrozit budoucí vývoj municipální jednotky (Dluhošová, 2021).

Ukazatelé likvidity se řadí mezi stavové ukazatelé, tudíž ukazují stav pouze k hodnocenému okamžiku (Kraftová, 2002).

Dle stupňů likvidnosti oběžného majetku se rozlišují následující ukazatelé likvidity (Pešková a Jindřichovská, 2012):

- a) okamžitá likvidita – likvidita 1. stupně
- b) pohotová likvidita – likvidita 2. stupně
- c) běžná likvidita – likvidita 3. stupně

Výše uvedené ukazatele likvidity doplňuje Strouhal a kolektiv (2014) o ukazatel pracovního kapitálu sloužící pro určení disponibilních operačních prostředků.

Ukazatel likvidity 1. stupně je definován jako nejpřísnější ukazatel likvidity a je použitelných u všech municipálních firem. V odborné literatuře zabývající se problematikou finanční analýzy se uvádí, že doporučené hodnota ukazatele likvidity 1. stupně by se měla pohybovat okolo hodnoty 0,2 u zdravé firmy v soukromém sektoru. U municipálních firem bývá tato hodnota zpravidla vyšší, což vzbuzuje otázku ohledně potřeby řízení volných (nevyužitých) peněžních prostředků (Kraftová, 2002).

$$\text{Okamžitá likvidita} = \frac{\text{Peněžní prostředky}}{\text{Krátkodobé závazky}}$$

Ukazatel likvidity 2. stupně se využívá pro municipální firmy s vysokou hodnotou krátkodobých pohledávek. Ukazatel pohotové likvidity charakterizuje schopnost municipální firmy pokrýt pohotovými oběžnými aktivy (krátkodobé pohledávky a peněžní prostředky) hodnotu krátkodobých dluhů. Čím je hodnota ukazatele vyšší, tím je vyšší pravděpodobnost uhrazení krátkodobých závazků, ale na druhou stranu tato vysoká hodnota ukazatele má negativní dopad na výkonnost. Obecně doporučená hodnota ukazatele likvidity

2. stupně je vyšší než 1,2. Při hodnotě výše uvedeného ukazatele menší než jedna, se podnik musí spoléhat na případný prodej zásob (Pešková a Jindřichovská, 2012).

Sedláček (2011) uvádí, že pro zachování likvidity je postačující hodnota ukazatele rovna jedné.

$$\text{Pohotov\'a likvidita} = \frac{\text{Ob\v{e}žn\'a aktiva} - \text{Z\'asoby}}{\text{Kr\'atкодob\'e z\'avazky}}$$

Ukazatel likvidity 3. stupně říká kolikrát pokrývá hodnota oběžných aktiv hodnotu krátkodobých závazků. Tento ukazatel je citlivý na strukturu zásob a jejich správné oceňování. U zásob může nastávat problém u délky doby přeměny na peněžní prostředky. Jelikož se jedná o složitý proces, který je složen ze spotřebování zásob, přeměny zásob na výrobky, prodej výrobků a úhrady inkasa za výrobky od odběratele. Dále Sedláček (2011) definuje postačující hodnotu ukazatele běžné likvidity vyšší než 1,5.

Ukazatel běžné likvidity vyjadřuje kolika korunami oběžných aktiv je kryta jedna koruna krátkodobých závazků. Doporučená hodnota ukazatele se může lišit na základě zvolené strategie (Pešková a Jindřichovská, 2012).

$$\text{B\v{e}žn\'a likvidita} = \frac{\text{Ob\v{e}žn\'a aktiva}}{\text{Kr\'atкодob\'e z\'avazky}}$$

Ukazatel pracovního kapitálu představuje prostředky, které má municipální firma pro svou provozní činnost. Jedná se o hodnotu využitelného krátkodobého majetku sníženého o hodnotu krátkodobých závazků (Kraftová, 2002).

Pešková a Jindřichovská (2012) uvádí, že ukazatel pracovního kapitálu nepřímo vyjadřuje krátkodobou likviditu a je úzce spojen s analýzou likvidity.

V případě záporné hodnoty pracovního kapitálu je potřeba vyrovnat krátkodobé závazky i z dlouhodobého majetku (Strouhal a kol., 2014).

$$\text{Pracovní kapitál} = \text{Ob\v{e}žn\'a aktiva} - \text{Kr\'atкодob\'e z\'avazky}$$

3.7 Ukazatelé finanční stability

Ukazatele finanční stability zkoumají stav hospodaření města za rozpočtové období, tedy za jeden kalendářní rok, kdy tyto ukazatele z uplynulých let lze seřadit do časové řady a na základě identifikovaného trendu odvodit budoucí finanční situaci s přihlédnutím k vnějším a vnitřním faktorům. Do vnějších faktorů se řadí vývoj legislativy, vývoj národní ekonomiky a další. Mezi vnitřní faktory patří podepsané smlouvy, plánované investiční aktivity, prodej majetku a další.

Pro hodnocení finanční stability municipální jednotky z krátkodobého až střednědobého hlediska se využívají následující ukazatelé dle Pavlase (2015):

- a) saldo běžného rozpočtu
- b) procentuální podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech
- c) ukazatel zadluženosti na jednoho obyvatele
- d) kapacita samofinancování
- e) saldo kapitálového rozpočtu
- f) ukazatel investiční aktivity
- g) zajištění udržitelné reprodukce majetku

Saldo běžného rozpočtu

Saldo běžného rozpočtu vyjadřuje výsledek provozního hospodaření města, tedy rozdíl mezi běžnými příjmy a výdaji a taktéž se hospodářský výsledek města stává stěžejním vlastním zdrojem financování rozvojových aktivit města.

Běžné příjmy celkem = Daňové příjmy + Nedaňové příjmy + Běžné dotace

Pro výpočet celkových běžných příjmů se položka běžné dotace sníží o hodnotu investičních dotací a konsolidace příjmů. Hodnota konsolidovaných běžných výdajů vznikne při odečtení placených úroků, splátek leasingu, investičních úroků a konsolidace výdajů od hodnoty běžných výdajů.

Saldo běžného rozpočtu = Běžné příjmy – Běžné výdaje po konsolidaci

Saldo běžného rozpočtu je počítáno pouze z neinvestičních položek, protože by tento ukazatel měl vypovídat pouze o schopnosti municipální jednotky řídit své vlastní zdroje. Při hodnocení finanční stability municipality a jejím prognózování do budoucna je nutné zkoumání výše provozního přebytku / nedostatku, vývoj běžného salda v jednotlivých letech a hodnotu ukazatele podílu přebytku na běžných příjmech. Kladná výše salda běžného rozpočtu evokuje stabilní hospodaření municipality, a naopak vyrovnané či záporné saldo vyjadřuje nestabilní hospodaření municipální jednotky.

Obecně přebytek či deficit rozpočtu nelze vždy bez dalších informací hodnotit jako pozitivní nebo negativní jev. Municipality může mít v daném roce deficitní rozpočet, ale tento deficit může být financován z přebytků prostředků naspořených z minulých let. Nebo je také možnost, že deficitní rozpočet může být kryt cizími zdroji. U této možnosti krytí deficitního rozpočtu se nabízí zvážení schopnosti municipality splacení tohoto závazku i případných rizik. Přebytkový rozpočet může znamenat vytváření zdrojů pro financování rozvojových aktivit municipální jednotky nebo se vytvoří přebytek na základě záměrného

snižování některých výdajů, aby municipalita byla schopna splácet přijaté závazky (Hrabalová, 2005).

Procentuální podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech

Ukazatel přebytku běžného rozpočtu poskytuje informace v podobě, která neumožňuje porovnávat finanční stabilitu municipalit z jejich velikostních diferenciací. To znamená, že každá obec má jinou výši daňových příjmů na základě přerozdělení výnosů ze sdílených daní. Proto je vhodné saldo doplnit poměrovým ukazatelem, který umožňuje vzájemné porovnání hospodaření jednotlivých municipálních jednotek a nastavení určitého optimálního procenta běžných příjmů transformovaných do přebytku (Pavlas, 2015).

$$\text{Podíl přebytku běžného rozpočtu na běžných příjmech} = \frac{\text{Přebytek běžného rozpočtu}}{\text{Běžné příjmy celkem}}$$

Dále Pavlas (2015) uvádí, že minimální hodnota tohoto ukazatele by měla dosahovat 10 % na základě provedených analýz rozpočtového hospodaření municipalit.

Saldo kapitálového rozpočtu

Výsledek kapitálového rozpočtu podává informaci o rozdílu peněžních toků na příjmové a výdajové straně kapitálového rozpočtu v daném roce. Municipální jednotky by při sestavování výše kapitálových výdajů měly uvažovat na základě odpovídající výši kapitálových příjmů. V případě kladného salda kapitálového rozpočtu je obec schopna financovat své investice pouze z kapitálových příjmů a investičních dotací, tudíž obec nečerpá peněžní prostředky z přebytku běžného rozpočtu. V případě záporného salda kapitálového rozpočtu obec musí čerpat peněžní prostředky na bankovních účtech, v cenných papírech, z přebytku běžného rozpočtu nebo obec musí využít cizí zdroje pro financování investic (Pavlas, 2015).

$$\text{Saldo kapitálového rozpočtu} = \text{Kapitálové příjmy} - \text{Kapitálové výdaje}$$

Ukazatel salda kapitálového rozpočtu je pomocným údajem pro ukazatele kapacity financování, neboť objasňuje na kolik je kapacita samofinancování ovlivněna kapitálovým rozpočtem. Prokazuje výši poměru kapitálových výdajů k finančním zdrojům města.

3.8 Finanční a majetková analýza (FAMA)

Finanční a majetková analýza měst a obcí je soubor ukazatelů sloužící pro sledování a hodnocení ekonomického vývoje municipálních jednotek. Zdrojem finanční a majetkové analýzy jsou účetní výkazy sledovaných municipálních jednotek. Cílem finanční a majetkové analýzy je poskytnutí informací o majetkové a finanční situaci zkoumané obce

či města. Při použití retrospektivní analýzy vývoje ukazatelů FAMA je dosaženo nástroje pro zlepšení hospodaření municipálních jednotek. Na základě Usnesení vlády ČR byla vytvořena soustava informativních a monitorujících ukazatelů sledující vývoj zadluženosti měst a obcí. Rozdíl mezi ukazateli FAMA a SIMU je v rozsahu sledovaných hodnot. Ukazatel finanční a majetkové analýzy je rozsáhlejší a sleduje také vývoj jednotlivých složek příjmů a výdajů vztahujících se k majetku měst a obcí (Toth, 2014).

Finanční a majetková analýza je součástí analytických postupů programu rozvoje municipálních jednotek a sleduje stav a vývoj majetku, očekávané příjmy a výdaje, plánování investic a další jednotlivé ukazatele zabývající se financováním municipálních jednotek. FAMA poskytuje širší a komplexnější pojetí sociálně–ekonomického vývoje municipalit oproti klasické finanční analýze (Toth, 2005).

Smyslem finanční a majetkové analýzy je zjistit úroveň hospodaření s majetkem a tendence a předpoklady vývoje hodnoty majetku v rozpočtech municipálních jednotek. Pro stanovení obecných tendencí vývoje majetku je nutné získání delšího časového období, aby mohla být provedena retrospektivní i prospektivní analýza ukazatelů. Retrospektivní analýza vychází z údajů finančního hospodaření za předchozí roky, přičemž se zejména sledují hodnoty skupin příjmů, výdajů a zadluženosti municipalit. Obvykle FAMA sleduje vývoj hospodaření municipálních jednotek v rozmezí posledních 3-5 let. U retrospektivní analýzy platí, že s delším obdobím sledování, lze dosahovat cennějších údajů pro stanovení prognóz rozpočtu. Pro výpočet prospektivní analýzy rozpočtu lze vycházet z vývoje rozpočtu v uplynulých období, tedy lze využít výsledky retrospektivní analýzy, nebo je možné provést prospektivní analýzu na základě znalosti předpokladů budoucího vývoje. Tyto předpoklady musí obsahovat vnitřní a vnější faktory. Vnitřní faktor znamená využití informací ze schváleného rozpočtu (uvažovaný prodej majetku) nebo se předpokládá určitý meziroční vývoj. Mezi vnější faktory lze zařadit například očekávaný vývoj míry inflace. V praxi se pro výpočet metody FAMA využívá vhodná kombinace obou přístupů (Toth, 2005).

3.8.1 Vstupní zdroje informací FAMA

Pro provedení komplexní finanční a majetkové analýzy je potřeba využívat relevantní a aktuální informace zabývající se zkoumaným problémem, jak po kvalitativní, tak i po kvantitativní stránce. Toth (2005) rozděluje vstupní zdroje informací do následujících okruhů:

- a) vývoj počtu obyvatel

- b) rozvaha obce – vývoj majetku obce
- c) vývoj rozpočtu obce
- d) dluhová služba
- e) investiční program obce
- f) privatizační program obce

Vývoj počtu obyvatel je důležitým faktorem pro vytváření ukazatelů finanční a majetkové analýzy municipálních jednotek a podává představu o velikosti municipality. **Rozvahy obce** za určité období poskytují informace o vývoji majetku obce, pomocí kterého obec zajišťuje svou činnost, zabezpečuje veřejné statky a služby a další. Pro efektivní využívání majetku je nutné, aby obec měla svůj majetek řádně evidovaný a oceněný a také by měly být sestavené plány pro efektivní využívání majetku. Pro komparaci s ostatními municipálními jednotkami se používá podíl hodnoty celkového majetku a jiného ukazatele. Nejčastěji se jedná o ukazatele podílu celkového majetku na jednoho obyvatele v absolutním vyjádření. Odhad vývoje hodnoty obecního majetku lze provést tak, že k současné hodnotě obecního majetku se přičte hodnota investic v příštím roce. Hodnota investic je výrazně ovlivněna velikostí úspor municipalit. Tento zjednodušený způsob odhadu je možný využít za předpokladu, že nejsou zohledněny odpisy majetku. Druhý způsob odhadu hodnoty majetku je založen na základě odhadu finančních prostředků na pokrytí nezbytných investičních akcí. Tento způsob vyjadřuje horní hranici investičních potřeb (Toth, 2005).

Vývoj rozpočtu obce nelze oddělit od vývoje investičních prostředků vynaložených na rozvoj majetku. Odhad se provede pomocí metody extrapolace dosavadního vývoje skupin příjmů a výdajů. Pro stanovení odhadu musí být vytvořena delší časová řada. Pro provádění odhadu rozpočtů se využívají koeficienty vycházející z retrospektivní analýzy. Principem provádění odhadu je přiřazování koeficientů k jednotlivým položkám rozpočtu.

Dluhová služba vyjadřuje podíl výše splátek dluhu v daném roce k hodnotě opakujících se příjmů. Pro budoucí vývoj municipální jednotky je důležité sledování hodnoty úvěrů, jejich splácení a výši úroků. Nejdůležitější zásadou pro municipální jednotku je, že by neměla pokrývat financování běžných výdajů úvěrovými prostředky. Přijetím úvěru by mohlo pro obec představovat příliš velkou finanční zátěž a mohla by být ovlivněna její činnost (Toth, 2005).

Znalost investičního programu obce je zásadní pro sestavování rozpočtu. Zastupitelstvo obce se musí rozhodnout, zda na rozšiřování svého majetku a na poskytování

veřejných statků a služeb má dostatek finančních prostředků. Zastupitelstvo rozhoduje především o tom, zda pořídit zcela nový statek anebo vynaložit finanční prostředky na opravu či přeměnu stávajícího majetku. Jelikož municipální jednotky disponují omezenými zdroji, nemohou všechny své plánované investice provádět najednou, tudíž musí nastat fáze plánování priorit, která spočívá v seřazení plánovaných investic podle naléhavosti a ceny pořízení. Mezi nejnaléhavější priority se řadí investice do infrastruktury, tedy investice do vodovodu, plynovodu, kanalizace a další. Pro lepší přehlednost lze investiční program zpracovat do tabulky, kde v řádcích jsou zaneseny plánované investice a ve sloupcích doba jejich realizace. V průsečíku řádků a sloupců je zaznamenána cena investice. Toto zobrazení slouží jako podklad pro sestavování rozpočtu anebo pro případnou žádost o úvěr. Tabulku s investičním programem obce lze použít jako vstupní data pro finanční a majetkovou analýzu (Toth, 2005).

3.8.2 Využití a limity FAMA

Metoda finanční a majetkové analýzy retrospektivně i prospektivně analyzuje a optimalizuje finanční prostředky municipalit v závislosti na jejich majetku. S finanční a majetkovou analýzou je úzce spojen investiční program obce, který představuje harmonogram všech plánovaných investičních záměrů. Investiční program je považován za vstup a zároveň za výstup z metody FAMA. Metoda FAMA je konstruována jako model umožňující variantní řešení, proto je v praxi součástí komplexnějších analýz, koncepcí a projektů veřejného sektoru obcí. Využití metody FAMA spočívá v zjištění úrovně hospodaření municipalit s jejich majetkem a tendence vývoje obecního majetku. Výstupy z finanční a majetkové analýzy mohou být využity například pro:

- a) korigovaný plán investičních akcí
- b) návrhy na úvěrování investic
- c) silné a slabé stránky pro SWOT analýzu
- d) evaluaci ex post i ex ante

Finanční a majetková analýza poskytuje také informace o schopnosti municipální jednotky splácet požadovaný úvěr tak, aby nebyla ohrožena činnost municipality. Tato analýza také poskytuje informace týkajících se posouzení finančních možností obce a stanovení optimální výše úvěru, doby a způsobu jeho splacení (Toth, 2005).

Pro porovnání ukazatelů finanční a majetkové analýzy je potřeba pracovat s limity hodnocení, které jsou nazývány benchmarkem anebo pásmem hodnocení.

U nejvýznamnějších ukazatelů finanční analýzy jsou tyto limity předem stanoveny. Doporučené hodnoty jsou synonymem k limitům, jedná se tedy o konkrétní pásmo mezi krajními body. Pokud se vypočtená hodnota nachází v intervalu mezi krajními body jedná se o standardní úroveň. U hodnot ukazatele, který je nižší než spodní hodnota intervalu jedná se například o nedostatek peněžních prostředků v opačném případě by se jednalo o nadbytek peněžních prostředků. Při metodě bodového hodnocení municipality (scoring) se lze setkat s tím, že se hodnoty uvnitř limitů posuzují jiným způsobem, například přidělováním bodů (Toth, 2005).

Dále Toth (2005) udává, že relativní ukazatele metody FAMA je možné porovnávat pouze s relativními ukazateli mezi jednotlivými obcemi se stejnou velikostí nebo mezi průměrnými hodnotami stejně velkých obcí a jednotlivou obcí anebo mezi průměrnou hodnotou skupin stejně velkých obcí za kraj, případně za Českou republiku s jednotlivou obcí.

3.8.3 Ukazatelé FAMA (dle Totha, 2005)

Pomocí ukazatelů finanční a majetkové analýzy lze posoudit finanční hospodaření obcí z různých hledisek. Následující ukazatelé FAMA lze považovat za univerzální základ pro obce všech velikostních skupin. Teprve po provedení výpočtu relativních ukazatelů lze porovnávat jednotlivé obce mezi sebou. Porovnávat lze pouze obce srovnatelné velikosti a funkce (Toth, 2005).

Celkové rozpočtové příjmy na obyvatele jsou běžně užívaným ukazatelem v praxi, který charakterizuje finanční sílu obce. Při výpočtu může docházet ke zkreslení, protože do hodnoty celkových příjmů jsou zahrnovány i vnější zdroje (úvěry, půjčky či dotace).

$$\text{Celkové rozpočtové příjmy na 1 obyvatele} = \frac{\text{Celkové příjmy}}{\text{Počet obyvatel}}$$

Vlastní příjmy na obyvatele je ukazatel porovnávající finanční sílu s ostatními obcemi. Ukazatel vlastních příjmů poskytuje přesnější informace, jelikož v tomto ukazateli nejsou zahrnuty vnější zdroje.

$$\text{Vlastní příjmy na obyvatele} = \frac{\text{Vlastní příjmy}}{\text{Počet obyvatel}}$$

Daňové příjmy na obyvatele zohledňují příjmy z daní a místních poplatků přepočtených na jednoho obyvatele. Obec jako taková může přímo ovlivnit pouze hodnotu

místních poplatků. Tento ukazatel nepřímo odráží velikost a výskyt podnikatelských subjektů, ekonomických aktivit na katastrálním území dané obce.

$$\text{Daňové příjmy na obyvatele} = \frac{\text{Daňové příjmy}}{\text{Počet obyvatel}}$$

Míra soběstačnosti představuje procentuální zastoupení vlastních příjmů na celkových příjmech. Hodnota vlastních příjmů se získá odečtením vnějších zdrojů od celkových příjmů. Nižší hodnota míry soběstačnosti vyjadřuje vyšší závislost na cizích zdrojích financování, jinými slovy se snižuje finanční stabilita.

$$\text{Míra soběstačnosti} = \frac{\text{Vlastní příjmy}}{\text{Celkové příjmy}}$$

Hrubá úspora je ukazatel informující o saldu rozpočtu. Může se jednat o přebytek celkových příjmů nad běžnými výdaji anebo nedostatek celkových příjmů vůči běžným výdajům. Přebytek celkových příjmů lze využít na financování investičních výdajů. Z důvodu, že celkové příjmy obsahují příjmy z externích zdrojů, které obec musí splácet, nelze využít celý objem hrubé úspory na pořízení investic.

$$\text{Hrubá úspora} = \text{Celkové příjmy} - \text{Běžné výdaje}$$

Čistá úspora představuje přebytek celkových příjmů nad běžnými výdaji, které mohou být plně využity pro financování investic, protože hodnota celkových příjmů je snížena o hodnotu příjmů z externích zdrojů.

$$\text{Čistá úspora} = \text{Celkové příjmy} - \text{Splátky úvěrů a půjček} - \text{Běžné výdaje}$$

Míra krytí běžných výdajů je procentuální ukazatel informující o míře schopnosti obce pokrýt hodnotu běžných výdajů hodnotou běžně se opakujících příjmů bez čerpání cizích zdrojů.

$$\text{Míra krytí běžných výdajů} = \frac{\text{Běžné výdaje}}{\text{Běžně se opakující příjmy}}$$

Běžně se opakující příjmy na jeden milion majetku je ukazatel vypovídající o schopnosti rozpočtu vytvářet peněžní prostředky na údržbu a provoz obecního majetku. U tohoto ukazatele je nutné brát předpoklad, že obecní majetek se neodepisuje.

$$\text{Běžně se opakující příjmy na jeden milion majetku} = \frac{\text{Běžně se opakující příjmy}}{\text{Hodnota majetku obce}}$$

Míra závislosti na neopakovatelných příjmech představuje procentuální ukazatel pojednávající o závislosti rozpočtu obce na ostatních, kapitálových a investičních příjmech. Toth (2005) uvádí pouze vzorec pro míru závislosti na opakovatelných příjmech. Míra závislosti na neopakovatelných příjmech představuje dopočet do 100 %.

$$\text{Míra závislosti na neopakovatelných příjmech} = \frac{\text{Běžně se opakující příjmy}}{\text{Celkové příjmy}} * 100$$

Investiční podíl poskytuje informaci o rychlosti obnovy a rozvoje obecního majetku. Ukazatel udává procentuální část celkových výdajů poskytnutou na investiční výdaje.

$$\text{Investiční podíl} = \frac{\text{Investiční výdaje}}{\text{Celkové výdaje}} * 100$$

Míra samofinancování investic udává podíl čisté nebo hrubé úspory rozpočtu použitelný pro financování investičních výdajů. Při výsledku ukazatele nižšího než 100 % je nutné pro financování investic použít dodatečné zdroje financování.

$$\text{Míra samofinancování investic} = \frac{\text{Hrubá (Čistá) úspora}}{\text{Investiční výdaje}}$$

Hodnota majetku na obyvatele vypovídá o majetkové vybavenosti obce a vyjadřuje hodnotu majetku připadající na jednoho obyvatele obce. Tento ukazatel lze využít pro meziobecní porovnávání.

$$\text{Hodnota majetku na obyvatele} = \frac{\text{Celková hodnota majetku}}{\text{Počet obyvatel}}$$

Zadlužení obce je ukazatel vyjadřující, jak velká část běžně se opakujících příjmů je potřeba vynaložit na celkové roční splátky obce. Celkové roční splátky představují splátky úroků, jistin, leasingů, emitovaných směnek a další.

$$\text{Zadlužení obce} = \frac{\text{Celkové roční splátky}}{\text{Běžně se opakující příjmy}}$$

Ukazatel dluhové služby využívá Ministerstvo financí ČR pro hodnocení zadluženosti municipalit. Ukazatel byl přijat na základě usnesení číslo 346 pojednávající o regulaci zadluženosti obcí a krajů v roce 2004. Ve výše uvedeném usnesení je také uvedena definice ukazatel a výpočet.

$$\text{Ukazatel dluhové služby} = \frac{\text{Dluhová služba}}{\text{Dluhová základna}}$$

Dluhová služba v čitateli obsahuje zaplacené úroky, uhrazené splátky vydaných dluhopisů, splátky jistin a leasingů. Oproti tomu dluhová služba ve jmenovateli obsahuje běžně se opakující příjmy, tedy dosažené daňové, nedaňové příjmy a dotace. Na základě výše uvedených informací lze číselný a jmenovatel dluhové služby nahradit následujícím způsobem (Toth, 2005).

$$\text{Ukazatel dluhové služby} = \frac{\text{Splátky úvěrů, půjček a obligací}}{\text{Běžně se opakující příjmy}}$$

3.9 Soustava informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU)

Zadluženost municipálních jednotek je součástí monitoringu hospodaření obcí MF ČR, který provádí stát. Zadluženost je jeden ze šesti principů zdravého finančního řízení. Za korektní přístup proti zadlužování obce je dán postup, kdy zastupitelstvo obce přijme svým usnesením pravidla proti zadlužování a dodržuje je. Před přijetím úvěru je nutné provést finanční analýzu účelnosti, efektivnosti dané investice a možnosti splacení úvěru, jelikož se zastupitelstva obcí řídí pravidlem, že zadlužování nesmí být na úkor budoucnosti. Proto by se úvěr měl brát na návratné investice, nezbytné opravy a smysluplné využití fondů Evropské unie. Monitoring hospodaření obcí je prováděn na základě soustavy informativních a monitorujících ukazatelů u jednotlivých obcí a jejich příspěvkových organizacích. Soustavu SIMU tvoří 18 informativních a monitorujících ukazatelů (Půček, 2015).

V roce 2017 provedlo Ministerstvo financí změnu v metodice monitoringu obcí a došlo k přijetí novému usnesení vlády ČR ze dne 23. října 2017 č. 742 o monitoringu hospodaření územních samosprávných celků. Za stěžejní monitorující ukazatelé je považováno pravidlo rozpočtové odpovědnosti, podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům a celková likvidita. **Pravidlo rozpočtové odpovědnosti** udává podíl dluhu k průměrnému příjmu za poslední 4 roky a nemělo by překročit hranici 60 %. **Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům** zachycuje míru zadlužení majetku, jinými slovy udává podíl aktiv krytých cizími zdroji. Hodnota ukazatele by neměla překročit hranici 25 %. **Celková likvidita**, taktéž označována jako ukazatel likvidity 3. stupně, vyjadřuje podíl oběžných aktiv a krátkodobých závazků. Doporučená hodnota ukazatele by neměla být nižší než 1. V případě hodnoty ukazatele nižší než 1 lze předpokládat, že obec není schopna splatit své krátkodobé závazky. Při překročení hraničních hodnot ukazatelů SIMU lze indikovat možné riziko hospodářských problémů, ale nutně to nemusí znamenat tíživou finanční situaci municipální jednotky (MF, 2018).

Tabulka 2 – Ukazatelé SIMU

	Ukazatel	Zdroje dat, výpočet
1.	Počet obyvatel obce	Český statistický úřad
2.	Příjmy celkem po konsolidaci	Finanční výkaz FIN 2-12 M RS – třída 1+2+3+4
3.	Úroky	Finanční výkaz FIN 2-12 M RS – položka 5141
4.	Uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků	Finanční výkaz FIN 2-12 M RS – položky 8112, 8122, 8212, 8222, 8114, 8124, 8214, 8224
5.	Dluhová služba celkem	Součet 3 a 4
6.	Ukazatel dluhové služby v %	Podíl 5 a 2
7.	Průměr příjmů za poslední 4 roky	Finanční výkaz FIN 2-12 M
8.	Zadluženost	Účetní výkaz – Rozvaha, sloupec "BĚŽNÉ OBDOBÍ"
9.	Pravidlo rozpočtové odpovědnosti (v %)	Podíl ukazatelů 8 a 7
10.	Aktiva celkem	Účetní výkaz – Rozvaha, sloupec "BĚŽNÉ OBDOBÍ – BRUTTO"
11.	Cizí zdroje	Účetní výkaz – Rozvaha, sloupec "BĚŽNÉ OBDOBÍ"
12.	Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)	Podíl ukazatelů 11 a 10
13.	Oběžná aktiva	Účetní výkaz – Rozvaha, sloupec "BĚŽNÉ OBDOBÍ – NETTO"
14.	Krátkodobé závazky	Účetní výkaz – Rozvaha, sloupec "BĚŽNÉ OBDOBÍ"
15.	Celková likvidita	Podíl ukazatelů 13 a 14
16.	Stav na bankovních účtech	Účetní výkaz – Rozvaha, sloupec "BĚŽNÉ OBDOBÍ – BRUTTO"
17.	Stav na bankovních účtech zřízených příspěvkových organizací	Účetní výkaz – Rozvaha příspěvkové organizace, sloupec "BĚŽNÉ OBDOBÍ – BRUTTO"
18.	Zadluženost zřízených příspěvkových organizací	Účetní výkaz – Rozvaha příspěvkové organizace, sloupec "BĚŽNÉ OBDOBÍ"

Zdroj: MF, 2018¹

¹ Monitoring hospodaření územních samosprávných celků | Hospodaření obcí | Ministerstvo financí ČR. *Ministerstvo financí ČR* [online]. Copyright © 2005 [cit. 23.07.2022]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci/monitoring-hospodareni-uzemnich-samospra>

4 Vlastní práce

4.1 Základní charakteristika a informace o vybrané obci

Historie

Katastrální území obce Knovíz bylo osídleno již v mladší době kamenné, tuto domněnku potvrzují archeologické nálezy staré asi 6 000 let. Tyto archeologické nálezy patří k jedné z nejvýznamnějších kultur českého pravěku, kdy docházelo k osídlení mladší doby bronzové ve středních, jižních a severozápadních Čechách. Tato kultura získala své pojmenování podle obce Knovíz u Slaného, tedy Knovízská kultura. Při archeologickém průzkumu v letech 1892-1893 bylo odkryto více než 100 sídlištních jam v historické osadě nacházející se nad Knovízským potokem. Archeologové J. Felcman a V. Schmidt objevili velké množství keramiky, hliněná závaží, drtidla k mletí obilí, kadluby na odlévání bronzových výrobků, ale také pozůstatky lidských těl.²

Přesný rok založení obce není znám, ale první dochovaná listinná zpráva o Knovíze se datuje k roku 1088, kdy král Vratislav založil kostel na Vyšehradě a věnoval k němu několik svých statků, mezi kterými se nacházel i Knovíz v té době čítající 11 usedlostí. Schwarzenbergové také patřili mezi vlastníky Knovíze. Nejvýznamnější historickou stavbou v obci je považován kostel zasvěcený památce Všem svatých, který vznikl ve 14. století. Původ názvu obce je nejasný. Dle legend by název obce měl být odvozen od vládce hradiště v Kodřicích, který se jmenoval Kněvis. Toto hradiště se mělo nacházet ve směru na obec Pchery. Dle Profousova díla *Místní díla v Čechách* je název obce odvozen od jména Knovid. Knovíz tedy znamenal „Knovidův dvůr“. Novodobé dějiny obce Knovíz jsou spojeny s rozvojem průmyslu a zemědělství na Kladensku. Na Kladensku se rozvíjel průmysl zejména v oblastech hornictví a hutnictví. Nejvýznamnějším rodákem je JUDr. Alois Pravoslav Trojan. Tento významný právník a politik se narodil 2. dubna 1815 jako syn zdejšího mlynáře Václava Trojana a Marie Trojanové rozené Durasové a zemřel 9. února 1893. Trojan se jako státní úředník se domáhal politických svobod a rovného práva českého národa s ostatními národy v Rakousku – Uhersku.³

² TISUCKÁ, Marika. Knovízská kultura: Knovíz. *Titulní stránka: Knovíz* [online]. [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: <https://www.knoviz.cz/knovizska-kultura>

³ Historie: Knovíz. *Titulní stránka: Knovíz* [online]. [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: <https://www.knoviz.cz/historie>

Základní informace o obci

Obec Knovíz se nachází v okrese Kladno, zhruba 8 kilometrů severovýchodně od Kladna a 4 kilometry jihovýchodně od Slaného. Obec se rozkládá v údolí středního toku Knovízského (Svatojiřského) potoka. Obec Knovíz spadá pod Královské město Slaný, jakožto pod obec s rozšířenou působností. Rozloha katastru obce činí 424 hektarů a obec se nachází v nadmořské výšce 228 metrů nad mořem. V roce 2021 zde žilo 565 obyvatel. Při severovýchodním okraji obce se v zalesněné stráni přímo nad posledními domy táhne pás pískovcových skalek, v němž vyniká skalní dvojvěž, nazývána Husovou kazatelnou nebo také Husovou skálou.

Tabulka 3 - Základní informace o obci Knovíz

ZUJ (kód obce):	532487
NUTS 5:	CZ0203532487
LAU 1 (NUTS 4):	CZ0203 – Kladno
NUTS 3:	CZ020 – Středočeský kraj
NUTS 2:	CZ02 – Střední Čechy
Obec s rozšířenou působností	Slaný
Identifikační číslo osoby (IČO):	00234541
Katastrální plocha:	424 ha
Nadmořská výška:	228 m. n. m.
Zeměpisné souřadnice:	14° 08' 14" E, 50° 12' 43" N
První písemná zmínka (rok):	1088
Počet katastrů:	1
Počet územně technických jednotek:	1
Počet částí obce:	1
PSČ:	274 01 (Slaný)

Zdroj: ČSÚ, 2021⁴

⁴ Malý lexikon obcí České republiky - 2021: Území: Knovíz (okres Kladno) [online]. [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=MLO2021Obce&f=TABULKA&z=T&katalog=33335&u=v51_VUZEMI_43_532487#w=

Obec Knovíz se rozkládá na katastrálním území o přibližné výměře 424 hektarů, z toho 203,75 hektarů tvoří orná půda, 105, 58 hektarů tvoří ovocné sady, lesní pozemky tvoří 15,56 hektarů a komunikace odpovídají 33,6 hektarům. Skupinu komunikací tvoří silnice, dálnice a ostatní komunikace.⁵

Technická infrastruktura

Obec je vybavena veřejným vodovodem, kanalizací s napojením na čistírnu odpadních vod, nachází se zde i plynovod a také kontejnery na separovaný odpad. Co se týká technické infrastruktury, tak obci chybí sběrný dvůr a skládka komunálního odpadu. Obec je zásobována vodou z vodojemu Theodor – Slaný větví společnou pro Jemníky, Želenice, Podlešín a Zvoleněves. Voda je odebírána z vodárenského systému KSKM (Kladno – Slaný – Kralupy – Mělník) provozovaného společností Veolia Česká republika, a.s. Rozvodné vodovodní řády jsou v majetku obce Knovíz. Vody z katastru obce jsou odváděny Knovízským potokem, který náleží do povodí Vltavy. V obci se nachází splašková kanalizace s čistírnou odpadních vod. Vyčištěné odpadní vody jsou vypouštěny do Knovízského potoka. ČOV je navržena pro kapacitu 600 ekvivalentních obyvatel. V obci se také nachází dešťová kanalizace pro odvádění dešťových vod. Elektrickou energii obci zajišťuje ČEZ, a.s. a v současné době se nachází v obci 4 trafostanice. Plynofikace obce je zajištěna VTL plynovodem Most – Praha DN 300, který prochází územím obce. Obci se nachází regulační stanice plynu Knovíz RS 500, která redukuje tlak plynu na STL úroveň a z této stanice je veden plyn potrubím po celé obci.

Doprava

Obec Knovíz disponuje z dopravního hlediska výhodnou polohou, jelikož se nachází nedaleko silnice D7, která zajišťuje dobré napojení na Prahu nebo na Chomutov. Tato silnice byla postavena na přelomu 80. a 90. let a tím pomohla obci Knovíz od dopravního přetížení. V obci se nachází silnice III. třídy, které zajišťují dopravní spojení s městem Slaný a obcemi Brandýskem, Podlešínem a Pchery. Díky výhodné strategické poloze a integrace oblasti Slánska do systému Pražské integrované dopravy, obec disponuje dostatečným počtem autobusových spojení. Autobusy vyjíždí směrem do Prahy, Slaného, Brandýsku, Kladna, Podlešínu a Libčic nad Vltavou.⁶

⁵ ČÚZK – Dokument. ČÚZK – Úvod [online]. Copyright © [cit. 19.05.2022]. Dostupné z: https://www.cuzk.cz/Dokument.aspx?AKCE=META:SESTAVA:MDR002_XSLT:WEBCUZK_ID:667188

⁶ Integrace veřejné dopravy na Slánsku od 24. 8. 2019 | Pražská integrovaná doprava. Úvodní stránka | Pražská integrovaná doprava [online]. Copyright © 2022 ROPID [cit. 23.05.2022]. Dostupné z: <https://pid.cz/integrace-slanska-od-2019/>

V návrhu nového územního plánu je záměr vybudování cyklostezky č. 8254 od Jemníků přes Knovíz směrem k Podlešínu. V roce 2019 se v rámci katastrálního území Podlešína se uskutečnila realizace spojky od podlešínského viaduktu přes pole k okraji knovízského lesa.

V rámci železniční dopravy se v obci momentálně nevyskytují žádné železniční tratě, nejbližší zastávkou je asi 2 kilometry vzdálený Podlešín, kde se spojují tratě číslo 110 a 121. Obcí dříve procházela trať spojující Zvoleněves a Kladno – Dubí, ale v roce 1982 byl na této trati zastaven provoz. Vodní doprava v obci není možná z důvodu, že v obci neprotéká žádný vodní tok využitelný pro vodní dopravu.

Občanská vybavenost

V obci se nachází obecní úřad, mateřská škola, kostel, sportoviště, pizzerie a hospody Na Mýtince a U Krkovičky. Hospoda Na Mýtince v obci funguje již přes 30 let. Hospoda U Krkovičky se nachází v přízemí budovy obecního úřadu. V rámci budovy obecního úřadu se také nachází obecní knihovna. V rámci občanské vybavenosti v obci chybí základní škola, zdravotnické zařízení, pošta, policie ČR. Tato vybavenost je pro občany dobře dostupná ve Slaném nebo v sousedních Pcherech. Základní škola se v obci nenachází, proto děti musí dojíždět do základních škol ve Slaném nebo v Pcherech. Mateřská škola, zrekonstruovaná v roce 2013, má kapacitu 35 dětí. Tuto mateřskou školu navštěvují děti z Knovíze, Jemníků, Podlešína a Želenic. V obci se také nenachází lékařská ordinace, nejbližší ordinace praktického lékaře se nachází v sousedních Pcherech a ve Slaném, kde se také nachází nemocnice. V obci se také nenachází dům s pečovatelskou službou či domov důchodců, přičemž v roce 2021 tvořilo obyvatelstvo v postproduktivním věku 19 % celkového obyvatelstva obce. Nejbližší domov s pečovatelskou službou či domov důchodců se nachází ve Slaném.

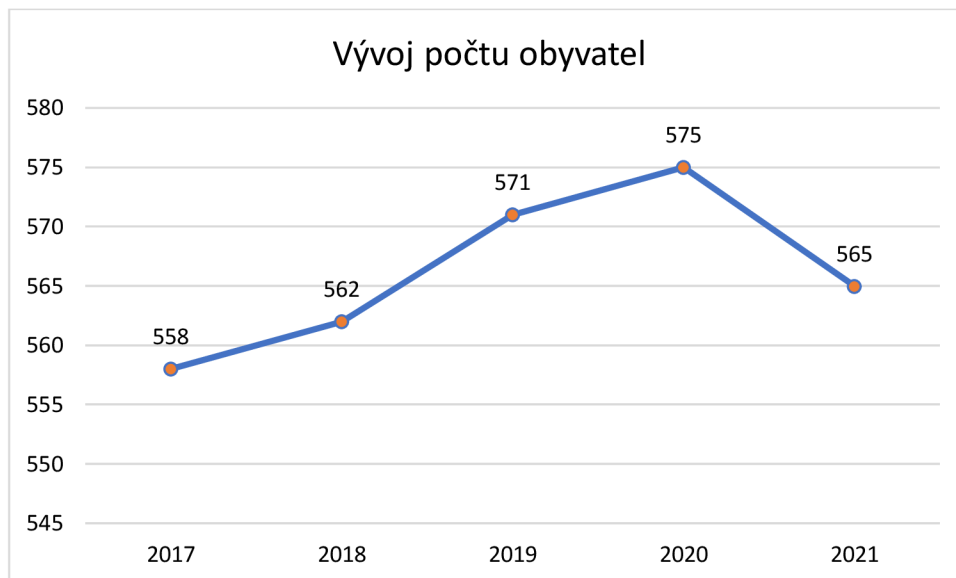
V obci funguje fotbalový oddíl TJ Sokol Knovíz momentálně hrající soutěžní utkání ve III. třídě skupiny B, okresu Kladno. Tento oddíl již 10 let pořádá benefiční fotbalový turnaj Memoriál Michala Ježka. V obci také funguje pobočka rybářského svazu a spolek Knovízské Rašpličky.

4.2 Demografická struktura obyvatelstva

V následujícím grafu je znázorněn vývoj počtu obyvatel obce Knovíze v letech 2017-2021. Na grafu je patrný rostoucí trend vývoj počtu obyvatel od roku 2017 do roku 2020, kdy bylo dosaženo maxima, tedy 575 obyvatel. Rostoucí trend je způsoben přírůstkem salda

migrace. Přirozený přírůstek dosahuje nízkých hodnot, či záporných hodnot (přirozený úbytek) ve zkoumaném období. V roce 2021 byl znamenán pokles na hodnotu 565 obyvatel s trvalým bydlištěm. Počet osob žijících v dané obci je uváděn k 1.7. daného roku.

Graf 1 - Vývoj počtu obyvatel obce Knovíz v letech 2017-2021

Zdroj: ČSÚ⁷

V tabulce č. 4 je zachycena věková struktura obyvatelstva vybrané municipality v roce 2021. Z níže uvedené tabulky je patrné, že největší podíl tvoří obyvatelstvo v produktivním věku, následováno skupinou obyvatelů v postproduktivním věku a nejmenší podíl zaujímá skupina obyvatelů v předproduktivním věku. Průměrný věk v roce 2021 byl 42,61 let. Tento demografický trend je charakteristický pro vyspělé státy, zejména pro Evropu. Vyspělé státy se vyznačují nízkou porodností, která má za následek nízkou základnu věkové pyramidy.

Tabulka 4 - Věkové skupiny obyvatelstva obce Knovíz v roce 2021

Předproduktivní (0-14 let)	Produktivní (15-64 let)	Postproduktivní (65+ let)	Celkem
88 obyvatel	368 obyvatel	109 obyvatel	565 obyvatel
15,58 %	65,13 %	19,29 %	100 %

Zdroj: ČSÚ⁸

⁷ Počet obyvatel – obce vybraného území: Veřejná databáze [online]. [cit. 2022-05-23]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=101&pvoch=40185&pvo=DEM15&z=T&f=TABULKA&skupId=3830&katalog=33155&c=v3~3__RP2016&&str=v50

⁸ Obyvatelstvo podle pohlaví a věkových skupin v obcích Středočeského kraje [online]. [cit. 2022-05-23]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/mesta_a_obce

Hodnota Indexu stáří v roce 2021 dosahovala hodnoty 124, což odpovídá tomu, že na 124 lidí v postproduktivní věku připadalo 100 lidí v předproduktivním věku.

Na území obce Knovíz k 31.12.2020 bylo zaregistrováno 141 ekonomických subjektů. Výše uvedených 141 ekonomických subjektů tvoří 120 fyzických osob a 21 právnických osob. U fyzických osob zaujímají dominantní podíl živnostníci, kterých se na daném území nachází 111.⁹ Nejvýznamnější právnickou osobou je firma Autoplachty Duda s.r.o. Dále se na území obce nachází firma Hotex.cz, který se zabývá prodejem spodního prádla a punčochového zboží. V obci se také vyskytuje početná skupina fyzických osob podnikající dle živnostenského zákona v oblastech účetnictví, poradenství a finančnictví, instalatérství a servisu automobilů.

Zajímavosti

Obec Knovíz každoročně pořádá kulturní akci Knovízští čerti na téma pohádky S čerty nejsou žerty. Tuto čertovskou akci plnou postav ze známé pohádky každoročně navštíví několik tisíc návštěvníků v místním skalním útvaru. Celá tato akce původně byla zamýšlena jen pro místní děti, ale díky neopakovatelné atmosféře se tato akce rozšířila do podvědomí širší veřejnosti. Akci pořádají výhradně místní obyvatelé, kteří v průběhu celého roku pracují na přípravách, aby byl vytvořen nezapomenutelný zážitek pro malé i velké návštěvníky.

Developerská firma Knovíz 22 s.r.o. má v plánu během let 2022-2023 vybudovat 22 rodinných domů na jižně orientovaném pozemku v obci Knovíz ve směru od Slaného. Tato firma nabízí 3 typy domů odpovídajícím požadavkům moderního bydlení a nárokům na nízkoenergetický provoz.¹⁰

Zastupitelstvo obce (k 25.5.2022)

Zastupitelstvo obce Knovíz je tvořeno 7 členy, kterými je starosta obce Vítězslav Richter, místostarosta Milan Cimrman, zastupitelé Ing. Ivan Seiboth, Milan Kokeš a Bc. Petr Krupka a zastupitelky Petra Novotná a Kateřina Stejskalová. Dále obec Knovíz disponuje 3 výbory zastupitelstva, kterými je kontrolní výbor, finanční výbor a sociální výbor. Kontrolní výbor tvoří předseda kontrolního Milan Kokeš a členové Bc. Petr Krupka a Petr Egerer. Finanční výbor je tvořen předsedou finančního výboru Ing. Ivanem Seibothem a Petrou Novotnou. Sociální výbor je tvořen pouze Kateřinou Stejskalovou.

⁹ *Ekonomické subjekty v obcích Středočeského kraje* [online]. [cit. 2022-05-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs/ekonomicke-subjekty-v-obcich-stredoceskeho-kraje>

¹⁰ *O PROJEKTU – KNOVÍZ. úvod – KNOVÍZ* [online]. Copyright © 2022 Knovíz 22 [cit. 25.05.2022]. Dostupné z: <https://knoviz22.cz/o-projektu/>

4.3 Analýza rozpočtu obce Knovíz

Rozpočet obce se skládá z běžného a kapitálového rozpočtu. Běžný rozpočet má neinvestiční charakter a kapitálový rozpočet má investiční charakter. V následujících kapitolách bude provedena analýza celkového rozpočtu, běžného a kapitálového rozpočtu. K provedené analýze jsou použita data z výkazu plnění rozpočtu obce Knovíz v letech 2017-2021 dostupné z portálu monitor.statnipokladna.cz.

4.3.1 Analýza celkového rozpočtu

K této analýze se využívá rozpočet jako celek, tudíž celkové příjmy se rovnají součtu běžných a kapitálových příjmů a celkové výdaje jsou dány součtem běžných a kapitálových výdajů. U analýzy rozpočtu je nejdůležitější ukazatel salda rozpočtu, který vznikne jako rozdíl mezi celkovými příjmy a výdaji. Z níže uvedených tabulek je patrné, že obec hospodařila kromě roku 2018 se schodkovým rozpočtem. Jinými slovy hodnota celkových výdajů převyšovala hodnotu celkových příjmů. Nejvyšší schodek rozpočtu (saldo rozpočtu) byl zaznamenán v roce 2021, který činil hodnotu 6 milionů Kč. V roce 2018 byl zaznamenán přebytkový rozpočet s přebytkem 2,2 milionů Kč. Ukazatel podílu salda na rozpočtu v roce 2018 činil 26 %, to znamená, že se obci podařilo ušetřit 26 % hodnoty celkových příjmů v roce 2018. Nejvyšší hodnota celkových příjmů a výdajů byla zaznamenána v roce 2021.

Tabulka 5 - Analýza celkového rozpočtu obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Příjmy	9 016	8 677	9 461	11 766	12 593
Výdaje	9 058	6 461	10 592	12 636	18 601
Saldo	- 42	2 216	- 1 131	- 870	- 6 008

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Celkové příjmy

V odborné literatuře jsou celkové příjmy definovány jako suma běžných a kapitálových příjmů a běžných a kapitálových transferů. Hodnota běžných příjmů vznikne jako součet daňových a nedaňových příjmů. Z tabulky č. 6 je patrné, že největší podíl na celkových příjmech dosahují běžné příjmy, které v roce 2021 dosahovaly 81 % podílu na celkových příjmech. Z níže uvedených tabulek je patrné, že běžné příjmy dosahovaly ve zkoumaném období rostoucí meziroční trend. Druhou nejvýznamnější složkou celkových příjmů v roce 2021 byly kapitálové transfery mající 15 % podíl na celkových příjmech.

Z hlediska bazického indexu byl u celkových příjmů zaznamenán rostoucí meziroční trend kromě roku 2018, kdy byl zaznamenán pokles.

Tabulka 6 - Analýza celkových příjmů obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2021 v %
Celkové příjmy	9 016	8 677	9 461	11 766	12 593	100 %
Běžné příjmy	7 714	8 191	8 670	9 178	10 154	81 %
Běžné transfery	1 302	485	783	1 910	363	3 %
Kapitálové příjmy	0	1	0	205	141	1 %
Kapitálové transfery	0	0	0	474	1 936	15 %
Bazický index	1	0,96	1,05	1,31	1,40	X

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Největší podíl na hodnotě celkových příjmů dosahují běžné příjmy v intervalu od 78 % do 94 %. Běžné transfery v roce 2017 dosahovaly 14 % podílu na celkových příjmech a v roce 2020 dosahovaly 16 % podíl. Kapitálové příjmy a transfery dosahovaly v celém analyzovaném dosahovaly nevýznamného procentuálního podílu, kromě roku 2021, kdy kapitálové transfery tvořily 15 % podíl na hodnotě celkových příjmů.

Celkové výdaje

Struktura celkových výdajů je oproti struktuře celkových příjmů o poznání jednodušší. Celkové výdaje vznikají jako součet běžných a kapitálových výdajů. Hodnota celkových výdajů měla ve zkoumaném období rostoucí meziroční trend, výjimka nastala v roce 2018, kdy se podařilo obci Knovíz snížit hodnotu celkových výdajů o 29 % oproti hodnotě celkových výdajů v roce 2017. V roce 2021 byla zaznamenána nejvyšší hodnota celkových výdajů, která byla způsobena nárůstem kapitálových výdajů.

Tabulka 7 - Analýza celkových výdajů obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2021 v %
Celkové výdaje	9 058	6 462	10 592	12 636	18 601	100 %
Běžné výdaje	7 157	6 100	5 966	10 266	9 268	50 %
Kapitálové výdaje	1 901	362	4 626	2 370	9 333	50 %
Bazický index	1,00	0,71	1,17	1,39	2,05	X

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Struktura celkových výdajů je ve srovnání se strukturou celkových příjmů pestřejší. V níže uvedeném grafu č. 2 je patrné, že strukturu celkových výdajů v roce 2018 tvořily

z 94,4 % běžné výdaje a v roce 2021 došlo k tomu, že podíl běžných a kapitálových výdajů na hodnotě celkových výdajů byl vyrovnaný, tedy podíl činil 50 %. S ohledem na bazický index došlo v roce 2021 ke dvojnásobnému nárůstu hodnoty celkových výdajů obce Knovíz ve srovnání s rokem 2017, zejména tuto skutečnost způsobilo čtyřnásobné navýšení kapitálových výdajů.

Graf 2 - Struktura celkových výdajů obce Knovíz za roky 2017-2021

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

4.3.2 Analýza běžného rozpočtu

Na základě nastudované literatury zabývající se problematikou obecního rozpočtu se běžný rozpočet obce dělí na běžné příjmy a běžné výdaje. Běžný rozpočet má neinvestiční charakter. Kategorie běžných příjmů se skládá z daňových, nedaňových příjmů a přijatých neinvestičních transferů. Běžné výdaje se dělí podle jednotlivých seskupení.

Běžné příjmy

Běžné příjmy municipální jednotky se skládají z položek daňových, nedaňových příjmů a přijatých neinvestičních transferů. V následující tabulce jsou uvedeny výše jednotlivých skupin tvořící hodnotu běžných příjmů. Dále je v tabulce uveden bazický index zachycující vývoj hodnoty běžných příjmů ve srovnání s počátečním rokem a procentuální zastoupení jednotlivých skupin na hodnotě běžných příjmů v roce 2021.

Tabulka 8 - Běžné příjmy obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2021 v %
Běžné příjmy	9 016	8 676	9 453	11 088	10 517	100 %
Daňové příjmy	6 803	7 179	7 758	8 345	9 224	87,71 %
Nedaňové příjmy	911	1 012	912	833	930	8,84 %
Přijaté neinvestiční transfery	1 302	485	783	1 910	363	3,45 %
Bazický index	1	0,96	1,05	1,23	1,17	X

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Z výše uvedené tabulky je patrné, že nejvýznamnější položkou běžných příjmů jsou **daňové příjmy**, které dosahovaly v roce 2021 nejvyšší hodnotu, konkrétně 9 224 tis. Kč, což v roce 2021 tvořilo téměř 88 % hodnoty běžných příjmů. Do skupiny daňových příjmů se řadí výnos ze sdílených a svěřených daní. Výnos ze sdílených daní je stanoven pomocí koeficientů v rozpočtovém určení daní, tudíž je obce nemožno nikterak ovlivnit. Jedná se například o daň z příjmů právnických osob, daň z příjmu fyzických osob nebo daň z přidané hodnoty. Druhou skupinou jsou daně svěřené, které plynou do konkrétního rozpočtu obce, jedná se o daň z nemovitosti, daň z příjmů právnických osob za obce nebo také i místní poplatky, u kterých si výši těchto poplatků stanovuje sama obec. Mezi místní poplatky lze řadit poplatek za likvidaci komunálního odpadu, poplatek ze psů, hřbitovní poplatky, správní poplatky. Druhou nejvýznamnější položkou běžných příjmů v roce 2021 byly **nedaňové příjmy**, které zaujímaly téměř 9 % běžných příjmů. Hodnotu nedaňových příjmů je obec schopna ovlivnit. Nejvyšší hodnota nedaňových příjmů byla zaznamenána v roce 2018. Mezi nedaňové příjmy lze zařadit například příjmy z pronájmu obecních pozemků, přijaté neinvestiční dary nebo příjmy z poskytování výrobků a služeb. Třetí nejvýznamnější položkou běžných příjmů jsou **přijaté neinvestiční transfery**, které tvořily v roce 2021 3,45 % hodnoty běžných příjmů. Neinvestiční transfery jsou prostředky na zajištění pravidelného chodu a provozních potřeb municipality. V roce 2017 a 2020 došlo k situaci, kdy hodnota neinvestičních transferů byla vyšší než hodnota nedaňových příjmů ve sledovaném období, jinými slovy neinvestiční transfery tvořily ve výše uvedených letech vyšší podíl na hodnotě běžných příjmů než nedaňové příjmy.

Daňové příjmy

Daňové příjmy tvoří největší podíl na hodnotě běžných příjmů. Skládají se ze sdílených, svěřených daní a z místních poplatků. Daňové příjmy lze rozdělit dle seskupení položek do následujících skupin, kterými jsou daně ze zboží a služeb, daně z příjmů, zisků a kapitálových výnosů, majetkové daně a daně a poplatky z vybraných činností a služeb. Pro lepší přehlednost jsou tyto skupiny vypsány v níže uvedené tabulce spolu s hodnotami.

Tabulka 9 - Daňové příjmy obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Daňové příjmy	6 803	7 179	7 758	8 345	9 224
Daně ze zboží a služeb	2 640	3 067	2 666	3 659	4 244
Daně z příjmů, zisků a kapitálových výnosů	3 016	2 962	3 956	3 536	3 724
Majetkové daně	737	683	709	666	756
Daně a poplatky z vybraných činností a služeb	410	466	427	483	500

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Z tabulky č. 9 je zřejmé, že v roce 2021 měla skupina daní ze zboží a služeb největší podíl na hodnotě daňových příjmů, konkrétně se jednalo o 46 % podíl. Druhou nejpočetnější skupinou byly daně z příjmů, zisků a kapitálových výnosů, která tvořila přes 40 % podíl. Z výše uvedených informací je patrné, že výnos ze svěřených daní činil pouze 14 % hodnoty daňových příjmů v roce 2021. Hodnota daňových příjmů ve zkoumaném období dosahovala rostoucí meziroční tendence. Nejpočetnější skupinu položek daně ze zboží a služeb tvoří pouze daň z přidané hodnoty. Daně z příjmů, zisků a kapitálových výnosů se skládají z daně z příjmu právnických osob a daně z příjmu fyzických osob placenou plátcí. Skupina majetkových daní je tvořena pouze daní z nemovitých věcí. Skupinu položek daní a poplatků z vybraných činností a služeb tvoří zejména poplatek za komunální odpady činící 354 tis. Kč, tedy téměř 71 % tohoto uskupení.

Nedaňové příjmy

Nedaňové příjmy jsou druhou nejpočetnější skupinou běžných příjmů, tyto příjmy nejsou nikterak stanoveny zákonem, tudíž záleží na aktivitě obce, ze které tyto příjmy plynou a obec je schopna ovlivnit hodnotu nedaňových příjmů. Nedaňové příjmy lze rozdělit na seskupení položek příjmů z vlastní činnosti a odvody přebytků organizací s přímým vztahem

a na příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy. V následující tabulce jsou uvedeny nejvýznamnější položky nedaňových příjmů v analyzovaném období.

Tabulka 10 - Nedaňové příjmy obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2021 v %
Nedaňové příjmy	911	1 012	912	833	930	100 %
Příjmy z poskytování služeb a výrobků	662	610	726	611	736	79,14 %
Přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady	133	101	85	94	81	8,71 %
Příjmy z pronájmu ostatních nemovitostí a jejich částí	53	48	52	53	48	5,16 %
Přijaté neinvestiční dary	5	190	27	54	43	4,62 %

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Z tabulky č. 10 je patrný flukтуаční meziroční trend růstu, kdy v roce 2020 došlo k meziročnímu poklesu hodnoty nedaňových příjmů. V roce 2021 byla hodnota nedaňových příjmů z téměř 80 % tvořena příjmy z poskytování služeb a výrobků, zejména příjmy za odvádění a čištění odpadních vod. Druhou skupinou byly přijaté nekapitálové příspěvky a náhrady. Dále v roce 2021 tvořily 5 % nedaňových příjmů příjmy z pronájmu ostatních nemovitostí a jejich částí, ve kterých je zahrnutý pronájem zasedací místnosti v přízemí obecního úřadu za účelem provozování pohostinství, dále obec pronajímá nebytový prostor v přízemí budovy obecního úřadu č.p. 15 za účelem prodeje potravin a drogistického zboží fyzické osobě. Dále v roce 2021 obec pronajala objekt občanské vybavenosti – hřbitovní komůrku Pražské pravoslavné eparchie, dále obec pronajala ornou půdu o výměře 760 m² fyzické osobě, jedná se o pozemek č. 142/15. Součástí nedaňových příjmů jsou také přijaté neinvestiční dary, kterými například v roce 2020 byl sponzorský dar ve výši 10 tis. Kč od firmy Petr Kožený, s.r.o. na zabezpečení obecního společenského plesu nebo v roce 2019 obec získala od firmy Autoplachty Duda s.r.o. finanční dar ve výši 8 tis. Kč na výrobu plachty na pískoviště místní mateřské školy.

Přijaté neinvestiční transfery

Přijaté neinvestiční transfery, taktéž nazývané jako běžné transfery, jsou třetí složkou běžných příjmů. Jedná se o prostředky poskytované ze státního rozpočtu za účelem poskytování služeb občanům, hospodaření s majetkem obce a na vnitřní správu obce. Na

tyto neinvestiční transfery má nárok každá municipální jednotka v případě schválení a splnění veškerých podmínek. V tabulce č. 11 je uveden přehled neinvestičních zdrojů v analyzovaném období.

Tabulka 11 - Neinvestiční transfery obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Neinvestiční přijaté transfery	1 302	485	783	1 910	363
Neinvestiční přijaté transfery z všeobecné pokladní správy státního rozpočtu	18	50	29	772	143
Neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu	109	113	122	128	136
Ostatní neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu	615	172	30	0	64
Neinvestiční přijaté transfery od krajů	560	150	20	1 010	20
Ostatní neinvestiční přijaté transfery od rozpočtů územní úrovně	0	0	583	0	0

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Z výše uvedené tabulky je patrný flukтуаční meziroční vývoj hodnoty neinvestičních přijatých transferů. Nejvyšší hodnota neinvestičních transferů byla zaznamenána v roce 2020, konkrétně 1 910 tisíc Kč. Nejnižší hodnota byla zaznamenána v roce 2021, která činila pouze 363 tisíc Kč. Neinvestiční přijaté transfery z všeobecné pokladní správy státního rozpočtu v roce 2021 tvořily 39 % podíl hodnoty běžných transferů. Do této skupiny transferů se řadí kompenzační bonusy, jednorázové příspěvky na obyvatele a příspěvky na volby poskytované v tomto konkrétním případě Středočeským krajem. Druhý nejvyšší podíl v roce 2021 zaznamenaly neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu v rámci souhrnného dotačního vztahu, jednalo o každoroční globální dotaci poskytovanou Krajským úřadem Středočeského kraje. Další skupinou jsou ostatní neinvestiční přijaté transfery ze státního rozpočtu, které se skládají z operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost poskytovaného Úřadem práce Kladno za účelem vytvoření pracovních příležitostí v rámci veřejně prospěšných prací v obci. Součástí ostatních neinvestičních přijatých transferů byla v roce 2017 poskytnuta dotace od Ministerstva pro místní rozvoj na rekonstrukci komunikace Ke Skále. Neinvestiční přijaté transfery od krajů tvořily v roce 2021 nejnižší

podíl na hodnotě běžných transferů. Do této skupiny běžných transferů se řadí dotace na oslavu 930. výročí založení obce (2018), příspěvek na Vesnici roku (2019), dotace na rekonstrukci komunikace Ke Skále z Fondu obnovy venkova Středočeského kraje (2017) a v roce 2020 byla z Fondu životního prostředí a zemědělství Středočeského kraje poskytnuta dotace 1 000 tisíc Kč na obnova MVN a 10 tisíc Kč na promítání letního kina v obci. Ostatní neinvestiční přijaté transfery od rozpočtů územní úrovně byly tvořeny přijatým transferem v roce 2019 od Dobrovolného svazku obcí Terra Prosperita v hodnotě 583 tisíc Kč.

Běžné výdaje

Druhou částí běžného rozpočtu obce jsou běžné výdaje významně se podílející na zabezpečování a financování veřejných statků pro obyvatele dané obce. Běžné výdaje obsahují neinvestiční nákupy, výdaje spojené s pořízením zboží či služeb neinvestičního charakteru a také platy zaměstnanců územní samosprávy. V níže uvedené tabulce č. 12 je uvedena struktura běžných výdajů, procentuální podíl jednotlivých seskupení na celkové hodnotě běžných výdajů a bazický index běžných výdajů.

Tabulka 12 - Běžné výdaje obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2021 v %
Běžné výdaje	7 157	6100	5 966	10 266	9 268	100 %
Neinvestiční nákupy a související výdaje	5 072	3 940	3 435	7 229	6 086	65,67 %
Platy a související výdaje	1 640	1 688	1 762	2 253	2 360	25,46 %
Neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům a mezi peněžními fondy téhož subjektu a platby daní	367	380	630	661	705	7,61 %
Neinvestiční transfery soukromoprávním subjektům	77	92	138	124	117	1,26 %
Bazický index	1	0,85	0,83	1,43	1,29	X

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že nejvyšší podíl na hodnotě běžných výdajů dosahovaly neinvestiční nákupy a související výdaje, které v roce 2021 tvořily 65,67 %

hodnoty běžných výdajů. Druhou nejvýznamnější částí běžných výdajů byly platy a související výdaje tvořící 25,46 % hodnoty běžných výdajů v roce 2021. Méně významnými částmi byly neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům a mezi peněžními fondy téhož subjektu a platby daní a neinvestiční transfery soukromoprávním subjektům, které tvořily téměř 9 % podíl na hodnotě běžných výdajů v roce 2021. Dle ukazatele bazického indexu je patrné, že se obci Knovíz podařilo snížit hodnotu běžných výdajů v roce 2018 o 15 % a v roce 2019 o 17 % v porovnání s rokem 2017. V následujících letech byl zaznamenán nárůst o 43 %, respektive o 29 % ve srovnání s rokem 2017. V následujících tabulkách jsou popsány jednotlivé položky s paragrafy tvořící konkrétní seskupení položek běžných výdajů.

Neinvestiční nákupy a související výdaje tvoří nejvýznamnější část běžných výdajů.

Tabulka 13 - Neinvestiční nákupy a související výdaje obce za roky 2017-2021 v tis. Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Neinvestiční nákupy	5 072	3 940	3 435	7 229	6 086
Nákup ostatních služeb	2 183	2 311	1 822	4 943	3 331
Opravy a udržování	1 716	448	331	772	1 279
Elektrická energie	325	284	390	395	409
Úroky vlastní	147	125	131	162	192
Drobný dlouhodobý majetek	143	102	151	244	153
Studená voda	21	14	17	15	121

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Na základě výše uvedené tabulky je zřejmé, že nejvýznamnější položkou neinvestičních nákupů a souvisejících výdajů je nákup ostatních služeb, který v roce 2021 tvořil téměř 55 % hodnoty neinvestičních nákupů. Do této skupiny lze zařadit výdaje na nákup služeb týkajících se odvádění a čištění odpadních vod, silnic, péče o vzhled obcí a veřejné zeleně, kulturních záležitostí, církví a sdělovacích prostředků, v neposlední řadě také sběru a svozu komunálních odpadů. V roce 2021 činily výdaje na nákup služeb týkajících se odvádění a čištění odpadních vod 1 797 tisíc Kč (provoz ČOV a přečerpávací stanice od firmy KOŽENÝ, s.r.o.) a výdaje na sběr a svoz komunálního odpadu 766 tisíc Kč, což představuje téměř 77 % hodnoty nákupu ostatních služeb. Druhou významnou položkou neinvestičních nákupů a souvisejících výdajů jsou opravy a udržování. V letech 2018 a 2019

Lze pozorovat pokles výdajů na opravy a udržování, které měly za následek pokles hodnoty běžných výdajů. Skupinu oprav a udržování tvoří zejména výdaje spojené s opravou místních komunikací, konkrétně v roce 2021 byla provedena oprava místních komunikací Za Rybníkem a Před Rybníkem firmou AVE Kladno, s.r.o. v hodnotě 385 tisíc Kč. Nejvýznamnějším výdajem ve skupině oprav a udržování v roce 2021 byl výdaj na výměnu čerpadla ČOV a vyčištění čerpací stanice tlakovým vozem v hodnotě 819 tisíc Kč. Další významnou položkou neinvestičních nákupů a souvisejících výdajů jsou výdaje na elektrickou energii, kdy nejvíce elektrické energie je spotřebováno při odvádění a čištění odpadních vod, konkrétně za rok 2021 tento výdaj činil 229 tisíc Kč. Následuje spotřebovaná elektrická energie na činnost místní samosprávy v hodnotě 109 tisíc Kč a na veřejné osvětlení v hodnotě 56 tisíc Kč. Na základě nárůstu cen energií lze předpokládat, že se tento výdaj v následujících období bude výrazně zvyšovat. Ve skupině výdajů za studenou vodu je v roce 2021 zřejmý nárůst o 100 tisíc Kč ve srovnání s rokem 2017, který je způsoben vyčištěním ČOV a vytlačného potrubí tlakovým čistícím vozem a napuštěním MVN.

Druhou nejvýznamnější částí běžných výdajů jsou platy a související výdaje. Platy a související výdaje s nimi spojené lze rozdělit na platy zaměstnanců v pracovním poměru vyjma zaměstnanců na služebních místech, odměny členů zastupitelstev obcí a krajů, povinné pojistné na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení a ostatní osobní výdaje.

Tabulka 14 - Platy a související výdaje obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021	2021 v %
Platy a související výdaje	1 640	1 688	1 762	2 253	2 360	100 %
Platy zaměstnanců v pracovním poměru vyjma zaměstnanců na služebních místech	730	548	569	834	919	38,94 %
Odměny členů zastupitelstev obcí a krajů	563	755	822	932	868	36,78 %
Povinné pojistné na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení	301	250	267	350	412	17,46 %
Ostatní osobní výdaje	46	132	104	137	160	6,78 %

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Z uvedené tabulky č. 14 je patrné, že platy a související výdaje jsou tvořeny zejména platy zaměstnanců v pracovním poměru vyjma zaměstnanců na služebních místech a odměnami členů zastupitelstev. Odměny členů zastupitelstva v období 2018-2020 tvořily největší podíl hodnoty platů a souvisejících výdajů, v roce 2019 se jednalo o 46,6 % podíl. Zastupitelstvo obce Knovíz je tvořeno 7 členy, konkrétně starostou, místostarostou a 5 zastupiteli. Obec Knovíz dále disponuje 3 zaměstnanci, jejichž platy se podílely téměř 39 % na celkové hodnotě platů a ostatních výdajů. Rostoucí meziroční trend růstu platů a výdajů s nimi spojených lze přisuzovat zvyšování platů na základě rostoucí inflace. Další významnou položkou je povinné pojistné na zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, které v roce 2021 tvořilo 17,46 % platů a souvisejících výdajů. Nejmenší procentuální podíl tvoří ostatní osobní výdaje, mezi které lze řadit osobní výdaje za vedení obecní knihovny, odměny volebních komisí a v neposlední řadě také osobní odměny v oblasti péče o vzhled obce a veřejnou zeleň. Jedná se o sekání trávy v obci či úpravu jezírka v lese a okolí.

Třetí významnou částí tvořící hodnotu běžných výdajů jsou neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům a mezi peněžními fondy téhož subjektu a platby daní.

Tabulka 15 - Neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům a mezi peněžními fondy téhož subjektu a platby daní obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům a mezi peněžními fondy téhož subjektu a platby daní	367	380	630	661	705
Neinvestiční příspěvky zřízeným příspěvkovým organizacím	360	357	399	471	474
Platby daní a poplatků krajům, obcím a státním fondům	0	3	215	173	175
Neinvestiční transfery obcím	7	16	16	16	52

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Z výše uvedené tabulky je patrný rostoucí meziroční vývoj hodnoty neinvestičních transferů veřejnoprávním subjektům. Neinvestiční příspěvky zřízeným příspěvkovým organizacím tvořily v roce 2021 67 % podíl hodnoty neinvestičních transferů veřejnoprávním subjektům. Jedná se o příspěvek obce Knovíz na provoz místní mateřské školy. Druhou nejvýznamnější položkou jsou platby daní a poplatků krajům a obcím tvořené

zejména ostatními finančními operacemi. Mezi neinvestiční transfery obcím je řazen příspěvek na základní školu v Pcherech, který v roce 2021 činil 36 tisíc Kč.

Poslední částí běžných výdajů jsou neinvestiční transfery soukromoprávním subjektům skládající se z ostatních neinvestičních transferů neziskovým a podobným organizacím a z neinvestičních transferů obecně prospěšným společnostem.

Tabulka 16-Neinvestiční transfery soukromoprávním subjektům za roky 2017-2021 v tis. Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Neinvestiční transfery soukromoprávním subjektům	77	92	138	124	117
Ostatní neinvestiční transfery neziskovým a podobným organizacím	74	89	135	118	114
Neinvestiční transfery obecně prospěšným společnostem	3	3	3	6	3

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Dominantní podíl neinvestičních transferů soukromoprávním subjektům tvoří skupina ostatních neinvestičních transferů neziskovým a podobným organizacím, které dosahovaly nejvyšší hodnoty v roce 2019 činící 135 tisíc Kč. Ostatní neinvestiční transfery neziskovým a podobným organizacím tvoří zejména poskytování neinvestičních dotací pro účely rozvoje kultury, konkrétně na akci Čerti a TJ Sokolu Knovíz, kterému byla v roce 2021 poskytnutá dotace 80 tisíc Kč. V roce 2017 byla poskytnuta dotace pro Český svaz včelařů v hodnotě 14 tisíc Kč. Neinvestiční transfery obecně prospěšným společnostem tvoří dotace k financování aktivit Strategie CLLD 2014-2020 Obnova země českých knížat a králů, Přemyslovské střední Čechy o.p.s. Slaný ve výši 3 tisíc Kč.

Saldo běžného rozpočtu

Saldo běžného rozpočtu lze získat jako rozdíl mezi běžnými příjmy a běžnými výdaji. Saldo běžného rozpočtu podává informaci o hospodaření obce v daném roce, na základě této informace lze charakterizovat úspěšnost či neúspěšnost dané municipální jednotky v analyzovaném období. V níže uvedené tabulce se nacházejí vstupní data potřebná pro výpočet salda běžného rozpočtu.

Tabulka 17 - Saldo běžného rozpočtu obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Běžné příjmy	9 016	8 676	9 453	11 088	10 517
Běžné výdaje	7 157	6 100	5 966	10 266	9 268
Saldo	1 859	2 576	3 487	822	1 249
Saldo na příjmech [%]	20,62 %	29,69 %	36,89 %	7,41 %	11,88 %

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Pozn.: Běžné příjmy jsou včetně neinvestičních transferů.

Z tabulky č. 17 je patrné, že obec Knovíz v celém sledovaném období hospodařila s přebytkovým běžným rozpočtem. Kladné saldo rozpočtu značí stabilní hospodaření obce. V roce 2019 bylo dosaženo nejvyššího salda běžného rozpočtu ve výši 3 487 tisíc Kč, které představovalo téměř 37 % hodnoty běžných příjmů. V průměru se obci Knovíz podařilo meziročně ušetřit téměř 2 000 tisíce Kč. Nejnižší hodnota salda běžného rozpočtu byla zaznamenána v roce 2020, které způsobil nárůst hodnoty běžných výdajů, konkrétně zvýšení výdajů v oblasti neinvestičních nákupů.

4.3.3 Analýza kapitálového rozpočtu

Kapitálový rozpočet se skládá z kapitálových příjmů, kapitálových výdajů a přijatých transferů mající investiční charakter.

Tabulka 18 - Kapitálové příjmy a investiční přijaté transfery za roky 2017-2021 v tis. Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Kapitálové příjmy	0	0	0	205	141
Příjmy z prodeje pozemků	0	0	0	105	141
Přijaté dary na pořízení dlouhodobého majetku	0	0	0	100	0
Investiční přijaté transfery	0	0	0	474	1 936
Ostatní investiční přijaté transfery ze státního rozpočtu	0	0	0	474	1936

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Z výše uvedené tabulky č. 18 je patrné, že kapitálové příjmy a investiční přijaté transfery jsou jednorázové a neopakovatelné příjmy kapitálového rozpočtu obce. V období 2017-2019 dosahovaly kapitálové příjmy i investiční přijaté transfery nulových hodnot, proto kapitálové výdaje musely být pokryty saldem běžného rozpočtu obce. Kapitálové příjmy v letech 2020-2021 byly tvořeny zejména příjmy z prodeje pozemků fyzickým osobám a přijatými dary na pořízení dlouhodobého majetku. Obec v letech 2020-2021 prodala fyzickým osobám 4 zahrady a ostatní plochy v celkové výměře přes 1100 m². Dále v roce 2020 obec získala 80 tisíc Kč na výměnu vchodových dveří do MS Knovíz ze SZIF programu Rozvoj venkova a 20 tisíc Kč na pořízení světelného řetězu a dekorací na rozsvícení vánočního stromu z Fondu hejtmána Středočeského kraje na zmírnění následků živelních katastrof. Investiční transfery byly tvořeny investičními transfery ze státního rozpočtu, kdy v roce 2020 byla obci poskytnuta investiční dotace na herní prvky – Čerti z fondu Ministerstva pro místní rozvoj v celkové výši 474 tisíc Kč. V roce 2021 Ministerstvo zemědělství poskytlo investiční transfer obci Knovíz na revitalizaci malé vodní nádrže na pozemku č. 66 ve výši 1 936 tisíc Kč.

Kapitálové výdaje

Tabulka 19 - Kapitálové výdaje obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Kapitálové výdaje	1 901	362	4 626	2 369	9 333
Koupě nemovitosti	0	0	37	0	5 813
Vodní díla v zemědělské krajině	0	132	109	1 201	2 857
Ostatní záležitosti pozemních komunikací	125	0	54	69	456
Silnice	619	125	4 260	184	52
Odvádění a čištění odpadních vod a nakládání s kaly	568	1	0	75	0
Bazický index	1	0,19	2,43	1,25	4,95

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že obec v roce 2018 měla nejnížší kapitálové výdaje, konkrétně se jednalo o 362 tisíc Kč a nejvyšší kapitálové výdaje obec vynaložila

v roce 2021, které činily 9 333 tisíc Kč. V roce 2021 došlo téměř k pětinasobnému navýšení kapitálových výdajů v porovnání s rokem 2017. Kapitálové výdaje byly použity zejména do oblasti pořízení budov, oprav místních komunikací či oprav malé vodní nádrže. V roce 2021 obec zakoupila zemědělské stavení č.p. 1 se záměrem přestavby na mateřskou školu z důvodu navýšení kapacity MS. Obci byl poskytnut úvěr od České spořitelny, a.s. ve výši 6 000 tisíc Kč. Dále v téže roce proběhla obnova malé vodní nádrže firmou ACCON manager & partners s.r.o. ve výši 2 857 tisíc Kč a oprava místní komunikace Za Rybníkem a Před Rybníkem v hodnotě 456 tisíc Kč. V roce 2020 bylo obcí vynaloženo 1 200 tisíc Kč na počáteční revitalizační práce na malé vodní nádrži. V roce 2019 došlo ke zhotovení přístupové cesty k rybníku firmou Petr Kožený, s.r.o. v celkové výši 109 tisíc Kč a k nákladné rekonstrukci místní komunikace Dlouhá, kterou zhotovila firma Aquarius, spol. s.r.o. ve výši 4 260 tisíc Kč. V prvním sledovaném roce došlo k novému osvětlení přechodů pro chodce v celkové výši 125 tisíc Kč a dále byla prodloužena dešťová kanalizace firmou Fimorek stavební a obchodní společností s.r.o. v celkové výši 475 tisíc Kč a také obec v roce 2017 musela vynaložit 568 tisíc Kč na ČOV.

Saldo kapitálového rozpočtu

Saldo kapitálové rozpočtu vznikne jako rozdíl součtu kapitálových příjmů a přijatých investičních transferů a kapitálových výdajů.

Tabulka 20 - Saldo kapitálového rozpočtu obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Kapitálové příjmy	0	0	0	205	141
Investiční přijaté transfery	0	0	0	474	1 936
Kapitálové výdaje	1 901	362	4 626	2 369	9 333
Saldo	- 1901	- 362	- 4 626	- 1 690	- 7 256

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Z tabulky č. 20 je viditelný trend schodkového kapitálového rozpočtu obce Knovíz, jedná se tedy o záporné saldo kapitálového rozpočtu, kdy hodnota kapitálových výdajů několikanásobně převyšuje hodnotu kapitálových příjmů a přijatých investičních transferů. Obec Knovíz nebyla schopna pokrýt své kapitálové výdaje kapitálovými příjmy, tudíž musela čerpat prostředky na pokrytí kapitálových výdajů z bankovních účtů nebo ze salda běžného rozpočtu. Nejvyšší záporné saldo bylo zaznamenáno v roce 2021 z důvodu vysokých kapitálových výdajů.

4.4 Finanční analýza

Nástroje finanční analýzy se využívají ke komplexnímu zhodnocení ekonomické situace vybrané municipální jednotky. Výsledky finanční analýzy poskytují představu o současné finanční situaci obce, ale také na základě zjištěných výsledků lze odhadnout budoucí situaci municipality. V následující kapitole budou vypočteny a popsány ukazatele autarkie, aktivity, likvidity a zadluženosti.

Ukazatelé autarkie

Pomocí ukazatele autarkie lze zjistit míru soběstačnosti municipality v krytí nákladů výnosy nebo pokrytí výdajů příjmy. Doporučená hodnota dle Kraftové (2002) je rovna 100 %.

Tabulka 21 - Ukazatelé autarkie obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Výnosy celkem	9 557	9 438	10 082	11 824	11 346
Náklady celkem	8 506	7 559	7 401	11 879	10 863
Běžné příjmy	9 016	8 676	9 453	11 088	10 517
Běžné výdaje	7 157	6 100	5 966	10 266	9 268
Autarkie VN báze (%)	112,36	124,86	136,22	99,53	104,45
Autarkie PV báze (%)	125,97	142,23	158,45	108,01	113,48

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Ve tabulce č. 21 jsou uvedeny vstupní data pro výpočet ukazatelů autarkie. Ukazatel autarkie na bázi výnosů a nákladů z hlavní činnosti poskytuje informaci o míře soběstačnosti obce v pokrytí nákladů výnosy. Z tabulky je patrné, že ukazatel autarkie na bázi výnosů a nákladů v období 2017-2019 dosahoval rostoucího meziročního trendu růstu a překračoval doporučenou hodnotu. V roce 2020 došlo k výraznému nárůstu celkových nákladů a tím se snížil ukazatel autarkie na bázi výnosů a nákladů na hodnotu 99,53 %, což znamená, že celkové náklady nebyly plně pokryty celkovými výnosy. V následujícím roce již byla obec soběstačná. Druhým zkoumaným ukazatelem je ukazatel autarkie na bázi příjmů a výdajů. Ve sledovaném období byla obec soběstačná v generování běžných příjmů na pokrytí běžných výdajů.

Ukazatelé aktivity

Ukazatelé aktivity poskytují informace o míře efektivnosti využívání jednotlivých majetkových částí. Jedná se o informaci týkající se o míře promítnutí jednotlivých

majetkových částí přes hodnotu výnosů do provozu a fungování obce. U ukazatelů aktivity je snaha o co nejvyšší maximalizaci.

Tabulka 22 - Ukazatelé aktivity obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Výnosy celkem	9 557	9 438	10 082	11 824	11 346
Celková pasiva	58 233	57 932	62 753	63 571	72 123
Stálá aktiva	53 644	52 751	56 012	56 958	64 708
Obrat kapitálu	0,1641	0,1629	0,1607	0,186	0,1573
Obrat aktiv	0,1782	0,1789	0,18	0,2076	0,1753

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Výše uvedená tabulka poskytuje vstupní data pro výpočet vybraných ukazatelů aktivity uvedených v tisících Kč a také obsahuje ukazatele aktivity uvedené v desetinném vyjádření. Prvním ukazatelem je obrat kapitálu, který dosahuje v analyzovaném období hodnot na podobné úrovni. Obec Knovíz nedosahuje ve zkoumaném odvětví pozitivních výsledků, protože se hodnota stálých aktiv nedokáže proměnit ve výnosy za rok. Druhým ukazatelem je obrat aktiv, který dosahuje podobných výsledků jako ukazatel obratu kapitálu. Tudiž dochází pouze k přetočení 17,5 % hodnoty stálých aktiv do hodnoty celkových výnosů za rok 2021. Nejvyšší hodnota ukazatele obratu stálých aktiv byla zaznamenána v roce 2020 činící 0,2076.

Ukazatelé likvidity

Tabulka 23 - Ukazatelé likvidity obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
KFM	3 399	4 996	6 385	4 897	3 728
OA – Zásoby	4 556	5 089	6 660	6 587	7 391
OA	4 589	5 181	6 741	6 612	7 414
KZ	333	331	594	2 170	4 037
L1	10,21	15,09	10,75	2,26	0,92
L2	13,72	15,37	11,21	3,04	1,83
L3	13,79	15,65	11,35	3,05	1,84

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Ukazatelé likvidity jsou významnou součástí finanční analýzy obce, jelikož poskytují informaci o schopnosti municipality včas hradit své závazky prostřednictvím finančních

prostředků. V tabulce 23 jsou uvedena zdrojová data pro výpočet ukazatelů likvidity v tisících Kč a jednotlivé ukazatele likvidity v desetinném vyjádření. Mezi ukazatele likvidity se řadí okamžitá likvidita, pohotová likvidita a běžná likvidita.

Ukazatel okamžité likvidity, též označovaný jako ukazatel likvidity 1. stupně, se spočítá jako podíl krátkodobého finančního majetku a krátkodobých závazků. Doporučená hodnota pro ukazatel okamžité likvidity je dle Růčkové (2021) 0,2. Z výše uvedené tabulky je patrné, že obec Knovíz disponuje velkým množstvím krátkodobých finančních prostředků v porovnání s nízkou hodnotou krátkodobých závazků, což způsobuje několikanásobné překročení doporučené hodnoty. **Ukazatel pohotové likvidity** taktéž několikanásobně překračuje doporučenou hodnotu, která by se měla dle Knápkové (2017) pohybovat v intervalu (1;1,5). V letech 2020 a 2021 došlo ke snížení hodnot ukazatelů likvidity z důvodu výrazného nárůstu krátkodobých závazků, konkrétně položky krátkodobých přijatých záloh na transfery. **Ukazatel běžné likvidity** dosahuje stejného charakteru jako předcházející ukazatelé, tedy jeho hodnoty jsou několikanásobně vyšší než je doporučená hodnota dle Růčkové (2021), která činí 1,5. Dále v období 2020-2021 došlo k poklesu hodnoty ukazatele běžné likvidity z důvodu výrazného nárůstu krátkodobých závazků. Na základě ukazatelů likvidity lze konstatovat, že obec Knovíz je schopna včas splácet své závazky.

Ukazatelé zadluženosti

Tabulka 24 - Ukazatelé zadluženosti obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Celková pasiva	58 233	57 932	62 753	63 571	72 123
VK	52 240	53 378	55 618	55 500	57 373
Celková aktiva	58 233	57 932	62 753	63 571	72 123
Stálá aktiva	53 644	52 751	56 012	56 958	64 708
Cizí zdroje	5 993	4 354	7 136	8 071	14 749
Míra finanční stability	0,90	0,92	0,89	0,87	0,80
Ukazatel věřitelského rizika	0,10	0,08	0,11	0,13	0,20
Krytí dl. majetku VK	0,97	1,02	0,99	0,97	0,89
Koef. zadluženosti	0,11	0,08	0,13	0,15	0,26

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Ukazatelé zadluženosti poskytují informace o podílu cizích zdrojů na struktuře financování municipality. Dále ukazatelé zadluženosti jsou považovány za indikátory výše rizika pro budoucí investory, jelikož poskytují informace týkající se poměru vlastního a cizího kapitálu a schopnosti municipality hradit své závazky. Mezi ukazatele zadluženosti lze řadit ukazatel míry finanční stability, ukazatel věřitelského rizika, ukazatel krytí dlouhodobého majetku vlastním kapitálem a ukazatel koeficientu zadluženosti.

Míra finanční stability v období 2017-2020 dosahovala hodnot pohybujících se okolo hranice 90 %. Což vypovídá o finanční stabilitě obce, jelikož vlastní kapitál výrazně převyšuje cizí zdroje ve struktuře financování. V roce 2021 došlo k výraznému nárůstu cizích zdrojů, konkrétně se jednalo o nárůst položky dlouhodobých úvěrů, kdy si obec sjednala úvěr od České spořitelny a.s. na odkup zemědělského stavení č.p. 1 se záměrem přestavby na mateřskou školu. Tudíž došlo ke snížení hodnoty ukazatele míry finanční stability na hodnotu 80 % a nárůstu hodnoty ukazatele celkové zadluženosti na 20 %.

Ukazatel věřitelského rizika je doplňujícím ukazatelem k ukazateli míry finanční stability. Ukazatel věřitelského rizika je taktéž označován jako ukazatel celkové zadluženosti, který by dle doporučené literatury neměl překročit hranici 30 %, což obec Knovíz v analyzovaném období splnila. Na základě výsledků **ukazatele krytí dlouhodobého majetku vlastním kapitálem** lze konstatovat, že obec je schopna pokrýt dlouhodobý majetek pomocí vlastního kapitálu, v roce 2021 byl dlouhodobý majetek kryt pouze z 89 % vlastním kapitálem.

Koeficient zadluženosti udává podíl cizích zdrojů a vlastního kapitálu. Hodnoty koeficientu zadluženosti přibližně korespondují s hodnotami ukazatele celkové zadluženosti, kdy nejvyšší hodnota koeficientu zadluženosti byla zaznamenána v roce 2021.

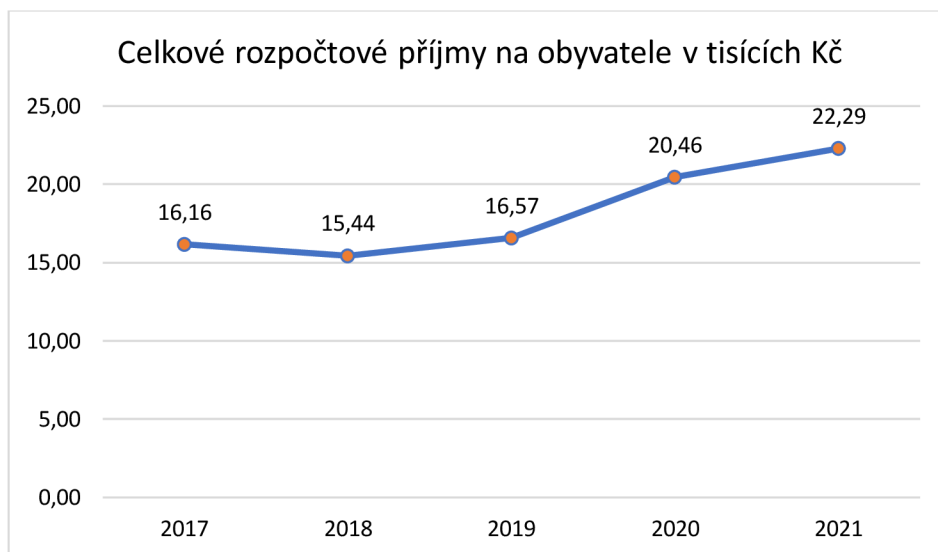
4.5 Finanční a majetková analýza

Finanční a majetková analýza je součástí analytických postupů programu rozvoje obce, proto sleduje stav a vývoj majetku, očekávané příjmy a výdaje, plánování investic či další ukazatele zabývající se financováním municipalit. Pro výpočet ukazatelů finanční a majetkové analýzy na obyvatele obce je využíván počet občanů s trvalým pobytem na území dané obce.

Celkové rozpočtové příjmy na obyvatele

Výše uvedený ukazatel je běžně využíván při provádění finanční a majetkové analýzy z důvodu charakteristiky finanční síly obce. Výsledky ukazatele mohou být zkrácené, jelikož se do hodnoty celkových příjmů řadí i vnější zdroje.

Graf 3 - Celkové rozpočtové příjmy na obyvatele obce Knovíz za roky 2017-2021 v tis. Kč

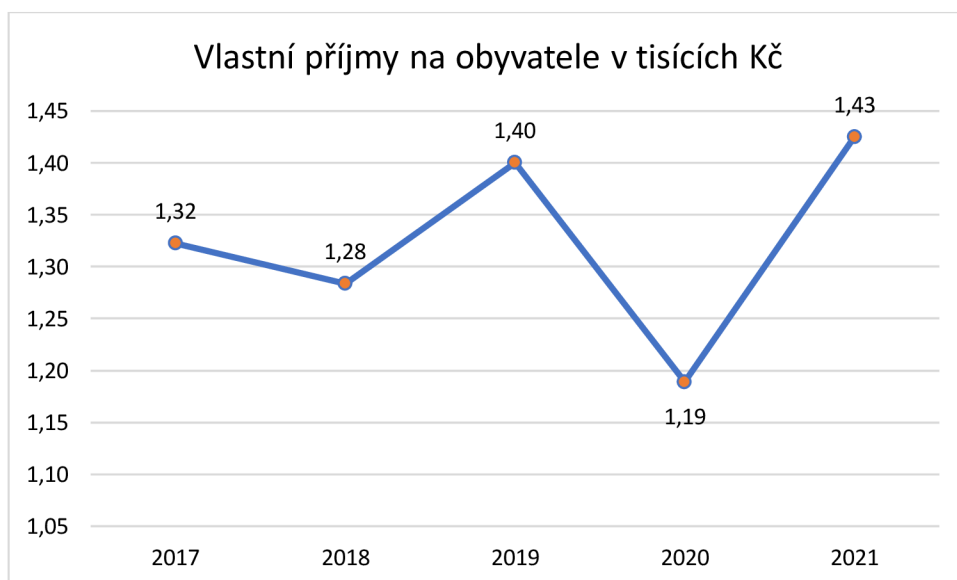

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Z výše uvedeného grafu je patrné meziroční tempo růstu celkových rozpočtových příjmů na obyvatele, výjimku tvoří rok 2018, kdy se obci Knovíz podařilo získat celkové příjmy pouze v hodnotě 8 677 tisíc Kč. Tato nižší hodnota celkových příjmů zapříčinila snížení hodnoty celkových příjmů na obyvatele. Nejvyšší hodnota celkových rozpočtových příjmů byla zaznamenána v roce 2021, konkrétně se jednalo o hodnotu 22,29 tisíc Kč na obyvatele. Ukazatel celkových rozpočtových příjmů na obyvatele je vhodný pro porovnání finanční síly mezi jednotlivými obcemi.

Vlastní příjmy na obyvatele

Graf 4 - Vlastní příjmy na obyvatele obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

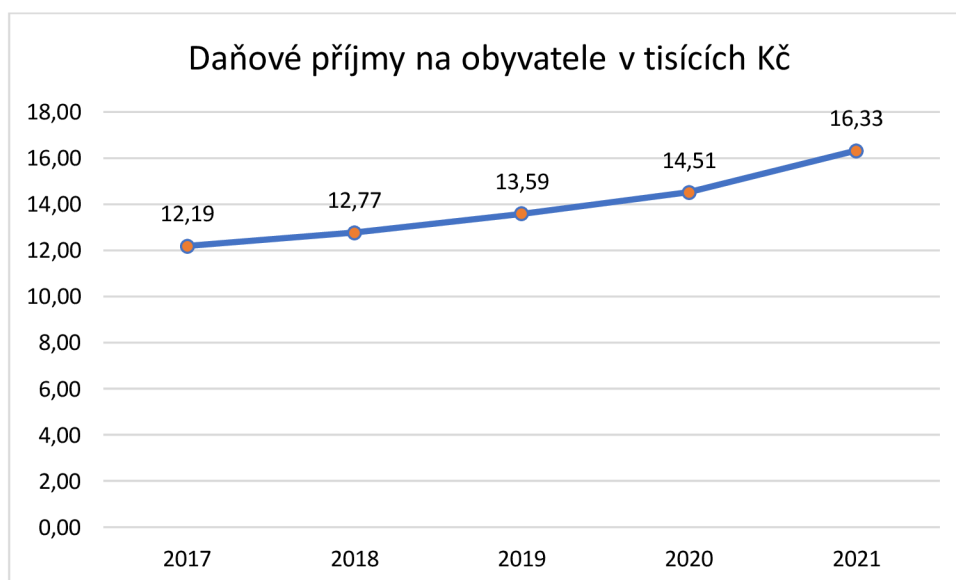
Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Ukazatel vlastních příjmů na obyvatele se taktéž využívá k porovnávání finanční síly s ostatními obcemi zohledňující jejich velikost. Do tohoto ukazatele nejsou zahrnuty vnější zdroje, proto jsou vlastní příjmy tvořeny pouze příjmy z vlastní činnosti a odvody přebytků organizací s přímým vztahem, které jsou součástí nedaňových příjmů. Z grafu č. 4 je patrný flukтуаční meziroční trend vývoje ukazatele vlastních příjmů na obyvatele. V roce 2020 došlo k výraznému poklesu ukazatele vlastních příjmů na obyvatele na hodnotu 1 190 Kč. Tento pokles byl způsoben poklesem příjmů z poskytování služeb a výrobků. Maximální hodnota ukazatele byla zaznamenána v roce 2021, která činila 1 430 Kč na obyvatele. Hodnota ukazatele vlastních příjmů na obyvatele v roce 2021 byla způsobena zvýšením příjmů z poskytování služeb a výrobků, ale také došlo k poklesu počtu obyvatel v obci Knovíz. Vlastní příjmy tvořily v roce 2021 pouze 6,39 % hodnoty celkových příjmů, tudíž obec nelze hodnotit jako soběstačnou v tomto ohledu.

Daňové příjmy na obyvatele

Daňové příjmy na obyvatele vyjadřují objem daní připadající na jednoho obyvatele municipality. Ukazatel daňových příjmů na obyvatele poskytuje informaci o daňové výtěžnosti obce, kterou obec může ovlivnit pouze nepřímo. Tento ukazatel nepřímo reflektuje velikost a výskyt ekonomických subjektů a ekonomických aktivit na katastrálním území obce.

Graf 5 - Daňové příjmy na obyvatele obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Na základě výše uvedené grafu č. 5 je patrný rostoucí meziroční trend vývoje hodnoty ukazatele daňových příjmů na obyvatele. Nejvyšší hodnota ukazatele byla dosažena

v roce 2021, konkrétně se jednalo o hodnotu 16 330 Kč na obyvatele. Meziroční trend růstu byl způsoben rostoucí hodnotou daňových příjmů, konkrétně daně z přidané hodnoty a daně z příjmu fyzických a právnických osob. V roce 2021 byl v obci Knovíz zaznamenán mírný pokles počtu obyvatel, který způsobil zvýšení hodnoty daňových příjmů na obyvatele.

Míra soběstačnosti

Míra soběstačnosti představuje procentuální podíl vlastních příjmů na hodnotě celkových příjmů. V tabulce č. 25 jsou uvedena vstupní data pro výpočet ukazatele míry soběstačnosti obce v tisících Kč a také je zde uveden bazický index ukazatele v desetinném vyjádření.

Tabulka 25 - Míra soběstačnosti obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Vlastní příjmy	738	721	800	684	805
Celkové příjmy	9 016	8 677	9 461	11 766	12 593
Míra soběstačnosti (%)	8,19	8,31	8,45	5,81	6,39
Bazický index	1	1,02	1,03	0,71	0,78

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Z výše uvedené tabulky je zřejmá nízká hodnota míry soběstačnosti obce vyjadřující vyšší závislost na cizích zdrojích financování. Nízká hodnota ukazatele míry soběstačnosti snižuje finanční stabilitu obce. V roce 2020 došlo ke snížení míry soběstačnosti o 29 % oproti roku 2017. Toto snížení způsobil pokles hodnoty vlastních příjmů. V následujícím roce došlo k růstu ukazatele míry soběstačnosti na hodnotu 6,39 %.

Hrubá úspora

Ukazatel hrubé úspory vznikne po odečtení hodnoty běžných výdajů od hodnoty celkových příjmů. V případě přebytku na straně celkových příjmů mohou být finanční prostředky využity například pro financování investičních výdajů obce. V období 2017-2019 byla zaznamenána rostoucí meziroční tendence vývoje ukazatele hrubé úspory. V roce 2020 došlo k výraznému poklesu hodnoty ukazatele hrubé úspory na hodnotu 1 500 tisíc Kč. Oproti roku 2019 se jednalo o snížení hodnoty ukazatele téměř o 2 000 tisíc Kč z důvodu výrazného nárůstu běžných výdajů. V roce 2021 došlo k opětovnému navýšení hrubé úspory na hodnotu 3 326 tisíc Kč.

Graf 6 - Hrubá úspora obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Míra krytí běžných výdajů

Ukazatel míry krytí běžných výdajů poskytuje informaci o míře schopnosti obce pokrýt hodnotu běžných výdajů hodnotou běžně se opakujících příjmů. Jinými slovy se jedná o procentuální využití běžně se opakujících příjmů pro pokrytí běžných výdajů.

Tabulka 26 - Míra krytí běžných výdajů obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Běžné výdaje	7 157	6 100	5 966	10 266	9 268
Běžné příjmy	9 016	8 676	9 453	11 088	10 517
Míra krytí běžných výdajů (%)	79,38	70,31	63,11	92,59	88,12

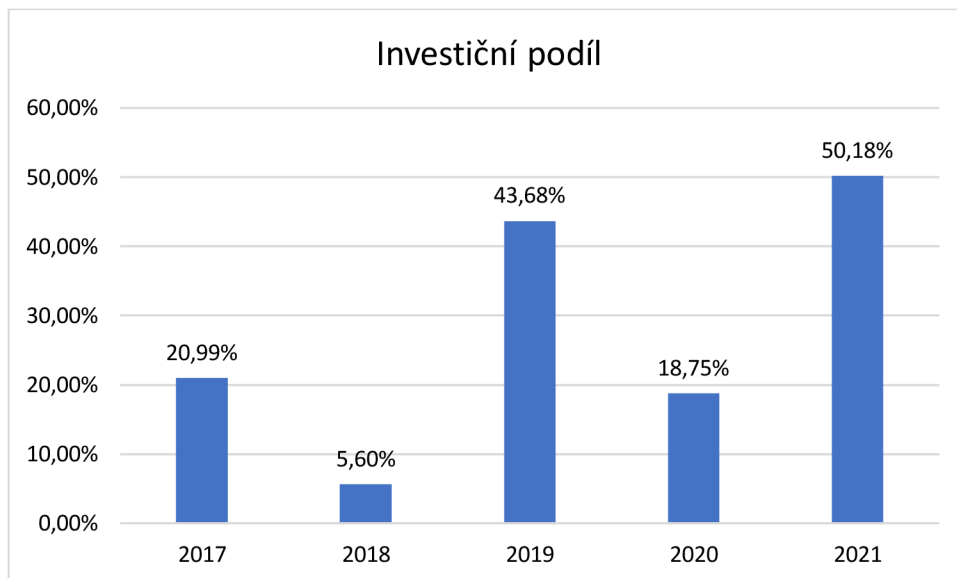
Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Z tabulky č. 26 je patrné, že ukazatel míry krytí běžných výdajů ve sledovaném období zaznamenal flukтуаční tendenci vývoje hodnoty. V roce 2020 byla zaznamenána nejméně příznivá hodnota ukazatele, jelikož na pokrytí běžných výdajů muselo být využito 92,6 % hodnoty běžných příjmů, což znamená, že pouze 7,4 % hodnoty běžných příjmů mohlo být využito na další hospodaření obce. V roce 2019 byla zaznamenána nejpříznivější hodnota ukazatele, kdy na pokrytí běžných výdajů stačilo pouze 63,11 % hodnoty běžných příjmů.

Investiční podíl

Investiční podíl je ukazatel poskytující informaci o rychlosti rozvoje a obnovy obecního majetku a udává podíl kapitálových výdajů na hodnotě celkových výdajů.

Graf 7 - Investiční podíl obce Knovíz za roky 2017-2021

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Z výše uvedeného grafu je zřejmé, že v roce 2019 a 2021 byly v obci realizovány velké investice. V roce 2019 byla realizována oprava místní komunikace Dlouhá a zhotovení přístupové cesty k místnímu rybníku. V roce 2021 tvořily kapitálové výdaje polovinu hodnoty celkových výdajů, jelikož se obec rozhodla o koupi zemědělského stavení č.p. 1 za účelem přestavby na mateřskou školu. V roce 2018 se obec Knovíz nacházela v investičním útlumu, jelikož investiční podíl dosahoval pouze hodnoty 5,6 %. V ostatních letech se obec nacházela v investičním rozvoji, jelikož obec investovala dostatečné množství prostředků do rozvoje a obnovy obecního majetku.

Hodnota majetku na obyvatele

Ukazatel hodnoty majetku na obyvatele vypovídá o majetkové vybavenosti vybrané municipality a vyjadřuje množství majetku připadající na jednoho obyvatele. Tento ukazatel lze využít pro meziobecní porovnávání. Z níže uvedené tabulky je patrné, že **hodnota celkového majetku na obyvatele** dosahuje rostoucího meziročního trendu vývoje kromě roku 2018, kdy byl zaznamenán pokles hodnoty ukazatele celkového majetku na obyvatele obce Knovíz. Nejvyšší hodnota ukazatele byla zaznamenána v roce 2021, která činila 127 650 Kč celkového majetku na obyvatele. Tato výše byla způsobena nárůstem celkových aktiv a zároveň také poklesem počtu obyvatel v obci.

Tabulka 27 - Hodnota majetku na obyvatele obce Knovíz za roky 2017–2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Celková aktiva	58 233	57 932	62 753	63 571	72 123
DHM	53 403	52 512	55 710	56 656	64 406
Počet obyvatel	558	562	571	575	565
Hodnota celkového majetku na obyvatele	104,36	103,08	109,90	110,56	127,65
Hodnota DHM na obyvatele	95,70	93,44	97,57	98,53	113,99

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Druhým zkoumaným ukazatelem je **hodnota dlouhodobého hmotného majetku na obyvatele**. Výše zmíněný ukazatel dosahoval rostoucího meziročního vývoje hodnoty kromě roku 2018, kdy došlo k mírnému poklesu hodnoty DHM na obyvatele. Charakter vývoje ukazatele DHM na obyvatele je totožný s ukazatelem hodnoty celkového majetku na obyvatele, jelikož dlouhodobý hmotný majetek tvoří v průměru 90 % hodnoty celkových aktiv.

4.6 Soustava informativních a monitorujících ukazatelů

Soustava informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU) je využívána Ministerstvem financí ČR k pravidelnému sledování hospodaření municipalit a jejich příspěvkových organizací. V roce 2017 došlo ke změně v metodice výpočtu soustavy informativních a monitorujících ukazatelů. Na základě pozměněné metodiky byly vypočítány monitorující ukazatele SIMU, které byly následně porovnány s doporučenými hodnotami Ministerstva financí ČR.

Tabulka 28 – Ukazatelé SIMU obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

	Ukazatel	2017	2018	2019	2020	2021
1.	Počet obyvatel obce	558	562	571	575	565
2.	Příjmy celkem po konsolidaci	9 016	8 677	9 461	11 766	12 593
3.	Úroky	147	125	131	162	192
4.	Uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků	630	630	1 082	640	988
5.	Dluhová služba celkem	777	755	1 213	802	1 180
6.	Ukazatel dluhové služby v %	8,62	8,70	12,82	6,82	9,37
7.	Průměr příjmů za poslední 4 roky	X	X	X	9 730	10 624
8.	Zadluženost	4 637	4 006	6 525	5 885	10 695
9.	Pravidlo rozpočtové odpovědnosti (v %)	X	X	X	60,48	100,67
10.	Aktiva celkem	58 233	57 932	62 753	63 571	72 123
11.	Cizí zdroje	5 993	4 354	7 136	8 071	14 749
12.	Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)	10,29	7,52	11,37	12,70	20,45
13.	Oběžná aktiva	4 589	5 181	6 741	6 612	7 414
14.	Krátkodobé závazky	333	331	594	2 170	4 037
15.	Celková likvidita (v %)	13,79	15,65	11,35	3,05	1,84
16.	Stav na bankovních účtech	3 362	4 986	6 384	4 875	3 700
17.	Stav na bankovních účtech zřízených příspěvkových organizací	336	282	204	503	506
18.	Zadluženost zřízených příspěvkových organizací	0	0	0	0	0

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Prvním monitorujícím ukazatelem je **pravidlo rozpočtové odpovědnosti** udávající podíl dluhu k průměrnému příjmu za poslední 4 roky. Na základě doporučení MF ČR by hodnota pravidla rozpočtové odpovědnosti neměla překročit 60 %. Z výše zmíněné tabulky

je patrné, že obec v letech 2020 a 2021 překročila doporučenou hodnotu ukazatele. V roce 2021 byla hodnota pravidla rozpočtové odpovědnosti rovna 100,67 %. Tuto vysokou hodnotu monitorujícího ukazatele způsobilo navýšení zadluženosti obce, zejména přijatý úvěr na koupi zemědělského stavení za účelem přestavby na mateřskou školu.

Druhým monitorujícím ukazatelem je **podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům**, který by dle doporučené literatury neměl překročit hodnotu 25 %. Obci Knovíz se ve sledovaném období podařilo dosahovat hodnot nepřesahující hranici 25 %, což lze považovat za pozitivní jev. Nejvyšší hodnota monitorujícího ukazatele byla dosažena v roce 2021 činící 20,45 %, která byla způsobena nárůstem cizích zdrojů.

Posledním monitorujícím ukazatelem je **celková likvidita** vyjadřující podíl oběžných aktiv a krátkodobých závazků. Doporučená hodnota by měla být vyšší než 1. Z výše uvedené tabulky je patrné, že ukazatel v analyzovaném období několikanásobně překračoval doporučenou hodnotu z důvodu nízkých hodnot krátkodobých závazků. Od roku 2020 došlo k meziročnímu nárůstu hodnoty krátkodobých závazků, který zapříčinil pokles hodnoty ukazatele celkové likvidity.

5 Výsledky a diskuse

Obec Knovíz se nachází v okrese Kladno, zhruba 8 kilometrů severovýchodně od Kladna a 4 kilometry jihovýchodně od Slaného. Obec spadá pod Královské město Slaný, jakožto pod obec s rozšířenou působností. Rozloha katastru obce činí 424 hektarů a nachází se v nadmořské výšce 228 metrů na mořem. K roku 2021 v obci Knovíz žilo 565 obyvatel s trvalým pobytem, z toho tvořily největší skupinu lidé v **produktivním věku**, konkrétně se jednalo o 65,13 % z celku. Druhou nejpočetnější skupinou byly obyvatelé v **postproduktivním věku**, kdy jejich podíl činil 19,29 % z celkového počtu obyvatel. Nejméně početnou věkovou skupinou bylo obyvatelstvo v **předproduktivním věku**, které zaujímalo 15,58 %. Tento demografický trend je charakteristický pro vyspělé státy, jelikož disponují nízkou základnou věkové pyramidy. V letech 2017-2020 byl patrný rostoucí trend vývoje počtu obyvatel, kdy se zvýšil počet obyvatel z 558 na 575. V následujícím roce byl zaznamenán pokles na hodnotu 565 obyvatel s trvalým pobytem na území obce Knovíz. V následujících letech lze předpokládat nárůst počtu obyvatel s trvalým pobytem, jelikož dochází na katastrálním území obce k výstavě 22 rodinných domů s nízkoenergetickým provozem. Na základě odhadu by mělo dojít k nárůstu obce Knovíz o 80 obyvatel s trvalým pobytem. Obec disponuje v rámci občanské vybavenosti mateřskou školou s nedostatečnou kapacitou činící 35 dětí. V obci se nenachází lékařská ordinace, dům s pečovatelskou službou či domov důchodců, přičemž v roce 2021 tvořilo obyvatelstvo v postproduktivním věku 19 % celkového obyvatelstva obce. Na základě stárnutí populace a zvýšení počtu obyvatel s postproduktivním věku by se měla obec postupně připravovat na zabezpečení péče o danou věkovou skupinu.

V další části byla provedena analýza rozpočtu obce v letech 2017-2021, která je nezbytná pro zhodnocení hospodaření vybrané obce. Rozpočet byl rozdělen na celkový, běžný a kapitálový. Celkový rozpočet vznikl jako součet běžného a kapitálového rozpočtu, přičemž nejdůležitějším ukazatelem je **saldo celkového rozpočtu**, které vznikne po odečtení hodnoty celkových výdajů od hodnoty celkových příjmů. Obec Knovíz hospodařila kromě roku 2018 se schodkovým rozpočtem, kdy nejvyšší schodek byl zaznamenán v roce 2021 činící hodnotu 6 milionů Kč. V roce 2018 obec zaznamenala kladné saldo celkového rozpočtu, tudíž hospodařila s přebytkem 2,2 milionů Kč, což znamená, že se obci podařilo ušetřit 26 % hodnoty celkových příjmů za rok 2018. Celkové výdaje vznikají jako součet běžných a kapitálových výdajů. V analyzovaném období je patrná významná změna ve

strukturu celkových výdajů. V roce 2018 byly celkové výdaje tvořeny z 94 % běžnými výdaji a z 6 % kapitálovými výdaji. V roce 2021 došlo k významné změně ve struktuře celkových výdajů, jelikož podíl běžných a kapitálových výdajů na hodnotě celkových výdajů byl vyrovnaný, tedy činil 50 %.

Z provedené analýzy běžného rozpočtu je patrné, že běžné příjmy byly v roce 2021 tvořeny z 88 % tvořeny daňovými příjmy, z 9 % nedaňovými příjmy a z 3 % neinvestičními přijatými transfery. **Daňové příjmy** tvoří zejména skupina daní ze zboží a služeb a daní z příjmů, zisků a kapitálových výnosů. Tyto 2 skupiny sdílených daní v roce 2021 tvořily téměř 86 % podíl daňových příjmů. Hodnota daňových příjmů dosahovala rostoucí meziroční tendence, kdy v roce 2021 dosahovala hodnoty 9 224 tisíc Kč. **Nedaňové příjmy** byly druhou nejpočetnější skupinou běžných příjmů a obec je schopna ovlivnit jejich hodnotu. Nejvýznamnější skupinou nedaňových příjmů jsou příjmy z poskytování služeb a výrobků, zejména tvořeny příjmy za poskytování ČOV. Významnou skupinou ve struktuře nedaňových příjmů tvoří příjmy z pronájmu nemovitostí a jejich částí, která v roce 2021 tvořila 5 % nedaňových příjmů. Jednalo se o pronájem zasedací místnosti obecního úřadu za účelem provozování pohostinství a pronájem nebytového prostoru obecního úřadu za účelem prodeje potravin a drogistického zboží. Součástí nedaňových příjmů jsou i přijaté neinvestiční dary ve formě sponzorských darů na zabezpečení obecního plesu či na výrobu plachty na pískoviště mateřské školy. Třetí skupinou běžných příjmů jsou **neinvestiční přijaté transfery**, které ve sledovaném období dosahovaly rozdílných hodnot. Nejvyšší hodnota neinvestičních transferů byla zaznamenána v roce 2020, konkrétně 1 910 tisíc Kč. Nejnižší hodnota byla zaznamenána v roce 2021, která činila pouze 363 tisíc Kč. Mezi neinvestiční přijaté transfery se řadí kompenzační bonusy, jednorázové příspěvky na obyvatele, globální dotaci poskytovanou Krajským úřadem Středočeského kraje nebo dotaci poskytovanou z operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost za účelem vytvoření pracovních příležitostí v rámci veřejně prospěšných prací v obci. Do této skupiny neinvestičních přijatých transferů od krajů se řadí dotace na oslavu 930. výročí založení obce (2018), příspěvek na Vesnici roku (2019), dotace na rekonstrukci komunikace Ke Skále z Fondu obnovy venkova Středočeského kraje (2017) a v roce 2020 byla z Fondu životního prostředí a zemědělství Středočeského kraje poskytnuta dotace 1 000 tisíc Kč na obnova MVN a 10 tisíc Kč na promítání letního kina v obci.

Běžné výdaje jsou druhou částí běžného rozpočtu. Nejvyšší podíl na hodnotě běžných výdajů dosahovaly neinvestiční nákupy a související výdaje, které v roce 2021

tvořily 65,67 % hodnoty běžných výdajů. Druhou nejvýznamnější částí běžných výdajů byly platby a související výdaje tvořící 25,46 % hodnoty běžných výdajů v roce 2021. Méně významnými částmi byly neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům a mezi peněžními fondy téhož subjektu a platby daní a neinvestiční transfery soukromoprávním subjektům, které tvořily téměř 9 % podíl na hodnotě běžných výdajů v roce 2021. V roce 2021 dosahovaly běžné výdaje hodnoty 9,3 milionů Kč, což ve srovnání s rokem 2020 došlo ke snížení hodnoty běžných výdajů o 1 milion Kč. Na základě rostoucích cen energií lze předpokládat výrazné navýšení hodnot běžných výdajů v následujících letech.

Saldo běžného rozpočtu vznikne jako rozdíl mezi běžnými příjmy včetně neinvestičních transferů a běžnými výdaji. Saldo běžného rozpočtu podává informaci o hospodaření v daném roce. Obec Knovíz v letech 2017-2021 hospodařila s přebytkovým běžným rozpočtem, což značí stabilní hospodaření obce. V průměru se obci Knovíz podařilo meziročně ušetřit téměř 2 miliony Kč. Nejvyšší saldo běžného rozpočtu bylo zaznamenáno v roce 2019 činící téměř 3,5 milionů Kč a nejnižší saldo běžného rozpočtu bylo zaznamenáno v roce 2020 činící 822 tisíc Kč, což bylo způsobeno nárůstem běžných výdajů.

Mezi **kapitálové příjmy** je řazena hodnota investičních přijatých transferů a jedná se o jednorázové a neopakovatelné příjmy kapitálového rozpočtu. Na základě provedené analýzy je patrné, že kapitálové příjmy včetně přijatých transferů mající investiční charakter dosahovaly v letech 2017-2019 nulových hodnot, proto kapitálové příjmy musely být pokryty saldem běžného rozpočtu ve výše uvedených letech. Kapitálové příjmy v následujících letech byly tvořeny zejména příjmy z prodeje pozemků a přijatými dary na pořízení dlouhodobého majetku, jejich hodnota se pohybovala okolo 200 tisíc Kč. Investiční přijaté transfery byly tvořeny v letech 2020 a 2021 ostatními investičními transfery ze státního rozpočtu. V roce 2020 se jednalo o dotaci na herní prvky – Čerti z fondu Ministerstva pro místní rozvoj a v roce 2021 se jednalo o investiční transfer na revitalizaci malé vodní nádrže od Ministerstva zemědělství ve výši 1,9 milionů Kč.

Kapitálové výdaje jsou druhou částí kapitálového rozpočtu. Nejnižší hodnotu kapitálových výdajů obec musela vynaložit v roce 2018, jednalo se konkrétně o 362 tisíc Kč. Oproti tomu v roce 2021 byla zaznamenána nejvyšší hodnota kapitálových výdajů činící 9,3 milionů Kč z důvodu pořízení zemědělského stavení č.p. 1 se záměrem přestavby na mateřskou školu z důvodu navýšení kapacity mateřské školy. Na tento nákup nemovitosti byl obci poskytnut úvěr ve výši 6 milionů Kč od České spořitelny, a.s. V porovnání s rokem 2017 došlo v roce 2021 k téměř pětinasobnému navýšení hodnoty kapitálových výdajů.

Kapitálové výdaje byly použity zejména do oblasti pořízení budov, oprav místních komunikací, výdaji související s ČOV či obnovy malé vodní nádrže.

Saldo kapitálového rozpočtu vznikne jako rozdíl kapitálových příjmů včetně přijatých transferů mající investiční charakter a kapitálových výdajů. V analyzovaném období je patrné, že hodnota kapitálových výdajů mnohonásobně převyšuje hodnotu kapitálových příjmů včetně investičních přijatých transferů, což má za následek záporné saldo kapitálového rozpočtu. Obec Knovíz musela čerpat prostředky z bankovních účtů či ze salda běžného rozpočtu na pokrytí kapitálových výdajů. V roce 2021 bylo zaznamenáno nejvyšší záporné saldo kapitálového rozpočtu činící 7,3 milionů Kč, z důvodu koupě nemovitosti za účelem přestavby na MS.

Nástroje finanční analýzy jsou využívány ke komplexnímu zhodnocení ekonomické situace vybrané municipality a poskytují představu o současné finanční situaci obce. Pro poskytnutí představy o současné finanční situaci obce jsou vypočítány vybrané ukazatele autarkie, aktivity, likvidity a zadluženosti. Na základě vypočtených **ukazatelů autarkie** lze konstatovat, že je obec Knovíz soběstačná v pokrytí nákladů pomocí výnosů a běžných výdajů běžnými příjmy, jelikož hodnoty autarkie jsou vyšší než je doporučená hodnota dle Kraftové (2002) činící 100 %. U **ukazatelů aktivity** nedosahuje zkoumaná obec pozitivních výsledků, jelikož ukazatele obratu kapitálu a obratu aktiv dosahují nízkých hodnot. V roce 2021 došlo pouze k přetočení 18 % hodnoty stálých aktiv do hodnoty celkových výnosů za rok. Ukazatelé likvidity poskytují informaci o schopnosti municipální jednotky hradit včas své závazky. **Ukazatelé likvidity** se rozdělují na ukazatele okamžité likvidity, pohotové likvidity a běžné likvidity. Jelikož obec Knovíz disponuje velkým množstvím krátkodobých finančních prostředků a nízkou hodnotou krátkodobých závazků, dochází k tomu, že hodnoty jednotlivých ukazatelů likvidity dosahují několikanásobně vyšších hodnot než jsou doporučené hodnoty, což značí neefektivní vázání peněžních prostředků. V letech 2020 a 2021 došlo k významnému nárůstu krátkodobých závazků a tím k poklesu hodnot jednotlivých ukazatelů likvidit. Na základě vypočtených ukazatelů likvidity lze konstatovat, že obec Knovíz je schopna včas splácet své krátkodobé závazky. **Ukazatelé zadluženosti** jsou považovány za indikátory rizika pro budoucí investory a poskytují informace týkající se poměru vlastního a cizího kapitálu ve struktuře financování. Ukazatel finanční stability v letech 2017-2020 dosahoval hodnot okolo hranice 90 %, což odpovídá o finanční stabilitě obce, jelikož vlastní kapitál výrazně převyšuje cizí zdroje ve struktuře financování. V roce 2021 došlo k výraznému nárůstu cizích zdrojů, konkrétně se jednalo o nárůst položky

dlouhodobých úvěrů, kdy si obec sjednala úvěr od České spořitelny a.s. na odkup zemědělského stavení č.p. 1 se záměrem přestavby na mateřskou školu. Tudíž došlo ke snížení hodnoty ukazatele míry finanční stability na hodnotu 80 % a nárůstu hodnoty ukazatele celkové zadluženosti na 20 %. Ukazatel věřitelského rizika je doplňujícím ukazatelem k ukazateli míry finanční stability. Ukazatel věřitelského rizika je taktéž označován jako ukazatel celkové zadluženosti, který by dle doporučené literatury neměl překročit hranici 30 %, což obec Knovíz v analyzovaném období splnila. Koeficient zadluženosti udává podíl cizích zdrojů a vlastního kapitálu. Hodnoty koeficientu zadluženosti přibližně korespondují s hodnotami ukazatele celkové zadluženosti. Jedná se o trend zvyšování podílu cizích zdrojů na struktuře financování, který v roce 2021 dosahoval 26 %. Tento výrazný podíl cizích zdrojů ve struktuře financování je způsoben zejména nárůstem položky dlouhodobých úvěrů v roce 2021.

Finanční a majetková analýza je součástí analytických postupů programu rozvoje obce, kde slouží jako nástroj pro sledování stavu a vývoje obecního majetku, očekávaných příjmů a výdajů a dalších ukazatelů zabývajících se hospodařením municipalit. Základem pro výpočet ukazatelů FAMA jsou informace z účetních výkazů a informace týkající se vývoje počtu obyvatel s trvalým pobytem na území zkoumané obce. V první části byly zkoumány příjmy na obyvatele, jednalo se velikost celkových, daňových a vlastních příjmů připadajícího na obyvatele s trvalým pobytem. **Ukazatel celkových příjmů na obyvatele** v analyzovaném období dosahoval meziročního tempa růstu, kdy nejvyšší hodnota byla dosažena v roce 2021 a činila hodnotu 22,29 tisíc Kč. **Ukazatel daňových příjmů** na obyvatele dosahoval taktéž dlouhodobého meziročního rostoucího trendu. Nejvíce daňových příjmů připadalo na obyvatele obce Knovíz v roce 2021, jednalo se o hodnotu 16,33 tisíc Kč. Tato hodnota byla způsobena i poklesem počtu obyvatel s trvalým pobytem v obci v roce 2021. Daňové příjmy tvoří nejpočetnější skupinu příjmů rozpočtů municipalit a jsou tvořeny sdílenými a svěřenými daněmi. **Ukazatel vlastních příjmů** je tvořen pouze příjmy z vlastní činnosti a odvody přebytků organizací s přímým vztahem, které jsou součástí nedaňových příjmů. U ukazatele vlastních příjmů na obyvatele je patrný flukтуаční trend vývoje, kdy nejvyšší hodnota byla zaznamenána v roce 2021 činící hodnotu 1 430 Kč na obyvatele. Tato nejvyšší hodnota byla způsobena snížením počtu obyvatel v roce 2021 a zároveň zvýšením příjmů z poskytování služeb a výrobků. V roce 2020 došlo k výraznému poklesu ukazatele vlastních příjmů na obyvatele na hodnotu 1 190 Kč, který způsobil pokles příjmů z poskytování služeb a výrobků. Dalším ukazatelem navazujícím na ukazatel

vlastních příjmů na obyvatele je **ukazatel míry soběstačnosti**. Míra soběstačnosti představuje procentuální podíl vlastních příjmů na celkových příjmech. Jelikož vlastní příjmy tvořily v roce 2021 pouze 6,39 % hodnoty celkových příjmů, nelze obec hodnotit jako soběstačnou v tomto ohledu. Při podrobnější analýze je zřejmé, že v letech 2017-2019 byl zaznamenán rostoucí trend ukazatele míry soběstačnosti obce, tak v roce 2020 došlo k výraznému poklesu ukazatele míry soběstačnosti, který byl způsoben nárůstem celkových příjmů a poklesem hodnoty vlastních příjmů. V tomto ohledu bych doporučil obci Knovíz zvýšit hodnotu ukazatele míry soběstačnosti, zejména by se jednalo o zvýšení příjmů z vlastní činnosti a odvodů přebytků organizací s přímým vztahem, například zvýšením příjmů z pronájmu nemovitostí. **Ukazatel hrubé úspory** vznikne po odečtení běžných výdajů od celkových příjmů. V případě přebytku na straně celkových příjmů mohou být volné finanční prostředky využity například pro pokrytí investičních výdajů obce. V analyzovaném období došlo ke každoročnímu pokrytí běžných výdajů celkovými příjmy, kdy v letech 2019 a 2021 byl zaznamenán přebytek celkových příjmů přes 3,3 milionů Kč, který mohl být využit například k pokrytí kapitálových výdajů. Nejmenší přebytek byl zaznamenán v roce 2020 činící 1,5 milionů Kč, kdy došlo k výraznému navýšení běžných výdajů. Dalším ukazatelem je **míra krytí běžných výdajů** hodnotou běžně se opakujících příjmů. Na základě provedené analýzy běžného rozpočtu bylo zjištěno kladné saldo běžného rozpočtu, jednalo se tedy o přebytkový běžný rozpočet. Tak je patrné, že běžné příjmy jsou schopny pokrýt hodnotu běžných výdajů. V roce 2020 muselo být využito 92,6 % běžných příjmů na pokrytí běžných výdajů, což se jednalo o nejvyšší hodnotu ukazatele míry krytí běžných výdajů. Nejnižší hodnota ukazatele míry krytí běžných výdajů byla vypočítána v roce 2019, kdy na pokrytí běžných výdajů bylo potřeba pouze 63,11 % běžných příjmů roku 2019. Investiční podíl je ukazatelem udávající podíl kapitálových výdajů na hodnotě celkových výdajů, jedná se o strukturu celkových výdajů. **Investiční podíl** neboli struktura celkových výdajů informuje o rychlosti rozvoje a obnovy obecního majetku. Z provedené analýzy je viditelné, že v roce 2018 nacházela obec Knovíz v investičním útlumu, jelikož podíl investičních výdajů tvořil pouze 5,6 % celkových výdajů. Nejvyšší investiční aktivita byla zaznamenána v letech 2019 a 2021, kdy se jednalo o 43,68 % a 50,18 % podíl investičních výdajů na celkových výdajích. Jednalo se tedy o intenzivní investiční rozvoj, kdy obec investovala do rozvoje a obnovy místních komunikací, obnovy malé vodní nádrže a do pořízení zemědělského stavení za účelem přestavby na mateřskou školu. Posledním vybraným ukazatelem finanční a majetkové analýzy je ukazatel hodnoty majetku obyvatele vypovídající o majetkové

vybavenosti zkoumané municipality. V rámci ukazatele hodnoty majetku na obyvatele lze rozlišovat ukazatele hodnoty celkového majetku na obyvatele a hodnoty dlouhodobého hmotného majetku na obyvatele. Počet obyvatel obce je dán počtem obyvatel s trvalým pobytem v obci Knovíz. Oba ukazatelé majetku na obyvatele dosahovali v analyzovaném období rostoucího trendu meziročního vývoje. Ukazatel celkového majetku připadajícího na obyvatele dosahoval průměrné hodnoty činící 110 tisíc Kč. Ukazatel hodnoty DHM průměrně dosahoval hodnoty činící 100 tisíc Kč. Charakter vývoje ukazatele DHM na obyvatele je totožný s ukazatelem celkového majetku na obyvatele, jelikož dlouhodobý hmotný majetek tvoří v průměru 90 % hodnoty celkových aktiv.

Soustava informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU) je využívána Ministerstvem financí ČR k pravidelnému sledování hospodaření municipalit a jejich příspěvkových organizací. Na základě pozměněné metodiky byly vypočítány monitorující ukazatelé SIMU, které byly následně porovnány s doporučenými hodnotami Ministerstva financí ČR. Prvním monitorujícím ukazatelem je **pravidlo rozpočtové odpovědnosti** udávající podíl dluhu k průměrnému příjmu za poslední 4 roky. Doporučená hodnota ukazatele by neměla překročit 60 %. V roce 2021 byla hodnota pravidla rozpočtové odpovědnosti rovna 100,67 %. Tuto vysokou hodnotu monitorujícího ukazatele způsobilo navýšení zadluženosti obce, zejména přijatý úvěr na koupi zemědělského stavení za účelem přestavby na mateřskou školu. Druhým monitorujícím ukazatelem je **podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům**, který by neměl překročit hodnotu 25 %. Obci Knovíz se ve sledovaném období podařilo dosahovat hodnot nepřesahující hranici 25 %, což lze považovat za pozitivní jev. Nejvyšší hodnota monitorujícího ukazatele byla v roce 2021 činící 20,45 %, která byla způsobena nárůstem cizích zdrojů, zejména dlouhodobých úvěrů. Posledním monitorujícím ukazatelem je **celková likvidita** vyjadřující podíl oběžných aktiv a krátkodobých závazků. Doporučená hodnota by měla být vyšší než 1. Ukazatel celkové likvidity v analyzovaném období mnohonásobně převyšoval doporučenou hodnotu z důvodu nízkých hodnot krátkodobých závazků. Což vypovídá o neefektivním vázání finančních prostředků. Od roku 2020 došlo k meziročnímu nárůstu hodnoty krátkodobých závazků, který zapříčinil pokles hodnoty ukazatele celkové likvidity přibližující se k doporučené hodnotě MF ČR.

6 Závěr a doporučení

Cílem této diplomové práce je zhodnocení hospodaření obce Knovíz v letech 2017-2021 pomocí analýzy jednotlivých rozpočtových složek obce a vybraných ukazatelů finanční a majetkové analýzy a soustavy informativních a monitorujících ukazatelů. Dalším cílem je základě zjištěných výsledků stanovit závěry, návrhy a doporučení vedoucí ke stabilizaci a zefektivnění hospodaření obce Knovíz v následujících letech.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část je založena na studiu odborné literatury a internetových zdrojů zabývajících se problematikou analýzy rozpočtových složek municipálních jednotek, finanční a majetkovou analýzou a soustavou informativních a monitorujících ukazatelů. Literární rešerše vycházela z české i zahraniční literatury pojednávající o dané problematice. V teoretické části je popsána charakteristika obce a její působnost, orgány obce, obecní majetek, rozpočet a rozpočtová struktura, finanční analýza municipálních jednotek, finanční a majetková analýza a soustava informativních a monitorujících ukazatelů SIMU.

Pro vypracování praktické části byly využity poznatky získané studiem odborné literatury zabývajících se problematikou hospodaření municipálních jednotek v teoretické části. V úvodu praktické části byla provedena základní charakteristika obce Knovíz, kde byly uvedeny základní informace o obci, stručná historie obce, technická a občanská vybavenost obce a informace o dopravní dostupnosti. Dále byla provedena demografická struktura obyvatelstva. K naplnění cíle diplomové práce byla využita analýza hospodaření obce Knovíz, jednalo se konkrétně o podrobnou analýzu jednotlivých příjmů a výdajů skutečného plnění rozpočtů v letech 2017-2021. Po podrobné analýze jednotlivých položek rozpočtů a výpočtu salda celkového, běžného a kapitálového rozpočtu byla provedena analýza hospodaření obce Knovíz pomocí vybraných ukazatelů finanční analýzy municipálních jednotek a finanční a majetkové analýzy. Finanční analýza byla doplněna o soustavu informativních a monitorujících ukazatelů SIMU, jenž je součástí monitoringu hospodaření obcí prováděnou MF ČR. Závěr práce obsahuje shrnutí zjištěných výsledků v praktické části a stanovení závěrů, doporučení a návrhů vedoucí ke stabilizaci a zefektivnění hospodaření obce Knovíz v následujících letech.

Provedenou analýzou **demografické struktury obyvatelstva** obce Knovíz bylo zjištěno pozvolné stárnutí populace odpovídající charakteristickému trendu pro vyspělé evropské státy. K roku 2021 v obci Knovíz bylo 565 obyvatel s trvalým pobytem na území

obce, kdy nejpočetnější skupinu tvořili lidé v produktivním věku, konkrétně se jednalo o 65,13 % z celkového počtu obyvatel v roce 2021. V následujících letech lze předpokládat navýšení počtu obyvatel s trvalým pobytem, jelikož na katastrálním území obce Knovíz dochází k výstavbě 22 rodinných domů nízkoenergetickým provozem. Na základě odhadu by mělo dojít k nárůstu obce Knovíz o 80 obyvatel s trvalým pobytem. Obec disponuje v rámci občanské vybavenosti mateřskou školou s nedostatečnou kapacitou činící 35 dětí. V obci se nenachází lékařská ordinace, dům s pečovatelskou službou či domov důchodců, přičemž v roce 2021 tvořilo obyvatelstvo v postproduktivním věku 19 % celkového obyvatelstva obce. Na základě stárnutí populace a zvýšení počtu obyvatel s postproduktivním věku by se měla obec postupně připravovat na zabezpečení péče o danou věkovou skupinu.

Po provedení **analýzy rozpočtu** obce Knovíz v letech 2017-2021 bylo zjištěno, že obec Knovíz hospodařila v daném období se schodkovým celkovým rozpočtem kromě roku 2018, kdy bylo zaznamenáno kladné saldo celkového rozpočtu ve výši 2,2 milionů Kč. Při podrobnější analýze rozpočtu obce bylo zjištěno, že schodkový celkový rozpočet obce je způsoben zejména záporným saldem kapitálového rozpočtu. Záporné saldo kapitálového rozpočtu je způsobeno tím, že kapitálové výdaje mnohonásobně převyšují kapitálové příjmy a investiční přijaté transfery. V letech 2017-2019 kapitálové příjmy s investičními přijatými transfery dosahovaly nulových hodnot. Pro pokrytí salda kapitálového rozpočtu obec musela čerpat prostředky z bankovních účtů či ze salda běžného rozpočtu. V porovnání s rokem 2017 došlo v roce 2021 k pětinasobnému navýšení hodnoty kapitálových výdajů, které mělo za následek změnu struktury celkových výdajů na vyrovnaný podíl kapitálových a běžných výdajů. Na základě provedené analýzy běžného rozpočtu je patrné, že obec Knovíz je soběstačná v pokrytí běžných výdajů běžnými příjmy s průměrným saldem běžného rozpočtu ve výši 2 milionů Kč. Mým doporučením v této oblasti je zaměření se na zvýšení kapitálových příjmů a investičních přijatých transferů, které by byly využity pro pokrytí kapitálových výdajů a tím by se snížil schodek kapitálového rozpočtu.

U vybraných ukazatelů **finanční analýzy municipálních jednotek** je patrný pokles hodnot ukazatelů zejména v letech 2020 a 2021, který byl způsoben nárůstem závazků, zejména přijatým úvěrem na pořízení zemědělského stavení č.p. 1 za účelem přestavby na mateřskou školu s vyšší kapacitou dětí. Tento jev byl patrný zejména u ukazatelů zadluženosti. U **ukazatelů likvidity** do roku 2020 byl patrný trend mnohonásobně vyšších hodnot než jsou doporučené dle jednotlivých autorů. Po roce 2020 díky nárůstu

krátkodobých závazků dochází k poklesu hodnot ukazatelů likvidity odpovídající doporučeným hodnotám. U **ukazatelů zadluženosti** po roce 2020 došlo k významnější změně ve struktuře financování, tedy podílu cizího a vlastního kapitálu. Došlo ke snížení hodnoty ukazatele míry finanční stability na hodnotu 80 % a nárůstu hodnoty ukazatele celkové zadluženosti na 20 %. Tato změna ve struktuře financování byla způsobena zejména přijatým dlouhodobým úvěrem. I přes tuto změnu ve struktuře financování lze obec Knovíz označit jako finančně stabilní. Na základě vypočtených **ukazatelů autarkie** lze konstatovat, že je obec Knovíz soběstačná v pokrytí nákladů pomocí výnosů a běžných výdajů běžnými příjmy, jelikož hodnoty autarkie jsou vyšší než je doporučená hodnota dle Kraftové (2002) činící 100 %.

Na základě provedené **finanční a majetkové analýzy** obce Knovíz v letech 2017-2021 je zřejmé, že obec vytváří nízkou hodnotu vlastních příjmů, jedná se o příjmy z vlastní činnosti a odvody přebytků organizací s přímým vztahem, které jsou součástí nedaňových příjmů a v roce 2021 tvořily pouze 6,39 % hodnoty celkových příjmů. Ukazatel **vlastních příjmů na obyvatele** s trvalým pobytem na území obce Knovíz v roce 2021 činil pouze 1 430 Kč. Navazujícím ukazatelem je ukazatel **míry soběstačnosti**, který představuje podíl vlastních příjmů na celkových příjmech. Jelikož vlastní příjmy tvořily v roce 2021 pouze 6,39 % hodnoty celkových příjmů, nelze obec hodnotit jako soběstačnou v tomto ohledu. Ukazatel **míry krytí běžných výdajů** poskytuje informace o schopnosti běžných příjmů pokrýt běžné výdaje. Ukazatel míry krytí běžných výdajů pomocí běžných příjmů odpovídá provedené analýze běžného rozpočtu s kladným saldem běžného rozpočtu, tedy s průměrným přebytkem ve výši 2 milionů Kč. **Investiční podíl** informuje o rychlosti rozvoje či obnovy obecního majetku. Investiční podíl může být také označen jako podíl celkových výdajů obce. Z provedené analýzy je viditelné, že se v roce 2018 obec Knovíz nacházela v investičním útlumu, jelikož podíl investičních výdajů tvořil pouze 5,6 % celkových výdajů. Nejvyšší investiční aktivita byla zaznamenána v letech 2019 a 2021, kdy se jednalo o 43,68 % a 50,18 % podíl investičních výdajů na celkových výdajích. Jednalo se tedy o intenzivní investiční rozvoj, kdy obec investovala do rozvoje a obnovy místních komunikací, obnovy malé vodní nádrže a do pořízení zemědělského stavení za účelem přestavby na mateřskou školu. Tento ukazatel může být také brát jako jeden z aspektů při rozhodování například o koupi nemovitosti v dané obci. Mým doporučením na základě provedené finanční a majetkové analýzy je zvýšení hodnoty vlastních příjmů prostřednictvím příjmů z pronájmu nemovitostí a jejich částí. Viz příloha 4.

U soustavu informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU) jsou zkoumány zejména monitorující ukazatelé, které jsou porovnány s doporučenými hodnotami MF ČR. Prvním monitorujícím ukazatelem je **pravidlo rozpočtové odpovědnosti** udávající podíl dluhu k průměrnému příjmu za poslední 4 roky. Doporučená hodnota ukazatele by neměla překročit 60 %. V roce 2021 byla hodnota pravidla rozpočtové odpovědnosti rovna 100,67 %. Tuto vysokou hodnotu monitorujícího ukazatele způsobilo navýšení zadluženosti obce, zejména přijatý úvěr na koupi zemědělského stavení za účelem přestavby na mateřskou školu. Druhým monitorujícím ukazatelem je **podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům**, který by neměl překročit hodnotu 25 %. Obci Knovíz se ve sledovaném období podařilo dosahovat hodnot nepřesahující hranici 25 %, což lze považovat za pozitivní jev. Nejvyšší hodnota monitorujícího ukazatele byla v roce 2021 činící 20,45 %, která byla způsobena nárůstem cizích zdrojů, zejména dlouhodobých úvěrů. Posledním monitorujícím ukazatelem je **celková likvidita** vyjadřující podíl oběžných aktiv a krátkodobých závazků. Ukazatel celkové likvidity v analyzovaném období mnohonásobně převyšoval doporučenou hodnotu z důvodu nízkých hodnot krátkodobých závazků. Což vypovídá o neefektivním vázání finančních prostředků. Od roku 2020 došlo k meziročnímu nárůstu hodnoty krátkodobých závazků, který zapříčinil pokles hodnoty ukazatele celkové likvidity přibližující se k doporučené hodnotě MF ČR.

Přijatý úvěr na koupi zemědělského stavení za účelem přestavby na mateřskou školu s větší kapacitou způsobil změnu v poměru celkových výdajů, nárůst ukazatelů zadluženosti, vysoký investiční podíl související se strukturou celkových výdajů a nesplnění pravidla rozpočtové odpovědnosti. U nárůstu ukazatelů zadluženosti se jednalo o změnu ve struktuře financování, tedy o zvýšení podílu cizích zdrojů ve struktuře financování. Zvýšení zadluženosti obce je v tomto případě způsobeno nutnými investicemi a potřebnými investičními záměry nikoli provozní zadlužeností. Jedná se o nutné a potřebné investice typu obnovy malé vodní nádrže, oprav infrastruktury, pořízení zemědělského stavení za účelem přestavby na mateřskou školu a další.

7 Seznam použitých zdrojů

Kněžní zdroje

BALÍK, Stanislav. *Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-2908-4.

BRUSHKO, Iuliia. *Financial signaling and earnings forecasts*. Prague: CERGE-EI, 2013. Working paper series, 498. ISBN 978-80-7343-302-4.

ČERNOHORSKÝ, Jan, TEPLÝ, Petr. *Základy financí*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3669-3.

ČERNOHORSKÝ, Jan. *Finance: od teorie k realitě*. Praha: Grada Publishing, 2020. Finance (Grada). ISBN 978-80-271-2215-8

ČERNOHORSKÝ, Jiří, ed. *Příručka pro člena zastupitelstva obce po volbách 2018*. Praha: Svaz měst a obcí České republiky, 2018. ISBN 978-80-906843-2-4.

ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav, ČOPIK, Jan. *Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]*. Praha: Grada, 2010. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-3061-5.

DLUHOŠOVÁ, Dana. *Finanční řízení a rozhodování podniku: analýza, investování, oceňování, riziko, flexibilita, interakce*. Čtvrté vydání. Jesenice: Ekopress, 2021. ISBN 978-80-87865-71-2.

FRIDSON, Martin S. a Fernando ALVAREZ. *Financial statement analysis: a practitioner's guide*. Third edition. New York: J. Wiley, c2002. Wiley finance. ISBN 978-0-471-40917-5.

HANŠPACH, Daniel. *Political, organizational and policy transformation at the municipal level: the case of Liberec*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1997. Working Papers, 97:1. ISBN 80-85950-23-5.

HORIZINKOVÁ, Eva, NOVOTNÝ, Vladimír. *Základy organizace veřejné správy v ČR*. 3., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-459-6.

HRABALOVÁ, Simona. Dluhy Jindřichovic pod Smrkem a „otevřený“ starosta. Britské listy (online). 2005-06-13. [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <http://blisty.cz/art/23747.html>.

KADEŘÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ. *Územní samospráva – udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-910-4.

KALOUDA, František. *Finanční analýza a řízení podniku*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o, 2016. ISBN 978-80-7380-591-3.

KNÁPKOVÁ, Adriana, Drahomíra PAVELKOVÁ, Daniel REMEŠ a Karel ŠTEKER. *Finanční analýza: komplexní průvodce s příklady*. 3., kompletně aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2017. Prosperita firmy. ISBN 978-80-271-0563-2.

- KRAFTOVÁ, Ivana. *Finanční analýza municipální firmy*. Praha: C.H. Beck, 2002. C.H. Beck pro praxi. ISBN 80-7179-778-2.
- KUBÁTOVÁ, Květa. *Theoretical and practical aspects of public finance: the eighth international conference, April 12-13, 2002*. Praha: University of Economics, 2002. ISBN 80-245-0270-4.
- KUBÍČKOVÁ, Dana a Irena JINDŘICHOVSKÁ. *Finanční analýza a hodnocení výkonnosti firmy*. V Praze: C.H. Beck, 2015. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-538-1.
- LANDA, Martin. *Jak číst finanční výkazy: [analýza účetních výkazů, hodnocení finanční výkonnosti, měření efektivity investic: případové studie, příklady, koncepce podnikového účetního systému]*. Brno: Computer Press, 2008. ISBN 978-80-251-1994-5.
- MACHÁČEK, Jaroslav, TOTH, Petr, WOKOUN, René. *Regionální a municipální ekonomie*. Praha: Oeconomica, 2011. Vysokoškolská učebnice. ISBN 978-80-245-1836-7.
- MATOUŠKOVÁ, Zdena, MACHÁČEK, Jaroslav, POSTRÁNECKÝ, Josef, TOTH, Petr. *Regionální a municipální ekonomika*. Vyd. 1. V Praze: Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. 156 s. ISBN 8024500612.
- ORT, Petr. *Cenové mapy České republiky 2022: [aktuální průměrné ceny bytových prostor, nebytových prostor a pozemků v jednotlivých krajích České republiky]*. Praha: Dashöfer, [2022].
- OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek: po novele zákona o účetnictví*. V Praze: C.H. Beck, 2011. C.H. Beck pro praxi. ISBN 978-80-7400-342-4.
- PAVLAS, Miroslav. *Ukazatele finanční stability města: Regionální rozvoj mezi teorií a praxí*. 2015. Hradec Králové: Civitas per Populi, 2015. ISSN 1805-3246.
- PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.
- PEKOVÁ, Jitka, PILNÝ, Jaroslav, JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-052-1.
- PEKOVÁ, Jitka. *Veřejné finance: úvod do problematiky*. Vyd. 2., přeprac. Praha: ASPI, 2002. ISBN 80-86395-19-7.
- PEŠKOVÁ, Radka a Irena JINDŘICHOVSKÁ. *Finanční analýza*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomie a managementu, 2012. Edice učebních textů. ISBN 978-80-86730-89-9.
- POTŮČEK, Martin, ed. *Capacities of governance in the Czech Republic*. Praha: Matfyzpress, 2008. ISBN 978-80-7378-038-8.
- PROVAZNÍKOVÁ, Romana, SEDLÁČKOVÁ, Olga. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-2789-9

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-5608-0.

PŮČEK, Milan. *Udržitelné finanční řízení obcí a regionů*. Praha: Národní síť Zdravých měst České republiky, 2015. ISBN 978-80-906033-0-1.

RŮČKOVÁ, Petra. *Finanční analýza: metody, ukazatele, využití v praxi*. 7. aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2021. Finance. ISBN 978-80-271-3124-2.

SEDLÁČEK, Jaroslav. *Finanční analýza podniku*. 2. aktualiz. vyd. Brno: Computer Press, 2011. ISBN 978-80-251-3386-6.

STROUHAL, Jiří, Carmen Giorgiana BONACI a Răzvan V. MUSTAŢĂ. *International accounting practices*. Prague: Oeconomica, 2014. Vysokoškolská učebnice. ISBN 978-80-245-2040-7.

TISUCKÁ, Marika. Knovízská kultura: Knovíz. *Titulní stránka: Knovíz* [online]. [cit. 2022-05-12] Dostupné z: <https://www.knoviz.cz/knovizska-kultura>

TOMANCOVÁ, Jaroslava, Jan OBROVSKÝ a Antonín BRTOUN. *Veřejná správa a finance*. Boskovice: ALBERT, 2009. ISBN 978-80-7326-162-7.

TOTH, Petr. *Ekonomické aktivity obcí a měst*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-491-6

TOTH, Petr. *Financování obcí-sociálně ekonomický rozvoj systému: výstup z projektu GAČR 402/03/1235*. Praha: Oeconomica, 2005. ISBN 80-245-0957-1.

ŽÁK, Milan. *Velká ekonomická encyklopedie*. Praha: Linde, 1999. ISBN 80-7201-172-3.

Internetové zdroje

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 128/2000 Sb.: Zákon o obcích (obecní řízení). In: Sběrka zákonů. 2000, částka 38. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128>

ČÚZK – Dokument. ČÚZK – Úvod [online]. Copyright © [cit. 19.05.2022]. Dostupné z: https://www.cuzk.cz/Dokument.aspx?AKCE=META:SESTAVA:MDR002_XSLT:WEBCUZK_ID:667188

Ekonomické subjekty v obcích Středočeského kraje [online]. [cit. 2022-05-23]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xs/ekonomicke-subjekty-v-obcich-stredoceskeho-kraje>

Historie: Knovíz. Titulní stránka: Knovíz [online]. [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: <https://www.knoviz.cz/historie>

Integrace veřejné dopravy na Slánsku od 24. 8. 2019 | Pražská integrovaná doprava. Úvodní stránka | Pražská integrovaná doprava [online]. Copyright © 2022 ROPID [cit. 23.05.2022]. Dostupné z: <https://pid.cz/integrace-slanska-od-2019/>

Koš Classic na psi exkrementy | Kategorie e-shopu | Městský mobiliář – Urbania vybavení veřejného prostoru. Městský mobiliář – Urbania vybavení veřejného prostoru [online]. Dostupné z: <https://mestskymobiliar.cz/kategorie-produktu/kos-classic-na-psi-exkrementy/>

Koš na psí exkrementy se zásobníkem na igelitové sáčky. | parkove-lavicky.cz. Český výrobce městského mobiliáře se zaměřením na parkové lavičky a venkovní koše [online]. Copyright © 2016 [cit. 12.01.2023]. Dostupné z: <https://www.parkove-lavicky.cz/kos-na-psi-exkrementy-se-zasobnikem-na-igelitove-sacky.html>

Malý lexikon obcí České republiky - 2021: Území: Knovíz (okres Kladno) [online]. [cit. 2022-05-12]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=MLO2021Obce&f=TABULKA&z=T&katalog=33335&u=v51__VUZEMI__43__532487#w=

Mapy.cz [online], [cit. 2023-01-16]. Dostupné z <https://mapy.cz/turisticka?q=Knov%C3%ADz&source=muni&id=3693&ds=2&x=14.1373953&y=50.2140218&z=15>

Monitor Státní Pokladny. Monitor Státní Pokladny [online]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/ucetni-jednotka/00234541/prehled?rad=t&obdobi=2211>

Monitoring hospodaření územních samosprávných celků | Hospodaření obcí | Ministerstvo financí ČR. Ministerstvo financí ČR [online]. Copyright © 2005 [cit. 23.07.2022]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci/monitoring-hospodareni-uzemnich-samospra>

O PROJEKTU – KNOVÍZ. úvod – KNOVÍZ [online]. Copyright © 2022 Knovíz 22 [cit. 25.05.2022]. Dostupné z: <https://knoviz22.cz/o-projektu/>

Obyvatelstvo podle pohlaví a věkových skupin v obcích Středočeského kraje [online]. [cit. 2022-05-23]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xs/mesta_a_obce

Počet obyvatel – obce vybraného území: Veřejná databáze [online]. [cit. 2022-05-23]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvokc=101&pvoch=40185&pvo=DEM15&z=T&f=TABULKA&skupId=3830&katalog=33155&c=v3~3__RP2016&&str=v50

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 - Půdorys 1. patra obecního úřadu s možným uspořádáním a vybavením místností

Obrázek 2 - Místa instalace venkovních setů na psí exkrementy v katastru obce Knovíz

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 – Schéma běžného rozpočtu

Tabulka 2 – Ukazatelé SIMU

Tabulka 3 - Základní informace o obci Knovíz

Tabulka 4 - Věkové skupiny obyvatelstva obce Knovíz v roce 2021

Tabulka 5 - Analýza celkového rozpočtu obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 6 - Analýza celkových příjmů obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 7 - Analýza celkových výdajů obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 8 - Běžné příjmy obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 9 - Daňové příjmy obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 10 - Nedaňové příjmy obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 11 - Neinvestiční transfery obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 12 - Běžné výdaje obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 13 - Neinvestiční nákupy a související výdaje obce za roky 2017-2021 v tis. Kč

Tabulka 14 - Platy a související výdaje obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 15 - Neinvestiční transfery veřejnoprávním subjektům a mezi peněžními fondy téhož subjektu a platby daní obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 16-Neinvestiční transfery soukromoprávním subjektům za roky 2017-2021 v tis. Kč

Tabulka 17 - Saldo běžného rozpočtu obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 18 - Kapitálové příjmy a investiční přijaté transfery za roky 2017-2021 v tis. Kč

Tabulka 19 - Kapitálové výdaje obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 20 - Saldo kapitálového rozpočtu obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 21 - Ukazatelé autarkie obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 22 - Ukazatelé aktivity obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 23 - Ukazatelé likvidity obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 24 - Ukazatelé zadluženosti obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 25 - Míra soběstačnosti obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 26 - Míra krytí běžných výdajů obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 27 - Hodnota majetku na obyvatele obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Tabulka 28 - Ukazatelé SIMU obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

8.3 Seznam grafů

Graf 1 - Vývoj počtu obyvatel obce Knovíz v letech 2017-2021

Graf 2 - Struktura celkových výdajů obce Knovíz za roky 2017-2021

Graf 3 - Celkové rozpočtové příjmy na obyvatele obce Knovíz za roky 2017-2021 v tis. Kč

Graf 4 - Vlastní příjmy na obyvatele obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Graf 5 - Daňové příjmy na obyvatele obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Graf 6 - Hrubá úspora obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Graf 7 - Investiční podíl obce Knovíz za roky 2017-2021

8.4 Seznam použitých zkratk

Bc. - Bakalář

Č.p. - Číslo popisné

ČOV - Čistírna odpadních vod

ČPK - Čistý provozní (pracovní) kapitál

ČSÚ - Český statistický úřad

DČ - Doplňková činnost

DHM - Dlohodobý hmotný majetek

FAMA - Finanční a majetková analýza

HČ - Hlavní činnost

Ing. - Inženýr

KFM - Krátkodobý finanční majetek

KZ - Krátkodobé závazky

L1 - Okamžitá likvidita

L2 - Pohotová likvidita

L3 - Běžná likvidita

MF ČR - Ministerstvo financí České republiky

MS - Materská škola

MVN - Malá vodní nádrž

OA - Oběžná aktiva

S.r.o. - Společnost s ručením omezeným

Sb. - Sbírký

SIMU - Soustava informativních a monitorujících ukazatelů

Tis. Kč - Tisíc korun českých

TJ - Tělovýchovná jednota

VK - Vlastní kapitál

VZZ - Výkaz zisků a ztrát

Přílohy

Seznam příloh

Příloha 1 – Základní členění rozvahy obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Příloha 2 – Základní členění VZZ obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Příloha 3 – Dílčí položky rozpočtu obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Příloha 4 - Návrh o pronájmu prvního patra Obecního úřadu Knovíz

Příloha 5 - Návrh na zvýšení poplatků ze psů a jeho možné využití

Příloha 1 – Základní členění rozvahy obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

	Název položky	2017	2018	2019	2020	2021
	Aktiva celkem	58 233	57 932	62 753	63 571	72 123
A	Stálá aktiva	53 644	52 751	56 012	56 958	64 708
I.	DNM	239	239	302	302	302
II.	DHM	53 403	52 512	55 710	56 656	64 406
III.	DFM	2	0	0	0	0
B	Oběžná aktiva	4 589	5 181	6 741	6 612	7 414
I.	Zásoby	23	92	81	25	23
II.	Krátkodobé pohledávky	1 167	93	275	1 690	3 663
III.	KFM	3 399	4 996	6 385	4 897	3 728
	Pasiva celkem	58 233	57 932	62 753	63 571	72 123
C	Vlastní kapitál	52 240	53 578	55 618	55 500	57 373
I.	Jmění účetní jednotky upravující položky	42 040	41 498	40 857	40 794	42 185
III.	Výsledek hospodaření	10 200	12 080	14 761	14 705	15 188
D	Cizí zdroje	5 993	4 354	7 136	8 071	14 749
II.	Dlouhodobé závazky	5 660	4 023	6 541	5 901	10 712
III.	Krátkodobé závazky	333	331	594	2 170	4 037

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Příloha 2 – Základní členění VZZ obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

	Název položky	2017	2018	2019	2020	2021
A.	Náklady celkem	8 506	7 559	7 401	11 879	10 863
A.I.	Náklady z činnosti	7 905	6 970	6 312	10 931	9 791
A.II.	Finanční náklady	152	118	138	162	198
A.III.	Náklady z transferů	449	471	564	611	670
A.V.	Daň z příjmů	0	0	387	175	204
B.	Výnosy celkem	9 557	9 438	10 082	11 824	11 346
B.I.	Výnosy z činnosti	1 191	1 361	1 269	1 300	1 445
B.II.	Finanční výnosy	1	1	2	2	0
B.IV.	Výnosy z transferů	1 915	1 324	1 436	2 604	1 081

B.V.	Výnosy ze sdílených daních a poplatků	6 450	6 753	7 375	7 918	8 820
C.1.	VH před zdaněním	1 051	1 879	3 068	119	687
C.2.	VH běžného účetního období	1 051	1 879	2 681	-55	483

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Příloha 3 – Dílčí položky rozpočtu obce Knovíz za roky 2017-2021 v tisících Kč

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Celkové příjmy	9 016	8 677	9 461	11 766	12 593
Běžné příjmy	7 714	8 191	8 670	9 178	10 154
Daňové příjmy	6 803	7 179	7 758	8 345	9 224
Nedaňové příjmy	911	1 012	912	833	930
Běžné transfery	1 302	485	783	1 910	363
Kapitálové příjmy	0	1	0	205	141
Kapitálové transfery	0	0	0	474	1 936
Celkové výdaje	9 058	6 462	10 592	12 636	18 601
Běžné výdaje	7 157	6 100	5 966	10 266	9 268
Kapitálové výdaje	1 901	362	4 626	2 370	9 333

Zdroj: Účetní výkazy obce Knovíz za roky 2017-2021

Příloha 4 - Návrh o pronájmu prvního patra Obecního úřadu Knovíz

Prvním návrhem je pronájem 1. patra obecního úřadu, který vychází z provedené finanční a majetkové analýzy v praktické části diplomové práce. Výše uvedený návrh odpovídá doporučení, že by obec Knovíz měla zvýšit hodnotu vlastních příjmů. Zvýšením hodnoty vlastních příjmů se také projeví ve zvýšení míry soběstačnosti obce, jedná se tedy o zvýšení podílu vlastních příjmů na celkových příjmech. Tento návrh by se uskutečnil pouze za předpokladu, že by se obci Knovíz podařilo získat finanční prostředky na zrekonstruování zemědělského stavení č.p. 1, do kterého by se po rekonstrukci přestěhovala mateřská škola z důvodu nedostatečné kapacity ve stávajícím objektu. Do budovy mateřské školy by se přesunul obecní úřad a obecní knihovna.

Obec Knovíz by pronajímala první patro obecního úřadu, jednalo by se o pronájem 7 místností a sociálního zařízení o celkové velikosti cca 210 m². Tento kancelářský prostor by byl vhodný například pro sídlo realitní kanceláře nebo pro skupinu finančních poradců. Budova obecního úřadu disponuje 6 parkovacími místy v těsné blízkosti budovy. Tento prostor by nebyl vhodný pro přebudování na bytové jednotky z důvodu, že se v přízemí budovy obecního úřadu nachází hospoda U Krkovičky a hluk z hospody by mohl být nepříjemným faktorem pro potenciální zájemce.

Obrázek 1 - Půdorys 1. patra obecního úřadu s možným uspořádáním a vybavením místností

Zdroj: Vlastní zpracování pomocí softwaru 3D HOME

Tato varianta pronájmu by byla pro obec nepřijatelnější, jelikož by musela obec vynaložit jen prostředky na drobné opravy a na stěhování nábytku obecního úřadu do budovy mateřské školy. Drobné opravy a přestěhování by provedli zaměstnanci obce. Varianta přestavby prvního patra obecního úřadu na bytové jednotky by pro obec představovala odhadem investici v řádu 3 milionů Kč.

Celková cena pronájmu za měsíc byla stanovena dle Orta (2022) na **8 400 Kč**, což odpovídá 40 Kč za metr čtvereční. Což pro obec představuje hrubý roční příjem za pronájem 1. patra obecního úřadu ve výši **100 800 Kč**. Od hrubého ročního příjmu je nutné odečíst daň z nemovitosti, správcovství a další položky.

Příloha 5 - Návrh na zvýšení poplatků ze psů a jeho možné využití

Poplatek ze psů 2021 (153 psů)	2021
Poplatek ze psů 150,-Kč/pes/rok celkem vybráno (stávající)	22 950 Kč
Poplatek ze psů 200,-Kč/pes/rok celkem vybráno (navrhovaný)	30 600 Kč
Rozdíl	7 650 Kč

Zvýšením poplatku ze psů na 200,-Kč/pes/rok by obec Knovíz získala o **7 650 Kč** více než při stávající hodnotě poplatku ze psů. Získané prostředky z navýšení poplatků ze psů by obec Knovíz mohla využít k nákupu 2 kompletních setů venkovních odpadkových košů na psí exkrementy se schránkou na sáčky. V následujících letech by tuto částku mohla obec využít k nákupu dalších setů či sáčků na psí exkrementy.

Sety na psí exkrementy	Počet kusů	Cena za kus (bez DPH)	Cena celkem (bez DPH)
Set Dino na psí exkrementy typ C (žlutý se samolepkami) ¹¹	2	3 259 Kč	6 518 Kč
Koš Classic na psí exkrementy (žlutý se samolepkami a role sáčků s potiskem)¹²	2	3 811 Kč	7 622 Kč

Pozn.: Součástí koše Classic na psí exkrementy a setu Dino na psí exkrementy typ C je veškerý kotevní materiál. K setu Dino na psí exkrementy by musela být dokoupena krabice s igelitovými sáčky na psí exkrementy s potiskem (10 000 kusů sáčků) za 2 292 Kč bez DPH (celková cena 8 810 Kč bez DPH).

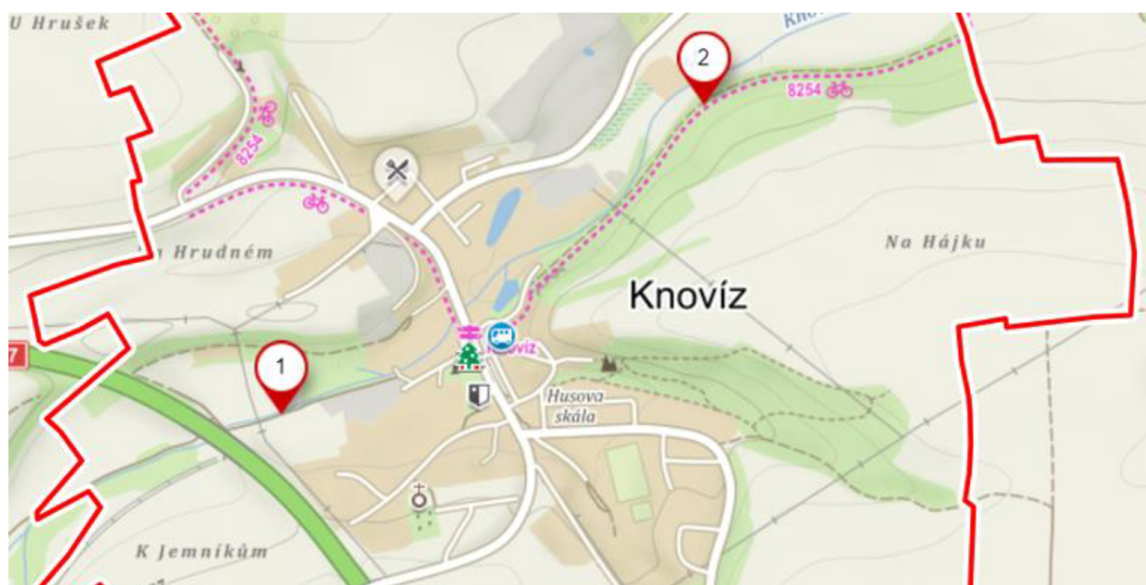
Lze předpokládat, že by si obec vybrala variantu Koš Classic na psí exkrementy (žlutý se samolepkami s rolí sáčků s potiskem z důvodu jednotnosti), jelikož se tento typ setu na území obce již nachází.

¹¹ Koš na psí exkrementy se zásobníkem na igelitové sáčky. | parkove-lavicky.cz. Český výrobce městského mobiliáře se zaměřením na parkové lavičky a venkovní koše [online]. Copyright © 2016 [cit. 12.01.2023]. Dostupné z: <https://www.parkove-lavicky.cz/kos-na-psi-exkrementy-se-zasobnikem-na-igelitove-sacky.html>

¹² Koš Classic na psí exkrementy | Kategorie e-shopu | Městský mobiliář – Urbania vybavení veřejného prostoru. Městský mobiliář – Urbania vybavení veřejného prostoru [online]. Dostupné z: <https://mestskymobiliar.cz/kategorie-produktu/kos-classic-na-psi-exkrementy/>

V níže uvedené mapce jsou vyznačená místa instalace venkovních odpadkových košů na psí exkrementy, která se nachází na trasách využívaných k venčení psů. Bod 1 uvedený na mapce katastrálního území obce Knovíz se nachází na cestě vedoucí k Jemníkům a bod 2 se nachází na cyklostezce vedoucí k Podlešínu. Bod 1 se nachází 150 metrů od začátku cesty vedoucí k Jemníkům a bod 2 se nachází ve vzdálenosti 300 metrů od konce rodinné zástavby vedoucí směrem k Podlešínu. Vzdálenost bodu 2 je ovlivněna tím, že se po 150 metrech od konce rodinné výstavby nachází workout hřiště disponující odpadkovým košem. Instalace by byla provedena zaměstnanci obce. Do instalace by bylo nutné ještě započítat náklady na pořízení cementu, písku, vody a čas zaměstnanců obce na výkop a instalaci setu.

Obrázek 2 - Místa instalace venkovních setů na psí exkrementy v katastru obce Knovíz

Zdroj: Mapy.cz¹³

¹³ Mapy.cz [online], [cit. 2023-01-16]. Dostupné z <https://mapy.cz/turisticka?q=Knov%C3%ADz&source=muni&id=3693&ds=2&x=14.1373953&y=50.2140218&z=15>